

Załącznik
do uchwały nr .....
Rady Powiatu Puławskiego
z dnia .....

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
w Powiecie Puławskim
na lata 2023–2030**

Puławy, 2023

Dokument przygotowany przez Zespół do spraw opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Puławskiego na lata 2023–2030 powołany uchwałą nr 905/2022 Zarządu Powiatu Puławskiego z dnia 14 czerwca 2022 r.

Skład Zespołu:

1. Ireneusz Rzepkowski, Członek Zarządu Powiatu Puławskiego – Przewodniczący Zespołu.
2. Renata Szczypa, radna Rady Powiatu Puławskiego, wiceprezes Stowarzyszenia „Rodzina”.
3. Marcin Rojczyk, kierownik Wydziału Zdrowia, Spraw Społecznych i Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Puławach.
4. Lidia Welo, p.o. dyrektora/Katarzyna Siedlecka, dyrektor Powiatowego Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego w Puławach.
5. Dorota Walencik, kierownik Warsztatu Terapii Zajęciowej w Puławach, ul. 6 Sierpnia 20.
6. Agata Frączek, kierownik Warsztatu Terapii Zajęciowej w Puławach, ul. Wróblewskiego 21.
7. Magdalena Stasiak-Toruń, kierownik Warsztatu Terapii Zajęciowej w Nałęczowie.
8. Anna Szarpak, p.o. dyrektora Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Górze Puławskiej.
9. Elżbieta Szczygieł, dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Puławach.
10. Mariola Bartoszcze, dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kęble.
11. Krzysztof Gumieniak, dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach.
12. Hanna Malik-Kiraga, przedstawiciel Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Puławach.
13. Dariusz Perszko, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Puławach.
14. Małgorzata Suszek-Zawadzka, dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach.
15. Marta Mazur, stanowisko ds. strategii i programów pomocy społecznej w PCPR w Puławach.
16. Elwira Majewska, kierownik Zespołu ds. pieczy zastępczej i Zespołu ds. świadczeń w PCPR w Puławach.
17. Beata Pykacz, kierownik Poradni Rodzinnej i Ośrodka Interwencji Kryzysowej w PCPR w Puławach.
18. Tomasz Szymański, kierownik Zespołu ds. rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych w PCPR w Puławach.
19. Aldona Nakonieczna, główny specjalista pracy socjalnej w PCPR w Puławach.
20. Katarzyna Siedlecka/Elżbieta Myśków-Bochniak, starszy specjalista pracy socjalnej w PCPR w Puławach.

W konsultacjach uczestniczyli:

1. Mieszkańcy powiatu puławskiego.
2. Zarządy i członkowie organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.
3. Przedstawiciele samorządów gmin powiatu puławskiego.
4. Pracownicy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz ośrodków wsparcia działających w tym obszarze.

Opracowanie i koordynowanie prac:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach

Szanowni Państwo,
przekazuję w Państwa ręce Strategię
Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie
Puławskim na lata 2023–2030 .....

Starosta Puławski
Danuta Smaga

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

Uchwała Rady Powiatu Puławskiego o przyjęciu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	10
UWARUNKOWANIA PRAWNO-SYSTEMOWE ORAZ PODSTAWY FORMALNE STRATEGII	12
Metodyka prac nad strategią	12
Zadania powiatu z ustawy o pomocy społecznej	14
Zadania powiatu z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	15
Zadania powiatu z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	16
Zadania powiatu z ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	18
Zadania powiatu z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.....	19
AKTY PRAWNE STANOWIĄCE PODSTAWĘ DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH	20
ZGODNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	20
Dokumenty strategiczne i programy Unii Europejskiej	20
krajowe dokumenty Strategiczne.....	25
Dokumenty strategiczne województwa lubelskiego.....	28
CHARAKTERYSTYKA POWIATU PUŁAWSKIEGO	31
Położenie, powierzchnia, podział administracyjny	31
Charakterystyka gmin powiatu puławskiego	32
Struktura ludności i prognoza demograficzna.....	35
Poziom życia ludności	41
Sytuacja rodzin	42
Sytuacja osób starszych.....	43
Rynek pracy	46
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ	50
Zasoby instytucjonalne	50
Placówki wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami	51
<i>Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Górze Puławskiej.....</i>	<i>51</i>
<i>Środowiskowy Dom Samopomocy w Puławach .....</i>	<i>53</i>
<i>Środowiskowy Dom Samopomocy w Końskowoli.....</i>	<i>54</i>
<i>Warsztaty Terapii Zajęciowej.....</i>	<i>55</i>
<i>Zespół Dziennych Domów Pomocy Społecznej w Puławach .....</i>	<i>58</i>
<i>Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Puławach</i>	<i>58</i>
<i>Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Św. Franciszka z Asyżu w Kęble... </i>	<i>60</i>
<i>Specjalny Ośrodek Wychowawczy im. S. Klary Staszczak w Puławach .....</i>	<i>61</i>
<i>Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy „Benedyktyński Zakątek” .....</i>	<i>63</i>
<i>Niepubliczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy .....</i>	<i>64</i>
piecza zastępcza	66

<i>Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Wychowawcze w Puławach</i>	66
Charakterystyka i analiza pieczy zastępczej w powiecie w latach 2019-2021	70
<i>RODZINNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ</i>	71
<i>ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ</i>	73
<i>Świadczenia dla rodzinnych form pieczy zastępczej</i>	76
<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Puławskim na lata 2021-2023</i>	78
<i>Usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej</i>	78
<i>Mieszkanie chronione</i>	79
INSTYTUCJE SOCJOTERAPII I RESOCJALIZACJI DZIECI I MŁODZIEŻY	80
<i>Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii</i>	80
<i>Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy</i>	81
Placówki wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	82
<i>Ośrodek Interwencji Kryzysowej</i>	82
<i>Centrum Interwencji Kryzysowej w Puławach</i>	82
<i>Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy i w Kryzysie</i>	82
Poradnictwo specjalistyczne	83
<i>Poradnia Rodzinna</i>	83
<i>Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Puławach</i>	83
<i>Gminny Punkt Informacyjno-Konsultacyjny w Puławach</i>	84
<i>Punkt informacyjno-konsultacyjny „Przystanek” w Kurowie</i>	84
<i>Punkt Konsultacyjny w Nałęczowie</i>	84
<i>Poradnie psychologiczno-pedagogiczne</i>	84
Organizacje pozarządowe świadczące poradnictwo specjalistyczne dla rodzin	84
<i>Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego</i>	84
<i>Fundacja „Praesterno” – Ośrodek w Puławach</i>	84
<i>Stowarzyszenie „Rodzina”</i>	85
<i>Stowarzyszenie „Barwy Tęczy”</i>	85
<i>Fundacja Latający Ludzie</i>	85
Pomoc osobom uzależnionym	85
<i>Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu</i>	85
<i>Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach</i>	86
<i>Młodzieżowy Ośrodek Terapii i Readaptacji „Powrót z U”</i>	86
<i>Punkt konsultacyjny dla osób i rodzin z problemem alkoholowym oraz osób doznających przemocy domowej w Janowcu</i>	86
<i>Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin w Kazimierzu Dolnym</i>	86
<i>Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym w Żyrzynie</i>	87
Opieka nad osobami starszymi	87
<i>Dom Pomocy Społecznej w Żyrzynie</i>	87

Pomoc osobom bezdomnym	88
<i>Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Puławskie</i>	88
Organizacje pozarządowe.....	89
Podmioty ekonomii społecznej	92
<i>Klub Integracji Społecznej</i>	92
<i>Zakład Aktywności Zawodowej w Puławach</i>	92
<i>Spółdzielnia Socjalna Inicjatywa</i>	93
<i>Spółdzielnia Socjalna Mamy Siebie</i>	93
<i>Spółdzielnia Socjalna Pomocni nad Wisłą</i>	93
<i>Fundacja Benedyktyński Zakątek</i>	93
<i>Stowarzyszenie Rodzina</i>	94
<i>Fundacja Bezmiar</i>	94
<i>Fundacja Spójnia</i>	94
<i>Fundacja Obok Nas</i>	94
<i>Stowarzyszenie Przeszłość Przyszłości</i>	95
<i>Towarzystwo Inicjatyw Własnych „Inspiracje”</i>	95
<i>Spółdzielnia Socjalna „Dukat”</i>	95
<i>Spółdzielnia socjalna "Połysek"</i>	95
<i>Spółdzielnia socjalna „Złoty Kur”</i>	96
<i>Spółdzielnia socjalna Kazimierzanka</i>	96
<i>Fundacja Cultus</i>	96
<i>Respect System Ochrona Sp. z o.o.</i>	96
Powody udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego	96
<i>Ubóstwo</i>	99
<i>Bezrobocie</i>	99
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego</i>	101
<i>Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz starzenie się społeczeństwa</i>	102
<i>Długotrwała i ciężka choroba oraz starzenie się społeczeństwa</i>	104
<i>Ochrona macierzyństwa i wielodzietności</i>	104
<i>Alkoholizm</i>	105
<i>Przemoc</i>	106
<i>Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe</i>	107
<i>Narkomania</i>	108
Sytuacja osób niepełnosprawnych	111
<i>System orzeczeń o niepełnosprawności</i>	114
<i>Bezrobocie osób niepełnosprawnych</i>	123
<i>Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu puławskiego</i>	124
ANALIZA SWOT	133

WIZJA SRPS	137
MISJA SRPS	137
CEL GŁÓWNY I CELE STRATEGICZNE SRPS.....	137
Cel główny	137
Cele strategiczne	138
KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	139
SPOSÓB REALIZACJI ORAZ RAMY FINANSOWE STRATEGII.....	146
HARMONOGRAM WDRAŻANIA DZIAŁAŃ.....	147
WDRAŻANIE, MONITOROWANIE, EWALUACJA STRATEGII.....	152
PROCEDURA ZMIANY STRATEGII.....	154
ZAKOŃCZENIE	154
SPIS TABEL	155
SPIS WYKRESÓW.....	157
SPIS RYCIN	159

WSTĘP

Obowiązek opracowania niniejszego dokumentu wynika z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która w art. 19 – w ramach zadań własnych – nakłada na powiat obowiązek „*opracowania i realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*”.

Strategia to określona koncepcja systemowego (kompleksowego) działania, w której formułuje się długookresowe cele oraz dokonuje się ich ewentualnej modyfikacji, w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu.

Polityka społeczna to zespół długofalowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz zaspakajania potrzeb mieszkańców społeczności lokalnej; strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi służących realizacji lokalnej polityki społecznej.

Instytucją polityki społecznej, której zadaniem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości jest pomoc społeczna. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracując na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi.

W warunkach demokracji i samorządności kształtowanie rzeczywistości lokalnej jest sprawą wszystkich mieszkańców danego terenu. Problemy społeczne dotyczą w równym stopniu całej lokalnej społeczności, więc proces ich identyfikowania, rozwiązywania i oceny efektów nie może przebiegać bez udziału i aktywności tejże społeczności. Jednocześnie należy pamiętać o tych, którzy z różnych – indywidualnych lub społecznych – przyczyn nie są w stanie samodzielnie zadbać o swój los; wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za zapewnienie im godnego poziomu życia i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Rolą władz samorządowych jest wspieranie aktywności mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych przy wykorzystaniu potencjału instytucji i organizacji oraz zawieranie partnerstw na rzecz szeroko rozumianego rozwoju.

Tło Strategii stanowią założenia polityki społecznej zawarte w dokumentach strategicznych obowiązujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, pojmowane szeroko i perspektywicznie jako działania na rzecz dobra ogółu społeczności lokalnej, w które – zgodnie z zasadą partycypacji społecznej – powinni włączać się mieszkańcy powiatu puławskiego.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Strategia powinna zawierać:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia opracowana przez gminę i powiat określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265 i 1812), zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Zawarte w Strategii programy adresowane są do najuboższych grup społecznych (w oparciu o diagnozę sytuacji w powiecie), a różnorodność instytucji i środowisk wymienionych wśród realizatorów poszczególnych zadań ma sprzyjać efektywności przedsięwzięć.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie powiatu została sporządzona na podstawie danych pochodzących z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach (w tym Poradni Rodzinnej i Ośrodka Interwencji Kryzysowej), Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach, Starostwa Powiatowego w Puławach, Komendy Powiatowej Policji w Puławach, Stowarzyszenia Monar Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach, Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Puławach oraz gminnych ośrodków pomocy społecznej działających na terenie powiatu, a także organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

W diagnozie skoncentrowano się na obszarach kluczowych dla występowania problemów społecznych, takich jak: charakterystyka powiatu puławskiego i poszczególnych gmin, struktura ludności i prognoza demograficzna, poziom życia ludności, sytuacja rodzin, sytuacja osób starszych, rynek pracy, zasoby instytucjonalne, analiza powodów udzielania świadczeń pomocy społecznej, sytuacja osób z niepełnosprawnościami, problemy rodzin, zatrudnienie i bezrobocie, system pieczy zastępczej, przemoc w rodzinie, sytuacja osób doświadczających przemocy domowej i stosujących przemoc.

Uchwalenie Strategii w takim kształcie umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne na dofinansowanie realizację zadań w obszarze pomocy społecznej, m.in. ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

UWARUNKOWANIA PRAWNO-SYSTEMOWE ORAZ PODSTAWY FORMALNE STRATEGII

Zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym, powiat realizuje określone zadania publiczne. Pomoc społeczną w powiecie, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, świadczą wyspecjalizowane instytucje, tj. ośrodki pomocy społecznej podległe władzom gmin oraz, od 1 stycznia 1999 roku, powiatowe centra pomocy rodzinie – jednostki podległe władzom powiatu. Ustawa przypisuje tym instytucjom określone kompetencje realizowane w postaci zadań własnych samorządu gminnego i powiatowego oraz zadań zleconych samorządom przez administrację rządową.

Ustawa o pomocy społecznej stanowi, że zadania pomocy społecznej w powiatach wykonują jednostki organizacyjne – powiatowe centra pomocy rodzinie, wskazuje je jednocześnie jako koordynatorów realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych (art. 112 ust. 9).

METODYKA PRAC NAD STRATEGIĄ

Strategia została opracowana zgodnie z wytycznymi opracowanymi przez ekspertów Fundacji Polskiej Akademii Nauk i zawartymi w publikacji „Strategie rozwiązywania problemów społecznych. Podręcznik metodyczny – część praktyczna”, która uzyskała rekomendację Minister Rodziny i Polityki Społecznej do stosowania przez samorządy przy opracowywaniu i wdrażaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz kreowaniu działań w lokalnej polityce społecznej. Podręcznik metodyczny ma istotne znaczenie w zakresie metod i technik uaktualniania, opracowywania i upowszechniania dokumentów strategicznych oraz planistycznych.

W trakcie prac nad Strategią brane były także pod uwagę doświadczenia z realizacji Strategii obowiązujących w latach poprzednich, a w szczególności tej realizowanej w latach 2016–2022; cele strategiczne projektowanych zmian pozostają tożsame lub bardzo zbliżone, co wynika z niezmiennie obowiązującej definicji problemów społecznych i ich zdiagnozowanego nasilenia; wiele z zapisanych w dokumencie kierunków niezbędnych działań służących rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych było lub jest nadal realizowanych przez instytucje i organizacje pozarządowe.

W pracach nad Strategią przyjęto metodę partycypacyjną; jej wybór pozwala na włączenie w proces tworzenia dokumentu reprezentantów społeczności lokalnej. Za wyborem tej metody przemawia przeświadczenie, że poszczególne problemy społeczne najlepiej zidentyfikują i zdiagnostozują przedstawiciele instytucji działających w danym obszarze. Oni również posiadają wiedzę na temat specyfiki,

skali i dynamiki bliskich im zawodowo problemów oraz kompetencje do planowania sposobów ich rozwiązywania i niwelowania.

W procesie diagnozowania problemów, a zwłaszcza wdrażania Strategii ważną rolę przypisać należy „trzeciemu sektorowi”. Organizacje pozarządowe działające statutowo w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej – jako przedstawiciele społeczności lokalnej, podmiot, a zarazem odbiorców programów i działań strategicznych – uznano za ważnego partnera w pracach nad Strategią.

W celu włączenia partnerów lokalnych w tworzenie Strategii przeprowadzono konsultacje w zakresie diagnozowania problemów oraz określenia potrzeb i celów z:

- przedstawicielami samorządu terytorialnego,
- przedstawicielami organizacji pozarządowych statutowo działających w obszarze problematyki społecznej,
- gminami powiatu puławskiego,
- kadrą ośrodków pomocy społecznej,
- mieszkańcami powiatu puławskiego.

Proces planowania, w którym uczestniczy możliwie wielu mieszkańców daje szansę na wybudzenie aktywności ludzi i włączenie się ich w bezpośrednią realizację, w dokonywanie zmian w swoim najbliższym otoczeniu.

Partycypacyjność powinna się przejawiać:

- 1) na etapie tworzenia strategii;
- 2) na etapie realizacji strategii poprzez:
  - realizację projektów zgłaszanych przez pojedyncze organizacje, ale mających społecznościowe oddziaływanie lub projektów społecznościowych (angażujących społeczność, realizowanych przez nią),
  - udział społeczności lokalnej w decydowaniu, które projekty będą zgłoszone do finansowania;
- 3) poprzez zaangażowanie społeczności w ocenę realizacji strategii, „partycypacyjną refleksję”.

Partycypacja społeczna to świadome i aktywne uczestnictwo członków społeczności lokalnej w istotnych dla niej sprawach. Charakteryzuje ją aktywny udział wszystkich interesariuszy i ich współdziałanie. Aktywność ta polega na umiejętności samoorganizowania się w celu osiągnięcia wyznaczonych celów. Partycypacja w szerokim rozumieniu jest podstawą społeczeństwa obywatelskiego. Podstawowymi cechami społeczeństwa obywatelskiego jest otwartość oraz aktywność społeczna. Partycypacja jest jedną z form aktywności mieszkańców. Tylko wtedy możemy mówić o społeczeństwie obywatelskim, gdy społeczność lokalna wykazuje zdolność do partycypacji społecznej. Tylko proces partycypacji oparty na współdecydowaniu umożliwia władzom lepsze zrozumienie oczekiwań obywateli, łatwiejsze zaakceptowanie barier i ograniczeń przez obywateli oraz, co bardzo istotne,

przejęcie przez nich części odpowiedzialności spoczywającej na władzy. Włączanie mieszkańców w podejmowanie ważnych decyzji czyni je bardziej zrozumiałymi i dopasowanymi do ich potrzeb. Zaangażowanie mieszkańców jest niezwykle istotnym czynnikiem kształtującym poczucie przynależności, tożsamości z daną przestrzenią i wspólnotą lokalną. Aby osiągnąć wysoką jakość życia mieszkańców niezbędne jest zaspakajanie ich potrzeb, które nie jest możliwe bez procesu partycypacji społecznej.

Wartością płynącą z opracowania niniejszej Strategii jest przede wszystkim stworzenie wizji rozwoju i wyznaczenie kierunków pomocy społecznej w powiecie puławskim do 2030 roku. Ma ona stanowić także bazę do opracowywania bardziej szczegółowych programów działania, mających na celu poprawę jakości życia społecznego we wszystkich jego obszarach.

ZADANIA POWIATU Z USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ

Do podstawowych zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy:

- 1) *opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;*
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 4) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- 5) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, mających trudności w integracji ze środowiskiem;

- 6) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 7) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 8) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 9) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 10) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 11) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 12) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 4) udzielanie cudzoziemcom i osobom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.

ZADANIA POWIATU Z USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami – uchwała się, co następuje:

Art. 32. 1. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców.

2. Pieczę zastępczą organizuje powiat.

Art. 33. Piecza zastępcza zapewnia:

1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;

2) przygotowanie dziecka do:

a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,

b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,

c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;

3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Art. 34. Piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

1) rodzinnej;

2) instytucjonalnej.

Art. 35. 1. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu (...).

ZADANIA POWIATU Z USTAWY O REHABILITACJI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ ORAZ ZATRUDNIANIU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Zadania obejmujące zakres pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Do zadań powiatu należy:

- 1) opracowywanie i realizacja (zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych) powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
  - rehabilitacji społecznej,
  - rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
  - przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów;
- 3) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;

- 4) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- 5) finansowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu;
- 6) dofinansowywanie:
  - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
  - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przekazywane osobom niepełnosprawnym,
  - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
  - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
  - f) usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika,
  - g) zmiany samodzielnego lokalu mieszkalnego, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, dotychczas zajmowanego przez osobę niepełnosprawną, w sytuacji braku możliwości zastosowania w tym lokalu lub w budynku racjonalnych usprawnień, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności lub jeżeli ich zastosowanie byłoby nieracjonalne ekonomicznie;
- 7) dofinansowywanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- 8) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich przeszkolenie oraz przekwalifikowanie;
- 9) przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej, albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej;
  - a) zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
  - b) szkolenie osób niepełnosprawnych;
  - c) dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego;
- 10) kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
- 11) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
- 12) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej są realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Puławach, natomiast zadania powiatu dotyczące rehabilitacji społecznej

realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach. Podmioty te są jednostkami organizacyjnymi powiatu, realizującymi jego ustawowe obowiązki odpowiednio w obszarach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

ZADANIA POWIATU Z USTAWY O ZAPEWNIANIU DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Środki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie określa ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują:

1) w zakresie dostępności architektonicznej:

a) zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,

b) instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,

c) zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,

d) zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426, 568 i 875),

e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;

2) w zakresie dostępności cyfrowej – wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych;

3) w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:

a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2017 r. poz. 1824), lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,

b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,

c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,

d) zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

ZADANIA POWIATU Z USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Zadania powiatu obejmujące zakres pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie określone zostały między innymi w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Do zadań powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wymienione zadania samorządu powiatowego, pojmowane szeroko i perspektywicznie jako działania na rzecz dobra ogółu lokalnej społeczności, w które powinni włączać się solidarnie wszyscy obywatele, stanowią tło Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023-2030 jest spójna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej, przygotowanymi na poziomie europejskim, wojewódzkim i powiatowym.

AKTY PRAWNE STANOWIĄCE PODSTAWĘ DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

Planowane działania strategiczne są zgodne z wymienionymi niżej aktami prawnymi oraz aktami normatywnymi o charakterze wykonawczym w stosunku do nich:

- 1) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 2) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 4) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 6) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 7) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 8) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 9) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 10) ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;
- 11) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- 12) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 13) ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- 14) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- 15) ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

ZGODNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI

DOKUMENTY STRATEGICZNE I PROGRAMY UNII EUROPEJSKIEJ

Program Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021–2027

Działania zaproponowane w Programie przyczynią się do realizacji celu określonego dla UE do 2030 roku, zakładającego obniżenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym o 15 mln. Charakterystyka obszaru integracji społecznej w województwie lubelskim wskazuje, że ryzyko wykluczenia i sfera ubóstwa dotyczy grup znajdujących się m.in. w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym borykających się z problemem bezrobocia.

Problemy dotyczą również np. rodziny wielodzietne, dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej, osoby starsze, osoby w kryzysie bezdomności, osoby opuszczające zakłady karne, osoby ze społeczności marginalizowanych w tym osoby z zaburzeniami psychicznymi, chore psychicznie, uzależnione, obywateli państw trzecich czy imigrantów.

Ryzyko wykluczenia i zagrożenia ubóstwem dotyczy społeczności marginalizowanych, rozumianych w szczególności jako społeczność białoruska, ukraińska, romska czy inne mniejszości narodowe lub etniczne. Stereotypy i niechętny stosunek ogółu społeczeństwa do

członków społeczności marginalizowanych skutkują zamknięciem i odseparowaniem tych społeczności, za cenę integracji i korzystania z możliwości rozwoju oferowanych współcześnie. Region lubelski charakteryzuje się niskim poziomem integracji społeczno-ekonomicznej oraz dużą liczbą osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej. Zgodnie z danymi zawartymi w dokumencie „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2020 r.” opracowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie w 2020 r., pomoc w formie świadczeń przyznana została w roku oceny 61 353 osobom z 44 127 rodzin (łącznie gminy i powiaty). W skład tych rodzin wchodziło 102 109 osób, co stanowi 4,9% mieszkańców województwa lubelskiego (w roku poprzedzającym rok oceny wskaźnik ten wynosił 5,6%). 58,3% osób, którym przyznano świadczenie, stanowiły osoby długotrwale korzystające z pomocy (35 788 osób).

Dostrzegalne są również trudności w funkcjonowaniu podmiotów ekonomii społecznej. W regionie brakuje systemowego podejścia do realizacji wysokiej jakości usług społecznych oraz efektywnej i trwałej współpracy instytucji rynku pracy i integracji społecznej.

Pomimo podejmowanych działań nadal utrzymuje się niska świadomość zdrowotna społeczeństwa oraz notuje się wzrost zachorowalności na choroby cywilizacyjne, takie jak zaburzenia i choroby psychiczne, uzależnienia, choroby kardiologiczne i onkologiczne.

Zauważono niskie zainteresowanie jst i ich jednostek organizacyjnych, jak również podmiotów niepublicznych, działaniami w zakresie wsparcia dzieci i rodziny (RPO WL na lata 2014 – 2020 Działanie 11.2). Z danych ROPS wynika, że mimo alokowania dość dużych środków na ten cel w okresie od 2016 r. do 2019 r., wyraźny jest trend spadkowy w obszarze liczby placówek wsparcia dziennego oraz liczby dzieci objętych tymi placówkami.

Perspektywa 2014-2020 zbudowała dobre podłoże do rozwoju zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych w kolejnej perspektywie. Wzrosła świadomość wnioskodawców odnośnie do dostępności środków EFS na ten cel, jak również świadomość potencjalnych uczestników projektów o możliwości wsparcia.

Kontynuacji wymagają działania z zakresu wsparcia usług świadczonych w środowisku/w miejscu zamieszkania zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji, jak również wsparcie opiekunów faktycznych w realizowanych czynnościach opiekuńczych. Dla zapewnienia kompleksowości usług konieczne jest wsparcie mieszkalnictwa wspomaganego i chronionego oraz opieki wytchnieniowej. Konieczne jest również wsparcie osób z niepełnosprawnościami w realizacji „koncepcji niezależnego życia” (dotyczy to również osób z niepełnosprawnościami ze względu na wiek).

Priorytet VIII Zwiększanie Spójności Społecznej

Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Grupy docelowe w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej:

1. Osoby lub rodziny wykluczone społecznie, zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie (m.in. rodzina, środowisko lokalne).
2. Osoby bierne zawodowo.
3. Osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.
4. Osoby z niepełnosprawnościami i ich otoczenie (m.in. rodzina, środowisko lokalne).
5. Osoby wykluczone komunikacyjnie.
6. Osoby opuszczające zakłady karne.

Grupy docelowe w zakresie Ekonomii Społecznej

1. Podmioty ekonomii społecznej.
2. Podmioty deklarujące chęć przekształcenia się w przedsiębiorstwo społeczne.
3. Osoby lub rodziny wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz otoczenie tych osób (m.in. rodzina, środowisko lokalne).
4. Osoby bierne zawodowo.
5. Osoby w kryzysie bezdomności, uzależnione od alkoholu lub narkotyków lub innych środków odurzających, zwalniane z zakładów karnych, osoby spełniające kryteria, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Cel szczegółowy 4(i) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

Główne grupy docelowe:

1. Obywatele państw trzecich.
2. Cudzoziemcy.
3. Pracodawcy zatrudniający obywateli państw trzecich.
4. Pracownicy instytucji publicznych pracujący z obywatelami państw trzecich lub cudzoziemcami.
5. Społeczność lokalna.

Cel szczegółowy 4(j) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie

Główne grupy docelowe:

1. Członkowie społeczności marginalizowanych, w szczególności społeczności romskiej.
2. Członkowie mniejszości etnicznych i narodowych.
3. Przedsiębiorcy.
4. Społeczności lokalne, w tym jst.

Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do

mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

Główne grupy docelowe

1. Osoby lub rodziny wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz otoczenie tych osób (w tym opiekunowie faktyczni).
2. Osoby z niepełnosprawnościami oraz ich otoczenie.
3. Osoby narażone na umieszczenie w instytucjach całodobowych lub przebywające w instytucjach całodobowych.
4. Kadry świadczące usługi społeczne w społeczności lokalnej.
5. Dzieci i młodzież (w zakresie psychiatrii).
6. Osoby, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji w dostępie do usług zdrowotnych/podmioty wskazane w programach polityki zdrowotnej.
7. Podmioty lecznicze i ich personel w zakresie wdrażania standardów dostępności.

Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Główne grupy docelowe

1. Dzieci i młodzież zagrożona ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
2. Rodziną, w tym rodzina dysfunkcyjna lub rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3. Instytucje prowadzące pracę z rodziną i ich pracownicy oraz osoby korzystające ze wsparcia tych instytucji.
4. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka lub prowadzących placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego oraz członkowie ich rodzin, a także kandydaci na rodziców adopcyjnych i członkowie ich rodzin oraz rodziny adopcyjne.
5. Osoby usamodzielniane (w tym osoby dorosłe).
6. Osoby doświadczające przemocy, w tym przemocy w rodzinie i ich otoczenie.
7. Osoby w kryzysie bezdomności.
8. Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie.
9. Społeczności lokalne.

10. Osoby potrzebujące interwencji kryzysowej i ich otoczenie, kadry świadczące usługi interwencji kryzysowej¹.

[Europejska] Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030

Celem strategii jest zapewnienie, by wszystkie osoby z niepełnosprawnościami w Europie, bez względu na ich płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, wiek lub orientację seksualną:

- mogły korzystać z przysługujących im praw człowieka
- miały równe szanse i równy dostęp do uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym
- były w stanie decydować, gdzie, jak i z kim mieszkają
- mogły swobodnie przemieszczać się w UE niezależnie od ich potrzeb w zakresie wsparcia
- nie doświadczały już dyskryminacji.

Ta nowa i wzmocniona strategia uwzględnia różnorodność form niepełnosprawności – często niewidocznych – i obejmuje długotrwałą niepełnosprawność fizyczną, umysłową, intelektualną i sensoryczną (zgodnie z art. 1 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych).

Strategia ma być sposobem na rozwiązanie problemów, z którymi borykają się kobiety, dzieci, osoby starsze, uchodźcy z niepełnosprawnościami oraz osoby mające trudności społeczno-ekonomiczne. Promuje ona podejście przekrojowe zgodnie z Agendą ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i celami zrównoważonego rozwoju. Właśnie dlatego w nowej strategii przedstawiono ambitny zestaw działań i inicjatyw przewodnich w różnych dziedzinach i określono priorytety, takie jak:

- dostępność, czyli możliwość swobodnego przemieszczania się i pobytu, ale także uczestniczenia w procesie demokratycznym
- zapewnienie godnej jakości życia a także możliwości prowadzenia niezależnego życia, ponieważ strategia koncentruje się w szczególności na procesie deinstytucjonalizacji, ochronie socjalnej i niedyskryminacji w miejscu pracy
- równe uczestnictwo, ponieważ celem jest skuteczna ochrona osób z niepełnosprawnościami przed wszelkimi formami dyskryminacji i przemocy, zapewnienie im równych szans i dostępu do wymiaru sprawiedliwości, edukacji,

---

¹ Załącznik do uchwały nr CCCXLV/6006/2022 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 14 marca 2022 r.

kultury, sportu i turystyki, a także równego dostępu do wszystkich usług zdrowotnych

- rola UE jako lidera dającego przykład
- zobowiązanie UE do realizacji tej strategii
- Kromowanie praw osób z niepełnosprawnościami na całym świecie.

KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

Obszar: Spójność społeczna

Kierunki interwencji

1. Aktywna polityka prorodzinna

- 1) Wprowadzenie zmian w organizacji opieki zdrowotnej, prowadzenie szerokiej edukacji zdrowotnej.
- 2) Adaptacja nowych standardów postępowania w opiece specjalistycznej, poprawa zdrowia prokreacyjnego (w tym m.in. poprawy stanu zdrowia w zakresie zidentyfikowanych chorób utrudniających posiadanie potomstwa).
- 3) Przegląd i lepsze dopasowanie systemu wsparcia finansowego (w tym systemu podatkowego) do potrzeb rodzin z dziećmi.
- 4) Wdrażanie i aktualizacja rozwiązań prawno-organizacyjnych oraz finansowych na rzecz wsparcia psychologicznego, zdrowotnego, społecznego, funkcjonalnego i ekonomicznego rodzin z osobami niepełnosprawnymi.

2. Poprawa dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych

- 1) Optymalizacja mobilności przestrzennej w dojazdach do pracy oraz racjonalizacja przestrzennej lokalizacji obiektów świadczących usługi społeczne (w tym edukacyjne i zdrowotne).
- 2) Poprawa dostępu do produktów i usług umożliwiających mobilność społeczną i zawodową, oraz zwiększających autonomię funkcjonowania społecznego (np. teleopieki, sprzętu rehabilitacyjnego, sprzętu kompensacyjnego, innowacyjnych technologii wspomagających dla osób starszych, niesamodzielnych i niepełnosprawnych, bezpiecznych środków/usług transportowych, nowoczesnego sprzętu komputerowego).
- 3) Wzmocnienie socjalnej i zdrowotnej funkcji placówek edukacyjnych i oświatowych.

- 4) Podejmowanie działań służących poprawie świadomości demograficznej społeczeństwa.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), określone w filarze rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.

Politykę regionalną należy rozumieć jako skoordynowane działania wszystkich podmiotów (w tym rządu, samorządów terytorialnych wszystkich szczebli i partnerów społeczno-gospodarczych) na rzecz rozwoju poszczególnych regionów².

Wyzwanie 3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego

3.1. Kapitał ludzki

3.2. Bezrobocie i aktywność zawodowa

3.3. Kapitał społeczny

Wyzwania dla polityki regionalnej:

Wyzwaniem dla polityki regionalnej jest wspieranie działań podejmowanych w ramach polityki edukacyjnej na rzecz poprawy jakości kapitału ludzkiego. Działania dotyczyć powinny m.in. podniesienia jakości kształcenia i dopasowania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, poprzez budowanie pozytywnego wizerunku szkół zawodowych, a także stworzenia warunków do kształcenia ustawicznego w szczególności dla osób o niewystarczających lub przestarzałych umiejętnościach. Szybkie tempo zmian zachodzące na rynku pracy spowodowane m.in. postępującym rozwojem technologicznym sprawia, że niezbędne jest elastyczne reagowanie na pojawiające się na rynku pracy zapotrzebowanie na nowe kompetencje i kwalifikacje. Wyzwaniem jest usprawnienie systemu kształcenia na wszystkich poziomach, tak aby był on nakierowany na potrzeby regionalnych rynków pracy i wymagania innowacyjnej gospodarki, co w konsekwencji doprowadzi do zwiększenia jakości i wydajności zasobów pracy oraz poprawy pozycji konkurencyjnej polskich regionów. Wyzwanie stanowi również pełniejsze wykorzystanie zasobów pracy, szczególnie aktywizacja osób bezrobotnych, kobiet osób z bezrobocia ukrytego w rolnictwie oraz ludzi młodych. Z kolei wyzwaniem dla polityki regionalnej w zakresie kapitału społecznego jest stymulowanie procesów wzrostu zaufania społecznego, zwiększenie troski o dobro wspólne i wspólną przestrzeń, wspieranie aktywności obywatelskiej i popularyzacji ekonomii społecznej i solidarnej. Ponadto istotne jest również kształtowanie potencjału kreatywnego, kulturalnego i intelektualnego, które w konsekwencji doprowadzą do zwiększenia poziomu kapitału społecznego. Mając na uwadze zmiany demograficzne, które zwiększą zapotrzebowanie na usługi medyczne, w tym zwłaszcza dedykowane osobom starszym, należy podjąć kompleksowe działania obejmujące m.in. obszar szkolnictwa wyższego w zakresie kształcenia medycznego oraz organizacji i

finansowania usług zdrowotnych. Ostatecznym celem tych działań powinno być zapewnienie prawidłowego funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030

W Strategii wskazano 8 obszarów priorytetowych:

Obszar priorytetowy 1: Niezależne życie

Obszar priorytetowy 2: Dostępność

Obszar priorytetowy 3: Edukacja

Obszar priorytetowy 4: Praca

Obszar priorytetowy 5: Warunki życia i ochrona socjalna

Obszar priorytetowy 6: Zdrowie

Obszar priorytetowy 7: Budowanie świadomości

Obszar priorytetowy 8: Koordynacja

Celem głównym Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Działania wskazane w ramach poszczególnych obszarów umożliwią osobom z niepełnosprawnościami niezależne życie i pełny udział we wszystkich jego sferach, zapewniając im funkcjonowanie w społeczeństwie na zasadzie równości z innymi osobami.

Działania zaplanowane do realizacji rozplanowane zostały w okresie 2021- 2030. Cele, oczekiwane rezultaty i wskaźniki monitorujące zostały określone dla każdego z obszarów priorytetowych.

Realizacja działań zaprojektowanych w ramach poszczególnych obszarów priorytetowych Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 pozwoli na ustanowienie ram całościowej polityki krajowej na rzecz osób niepełnosprawnych, zgodnej z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zadaniem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022 jest kontynuacja szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, ochronę i pomoc osobom dotkniętym przemocą, jak i podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Metody i narzędzia realizacji celów Programu będą miały zastosowanie w skali całego kraju. Program ma charakter uniwersalny, z uwzględnieniem priorytetów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Określone na podstawie diagnozy priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży
- przeciwdziałania bezdomności
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów

We wszystkich tych obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji przyjętym zarówno na szczeblu UE, jak i w polskiej krajowej polityce społecznej oraz zgodnie z dokumentem pn. *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności.*

Strategia Rozwoju Usług Społecznych

Według SRUS szczególne miejsce w społeczeństwie należy do grupom społecznym, które z racji swoich indywidualnych cech i szeroko rozumianych uwarunkowań, mogą być narażone na jakikolwiek przejaw dyskryminacji.

Dotyczy to w szczególności takich grup jak:

- a) dzieci z niepełnosprawnościami i pełnosprawnych;
- b) dorosłych osób z niepełnosprawnościami;
- c) osób mających problemy ze zdrowiem psychicznym;
- d) osób starszych;
- e) osób w kryzysie bezdomności.

DOKUMENTY STRATEGICZNE WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Dokument Strategii opiera się na zmianie podejścia do programowania rozwoju województwa lubelskiego, w którym przyjęto model zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju.

Określona w Strategii wizja rozwoju oraz cele strategiczne wynikają z rozpoznania najważniejszych wyzwań, potrzeb i oczekiwań mieszkańców regionu. Fundamentalnym wyzwaniem w tym zakresie jest rozwój zrównoważony terytorialnie, skoncentrowany na wykorzystywaniu lokalnych i regionalnych potencjałów, wzmacnianiu specjalizacji regionalnych oraz wspieraniu innowacji i wykorzystaniu potencjału nauki. Kluczowym

zadaniem jest optymalne wykorzystanie potencjału rolniczego, rozwoju miast, poprawy jakości życia oraz poprawa konkurencyjności w otoczeniu krajowym i międzynarodowym.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030

W Strategii zostały zdefiniowane dla Województwa Lubelskiego następujące obszary strategiczne polityki społecznej:

1. Bezrobocie i bierność zawodowa. Ubóstwo i dziedziczenie biedy.
2. Starzejące się społeczeństwo.
3. Wsparcie dziecka i rodziny.
4. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami.
5. Zdrowie psychiczne.
6. Rozwój społeczności lokalnej.
7. Ekonomia społeczna i solidarna.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025 będzie narzędziem kształtowania i realizacji spójnego oraz efektywnego systemu działań ukierunkowanych na zapobieganie występowania zjawiska przemocy w rodzinie, zmniejszanie jego rozmiarów, redukcję szkód społecznych i zdrowotnych wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz ją stosujących. Ważnym rezultatem realizacji Programu będzie podniesienie stopnia świadomości mieszkańców województwa lubelskiego w zakresie wysokiej szkodliwości społecznej czynów popełnianych z użyciem przemocy w rodzinie.

Zakłada się, że cel główny Programu, tj. zmniejszenie rozmiarów i skutków przemocy w rodzinie w województwie lubelskim poprzez budowanie spójnego i efektywnego systemu zapobiegania temu zjawisku zostanie osiągnięty poprzez działania, które będą służyć uzyskaniu efektów bezpośrednich, a przyjęte wskaźniki pozwolą sprawdzić zakres zrealizowanych działań. Integralnymi częściami Programu są: Ramowy Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz Ramowy Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie.

Wojewódzki Program na Rzecz Osób Starszych na lata 2021-2025

Program obejmuje pięć obszarów problemowych: zdrowie i profilaktyka, system wsparcia – infrastruktura i usługi społeczne, aktywność i udział w życiu społecznym osób starszych, aktywność zawodowa osób 50+ oraz bezpieczeństwo. W ramach wyżej wymienionych obszarów zostały wyznaczone cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań. Program ma charakter interdyscyplinarny, a jego wdrażanie wymaga współpracy administracji rządowej i samorządowej oraz wielu partnerów społecznych tj.: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji naukowych, instytucji oświaty, kultury i

edukacji, jednostek służby zdrowia, organizacji pozarządowych, a także podmiotów zajmujących się aktywizacją zawodową i społeczną osób starszych.

Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2021-2025

Celem działań zawartych w Programie jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełniejszego uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym. Program wskazuje instytucjom i organizacjom działającym w obszarze polityki społecznej kierunek działań, który zapewni niepełnosprawnym miejsce w strukturze i procesach społecznych. Wskazuje na konieczność zapobiegania niepełnosprawności poprzez działania w kierunku profilaktyki niepełnosprawności oraz przeciwdziałania i łagodzenia skutków niepełnosprawności. Podkreśla również konieczność podejmowania działań przez instytucje i organizacje pozarządowe na rzecz osób z niepełnosprawnością, poprawę dostępności i jakości edukacji oraz znaczenie aktywizacji zawodowej i społecznej tej grupy ludzi.

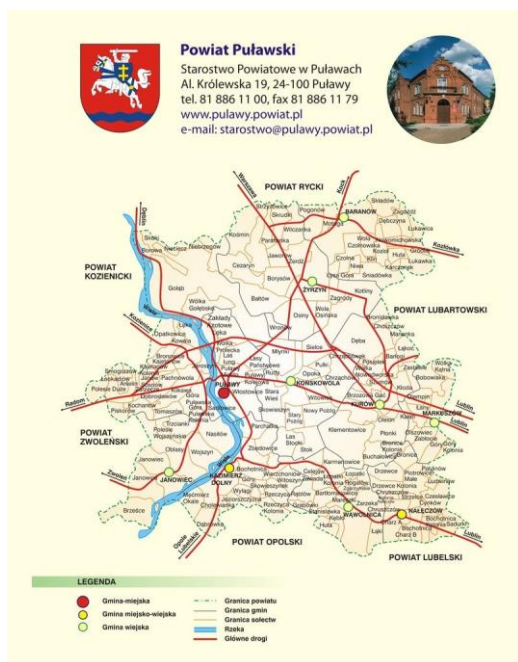
Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Lubelskim na lata 2021–2025

Głównym celem Programu jest profesjonalne wsparcie rodzin województwa lubelskiego w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich, celem zapewnienia ich trwałości i stabilności oraz sprawnie działający system pieczy zastępczej dostosowany do zmieniających się warunków i potrzeb. Program swym zakresem obejmuje obszary: rodzina biologiczna, rodzinna piecza zastępcza, instytucjonalna piecza zastępcza, adopcja, profesjonalizacja kadry, w oparciu o które wyznaczono cele szczegółowe i kierunki działań. Podstawowym kierunkiem działań prowadzącym do ww. celu powinna być wielozakresowa profilaktyka w oparciu o usprawnienie i podnoszenie kompetencji zawodowych kadry systemu pieczy zastępczej, ponieważ jest to gwarantem skutecznej pomocy, czyli zapewnienia trwałości i stabilności rodzin.

CHARAKTERYSTYKA POWIATU PUŁAWSKIEGO

POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Rycina 1 Powiat puławski

Rycina 2 Gminy powiatu puławskiego

Źródło: puławy.powiat.pl

Źródło: pbp.puławy.pl

Powiat puławski położony jest w środkowo-zachodniej części województwa lubelskiego. Zajmuje powierzchnię 934 km², liczy (dane z NSP 2021) 109 590 mieszkańców, w tym 57 213 kobiet i 52 377 mężczyzn, co czyni go trzecim pod względem liczby ludności powiatem w województwie lubelskim. W miastach zamieszkuje 47,65% mieszkańców powiatu. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 119 osób na km².

Dzięki ośrodkom przemysłu nawozowo-chemicznego znajdującym się na terenie powiatu, stał się on jednym z najbardziej uprzemysłowionych regionów w województwie lubelskim. Jest ponadto istotnym w skali kraju regionem turystyczno-rekreacyjnym. Miasto Puławy jest ośrodkiem przemysłowym, naukowym i turystycznym; Kazimierz Dolny, Puławy oraz Nałęczów wspólnie wyznaczają ramy trójkąta turystycznego, który jest najbardziej znaczącym terenem w tym zakresie w całym regionie. O atrakcyjności turystyki w regionie stanowi położenie, ukształtowanie powierzchni oraz zróżnicowane walory przyrodnicze. Najbardziej znaczący obszar krajoznawczy to Kazimierski Park Krajobrazowy zajmujący ponad 30% powierzchni powiatu. Gmina Nałęczów stanowi na terenie powiatu kluczowy ośrodek usług medycznych oraz uzdrowiskowych. Status ten zawdzięcza bogactwu wód leczniczych oraz sprzyjającemu leczeniu chorób serca wyjątkowemu mikroklimatowi.

Rolnictwo jest znaczącym sektorem gospodarki w powiecie puławskim. Wynika to z faktu, że na 60% jego powierzchni znajdują się użytki rolne. Na terenie gminy Końskowola umiejscowione jest zagłębienie różane, natomiast na terenie gminy Puławy znajduje się zagłębienie truskawkowe. Sektor rolniczy na terenie powiatu puławskiego zatrudnia ponad 30% mieszkańców.

Jedną z cech charakterystycznych powiatu puławskiego jest zmienna obecność przemysłu i nauki. Sektor przemysłowy zatrudnia tutaj aż 37% mieszkańców powiatu. Najbardziej rozwiniętymi gałęziami przemysłu są: przemysł chemiczny, handel, budownictwo, przetwórstwo, transport. Firmy o największym znaczeniu dla regionu to m.in. Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA, Mostostal Puławy SA i Biowet Puławy sp. z o.o.

Ponadto powiat jest siedzibą instytutów naukowych:

- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa,
- Państwowy Instytut Weterynaryjny,
- Instytut Nawozów Sztucznych,
- Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy Zakład Pszczelnictwa,
- Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii.

Duże znaczenie dla regionu ma funkcjonowanie Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego.

CHARAKTERYSTYKA GMIN POWIATU PUŁAWSKIEGO

Powiat puławski obejmuje 11 gmin. W jego skład wchodzi: 1 gmina miejska (Puławy), 2 miejsko-wiejskie (Kazimierz Dolny, Nałęczów) oraz 8 gmin wiejskich (Baranów, Janowiec, Końskowola, Kurów, Markuszów, Puławy, Wąwolnica, Żyrzyn) oraz 163 sołectwa. Siedzibą władz powiatowych są Puławy.

Tabela 1. ukazuje dane dotyczące powierzchni poszczególnych jednostek terytorialnych w powiecie, liczbę sołectw i miejscowości.

Tabela 1 Powierzchnia poszczególnych jednostek terytorialnych, liczba sołectw i miejscowości w powiecie puławskim w 2021 roku

Jednostka terytorialna	Powierzchnia (km ²)	Sołectwa	Miejscowości
Powiat Puławski	934	163	160
Gmina Baranów	85	18	20
Gmina Janowiec	79	8	8
Gmina Kazimierz Dolny	72	14	9
Gmina Końskowola	90	16	16
Gmina Kurów	101	17	19
Gmina Markuszów	40	10	9
Gmina Miasto Puławy	51	-	1
Gmina Nałęczów	63	19	14
Gmina Puławy	161	29	30
Gmina Wąwolnica	63	17	17
Gmina Żyrzyn	129	15	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

Gmina Baranów jest zamieszkiwana przez 3796 mieszkańców. Powierzchnia gminy wynosi 85 km². Gmina ma typowy charakter rolniczy; charakteryzuje się przewagą gospodarstw rodzinnych małych i średnich. Przez teren gminy przepływa rzeka Wieprz. W północnej części gminy znajduje się obszar chroniony krajobrazu Pradolina Wieprza.

Gmina Janowiec zajmuje teren o powierzchni 79 km², posiada charakter typowo wiejski. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze rozwój gminy ukierunkowany jest przede wszystkim na rozwój turystyki i rolnictwa. Obszar gminy Janowiec zamieszkuje 3630 mieszkańców. Gmina Janowiec znajduje się w zlewni rzeki Wisły, w okolicy Janowca uchodzi do niej rzeka Plewka. Janowiec połączony jest przeprawą promową z Kazimierzem Dolnym. W miejscowości Janowice wybudowany został zbiornik retencyjny o charakterze rekreacyjnym (pow. 14,00 ha). W okolicach Janowca został utworzony kompleks stawów hodowlanych zasilany wodami rzeki Plewki. Na terenie gminy Janowiec znajdują się zabytki, które są dużą atrakcją turystyczną: Zespół Zabudowy na Wzgórzu Zamkowym – Zamek Firlejów (Janowiec), Zespół Kościoła Parafialnego Św. Małgorzaty (Janowiec), pozostałości Zespołu Kościoła Szpitalnego św. Cecylii. Dwadzieścia procent powierzchni gminy leży w granicach

Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, zaś pozostała jej część w jego strefie ochronnej. W gminie znajdują się także liczne pomniki przyrody. Gmina jest współorganizatorem festiwalu filmowego Dwa Brzegi. Na terenie gminy, w miejscowości Trzcianki, znajduje się rodzinny park tematyczny Magiczne Ogrody.

Kazimierz Dolny. Gmina ma charakter miejsko-wiejski. Powierzchnia gminy obejmuje obszar 72 km², z czego 31 km² zajmuje miasto. Obszar miasta i gminy zamieszkuje 6539 osób, w czym 2525 w mieście Kazimierz Dolny. Miasto i gmina Kazimierz Dolny zlokalizowane są w przełomowej dolinie Wisły i na Płaskowyżu Nałęczowskim. Tereny te usytuowane są w centralnej części Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Gmina charakteryzuje się zróżnicowanym krajobrazem (liczne wąwozy) oraz rzadką siecią wód powierzchniowych. Przez jej teren przepływa rzeka Wisła z prawymi dopływami: rzekami Grodarz oraz Bystra. Gmina ma charakter rolniczy. Rozwój rolnictwa związany jest z glebami dobrej jakości. Miasto Kazimierz Dolny jest znanym ośrodkiem turystycznym, należącym do trójkąta turystycznego Puławy - Kazimierz Dolny - Nałęczów i jest połączony przeprawą promową z Janowcem. Miasto słynie z licznych zabytków i organizowanych od lat wydarzeń kulturalnych, m.in. Festiwalu Filmu i Sztuki Dwa Brzegi czy Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych. Na terenie gminy funkcjonują dwa ośrodki narciarskie: w Parchatce i w Kazimierzu Dolnym.

Gmina Końskowola zajmuje powierzchnię 90 km². Obszar gminy zamieszkuje 8644 osoby. Gmina posiada charakter typowo rolniczy. Użytki rolne stanowią ponad 80% powierzchni gminy. Południowa część gminy jest znaczącym ośrodkiem produkcji szkółkarskiej, specjalizującym się w produkcji sadzonek drzew owocowych, drzew i krzewów ozdobnych oraz róż, natomiast północna część reprezentuje typową produkcję roślinną i zwierzęcą. W Końskowoli funkcjonuje Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego. Gmina Końskowola nie należy do obszarów uprzemysłowionych. Gmina charakteryzuje się znacznymi walorami krajobrazowymi; jest położona na Płaskowyżu Nałęczowskim oddzielonym wyraźną krawędzią o wysokości kilku metrów od początkowego odcinka Małego Mazowsza.

Gmina Kurów zajmuje powierzchnię 101 km², zamieszkuje ją 7555 osób. Krajobraz gminy jest dość zróżnicowany. Północny fragment gminy leży na Równinie Lubartowskiej, a południowy fragment znajduje się w obszarze Płaskowyżu Nałęczowskiego. Przez teren gminy przepływa rzeka Kurówka z dopływami. W Kurowie zbiegają się ważne szlaki komunikacyjne. Przebiegają m.in. drogi krajowe S12 i S17. Kurów jest gminą wiejską o charakterze rolniczo-przemysłowym z dobrze rozwiniętą siecią usług. Podstawowym źródłem dochodów mieszkańców jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Gmina Markuszów zajmuje powierzchnię 40 km² i jest najmniejszą pod względem powierzchni gminą powiatu puławskiego. Zamieszkuje ją 2909 osób. Gmina ma charakter typowo wiejski. Przez teren gminy przepływa rzeka Kurówka wraz z dopływami. Główne kierunki produkcji rolniczej to hodowla bydła, tucz trzody chlewnej, uprawa buraków cukrowych, zbóż, ziemniaków, roślin strączkowych i motylkowych, tytoniu i ziół. W Markuszowie znajdują się zabytki architektury sakralnej. Północna część gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór”.

Gmina Nałęczów to gmina miejsko-wiejska. Zajmuje łącznie powierzchnię 63 km², z czego miasto zajmuje 14 km². Gminę Nałęczów zamieszkuje 8799 osób (w mieście Nałęczów 3700 osób). Gmina leży w dorzeczu dwóch rzek: Bystrej i Kurówki. Na terenie gminy występują wody podziemne o walorach uzdrowiskowych. Przeważają tam urodzajne gleby lessowe uznane za bardzo dobre dla produkcji rolnej. Obok upraw zbożowych istotne znaczenie mają sadownictwo, uprawy krzewów jagodowych, chmielu, buraków cukrowych, warzyw oraz szkółkarstwo. W samym mieście znaczną część powierzchni zajmuje zieleń miejska wraz z parkiem zdrojowym. Na terenie gminy występują obszary objęte różnymi formami ochrony, chroniące szczególnie walory krajobrazowe i geologiczne. Miasto Nałęczów zbudowało silny i rozpoznawalny wizerunek miejscowości rekreacyjnej i sanatoryjnej.

Gmina Puławy obejmuje obszar 161 km² i jest największą pod względem powierzchni gminą powiatu puławskiego. Liczba mieszkańców wynosi 12 134 osoby. Przez teren gminy przepływają rzeki Wisła oraz Wieprz. Gmina ma charakter rolniczy. Na jej terenie znajduje się duże zagłębienie uprawy truskawek.

Miasto Puławy, zamieszkane przez 46 304 mieszkańców, zajmuje powierzchnię 51 km² i położone jest na prawym brzegu Wisły. Miasto położone jest w bliskim sąsiedztwie atrakcyjnych turystycznie ośrodków: Kazimierza Dolnego, Nałęczowa, Janowca. Nowoczesna infrastruktura użytkowa, bogaty dorobek kulturalny miasta, unikalny zespół parkowo-pałacowy, znaczna ilość terenów rekreacyjnych stwarzają możliwość aktywnego wypoczynku. Przemysłowy obraz miasta tworzy przede wszystkim Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A. W mieście funkcjonuje Puławski Park Naukowo-Technologiczny.

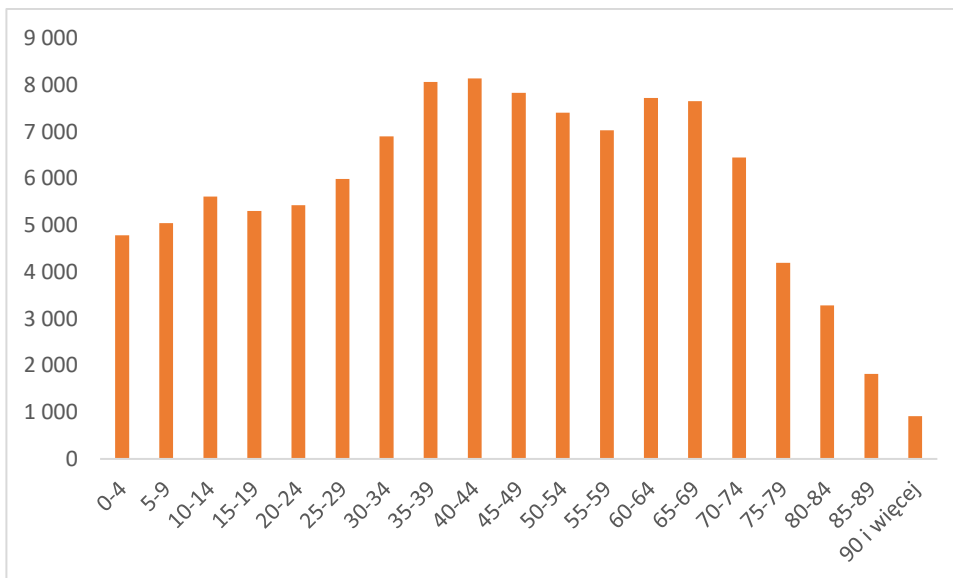
Gmina Wąwolnica jest gminą wiejską i zajmuje powierzchnię 63 km². Gminę zamieszkuje 4503 mieszkańców. Gmina położona jest w północnej części Wyżyny Lubelskiej, w większości na Płaskowyżu Nałęczowskim. Bardzo duże walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy spowodowały, że znajduje się ona w całości pod ochroną ekologiczną. Gmina posiada bardzo zróżnicowany krajobraz, na który duży wpływ ma dolina rzeki Bystrej i jej dopływy oraz gęsta sieć wąwozów. W gminie znajduje się Sanktuarium Matki Boskiej Kębelskiej – miejsce pielgrzymkowe. W miejscowości Rąblów i Celejów funkcjonują dwa ośrodki narciarskie. Przez teren gminy przechodzi trasa zabytkowej nadwiślańskiej kolejki wąskotorowej.

Gmina Żyrzyn zajmuje powierzchnię 129 km². Zamieszkuje ją 6350 mieszkańców. Gmina prawie w całości leży w dorzeczu rzeki Wieprz. Gmina ma charakter typowo rolniczy. Na obszarze gminy znajduje się rezerwat przyrody Piskory.

STRUKTURA LUDNOŚCI I PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Według danych uzyskanych w Narodowym Spisie Powszechnym 2021 powiat puławski liczył w 2021 roku 109 590 mieszkańców: 57 213 kobiet i 52 377 mężczyzn.

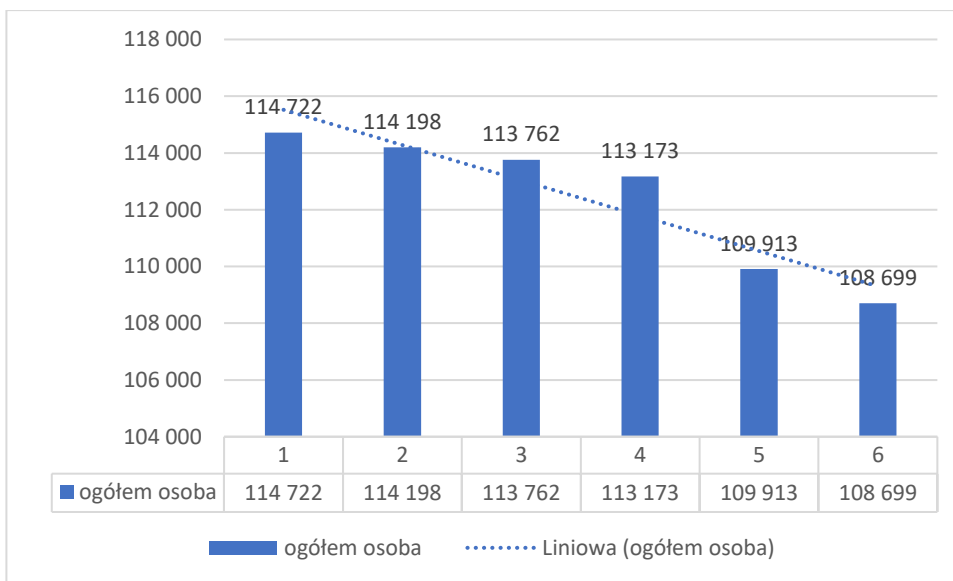
Wykres 1 Liczba mieszkańców powiatu puławskiego wg wieku (NSP 2021)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Porównując dane statystyczne na przestrzeni lat 2016–2021 da się zauważyć wyraźny i stały spadek liczby ludności w powiecie puławskim.

Wykres 2 Liczba ludności w latach 2016–2021

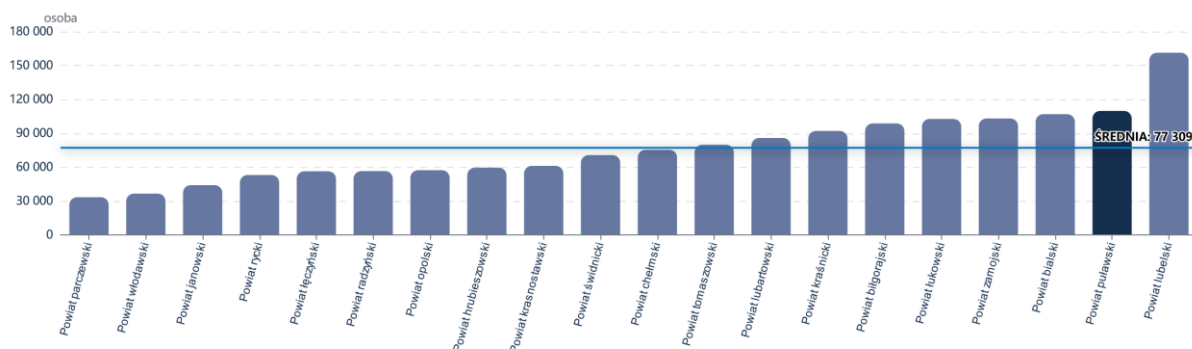
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Jednakże na tle innych powiatów województwa lubelskiego, powiat puławski jest jednym z najbardziej zaludnionych – zajmuje pod tym względem 2. miejsce (po powiecie lubelskim).

Wykres 3 Porównanie z innymi powiatami. Wskaźnik: Ludność [osoba]

Rok: 2020

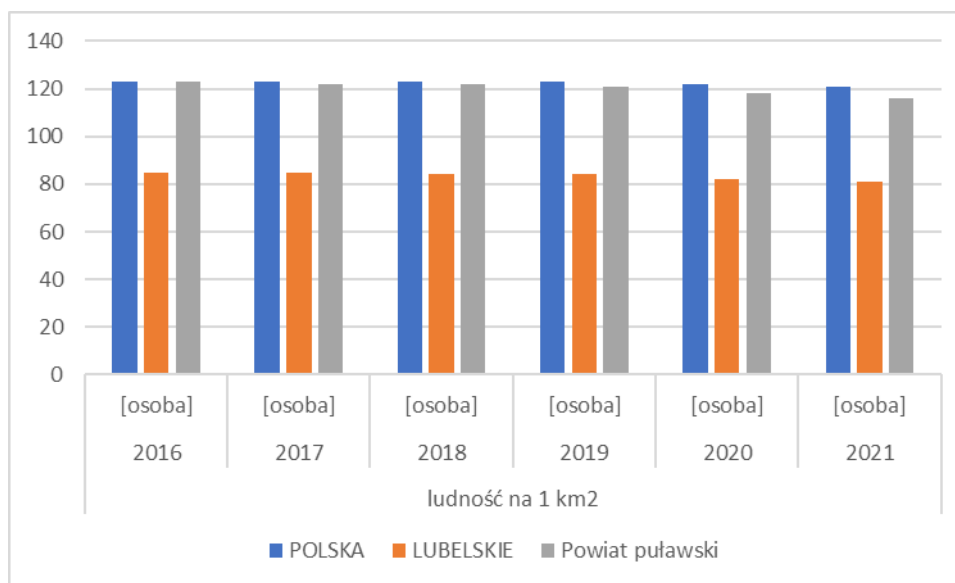
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://svs.stat.gov.pl/>

Gęstość zaludnienia w powiecie puławskim nie ulega na przestrzeni lat znaczącym zmianom: pozostaje na poziomie zbliżonym do gęstości zaludnienia w skali kraju i jest wyższa od tej notowanej w województwie lubelskim.

Wykres 4 Gęstość zaludnienia (ludność na 1 km²)

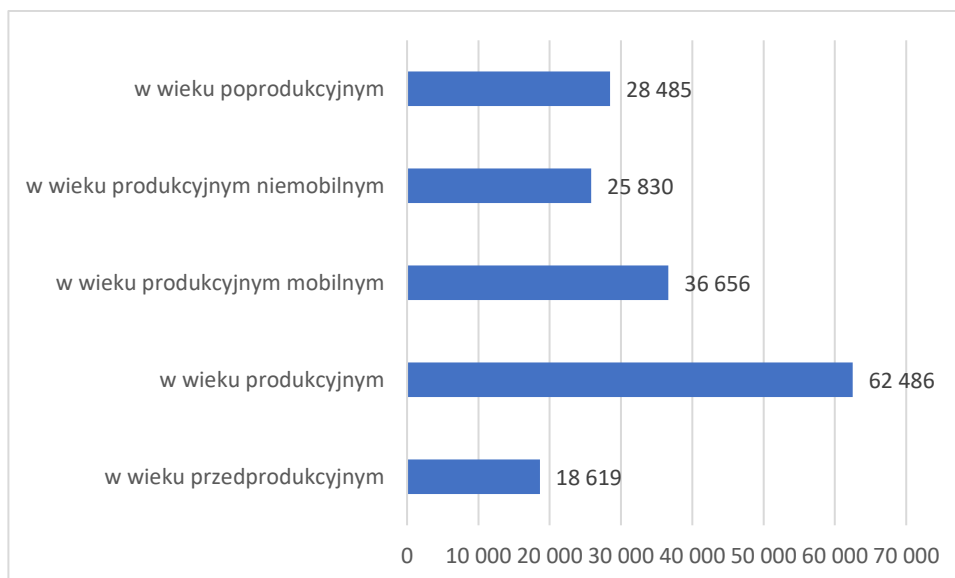
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://svs.stat.gov.pl/>

Kolejnym po spadającej liczbie ludności problemem powiatu jest starzenie się jego społeczeństwa, tj. zmiana w strukturze ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych.

Ekonomiczne grupy ludności klasyfikuje się w trzech przedziałach wiekowych (istotnych z punktu widzenia rynku pracy):

- wiek przedprodukcyjny – osoby do 17. roku życia;
- wiek produkcyjny uwzględniający granicę wiekową mężczyzn i kobiet: mężczyźni klasyfikuje się w przedziale wiekowym od 18 do 64 lat, natomiast kobiety od 18 do 59 lat;
- wiek poprodukcyjny – u mężczyzn liczony jest od ukończenia 65. roku życia, u kobiet od ukończenia 60. roku życia.

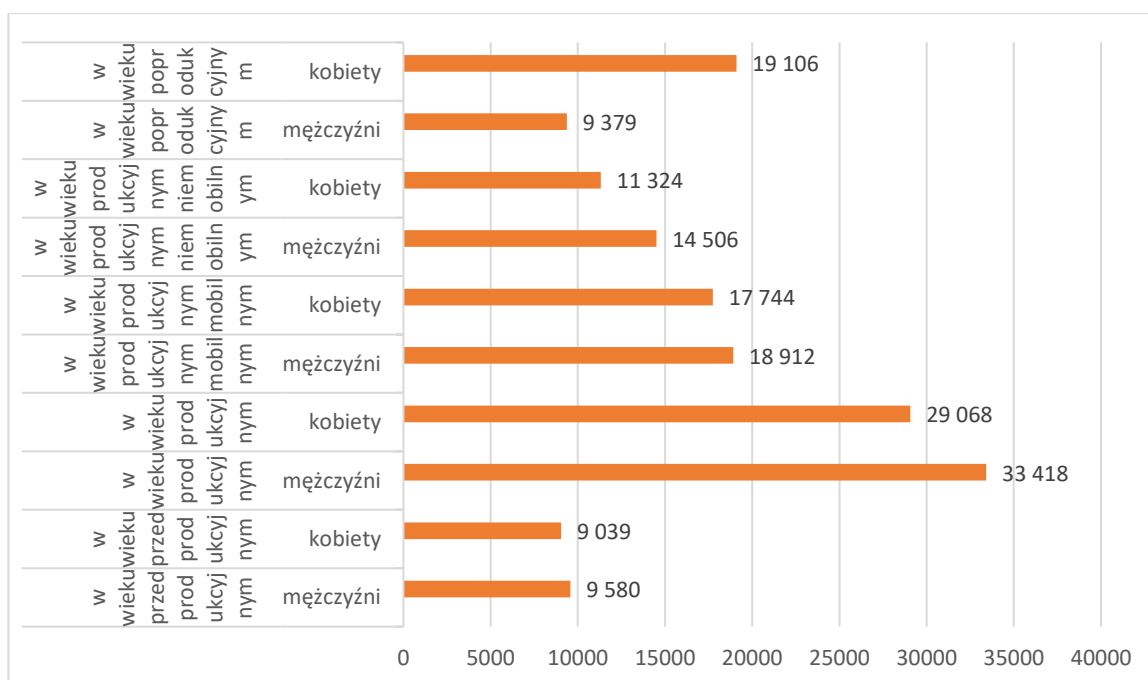
Wykres 5 Liczba mieszkańców powiatu puławskiego wg ekonomicznych grup wieku (NSP 2021)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Najwięcej mieszkańców powiatu puławskiego jest w wieku produkcyjnym, w tym produkcyjnym mobilnym. Zauważalna jest duża dysproporcja pomiędzy liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 6 Struktura ludności powiatu puławskiego wg wieku i płci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

O ile wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym przeważają mężczyźni, to już w grupie osób w wieku poprodukcyjnym znacząco wyższa jest liczba kobiet. Współczynnik feminizacji w powiecie puławskim niezmiennie od 2017 r. wynosi 109.

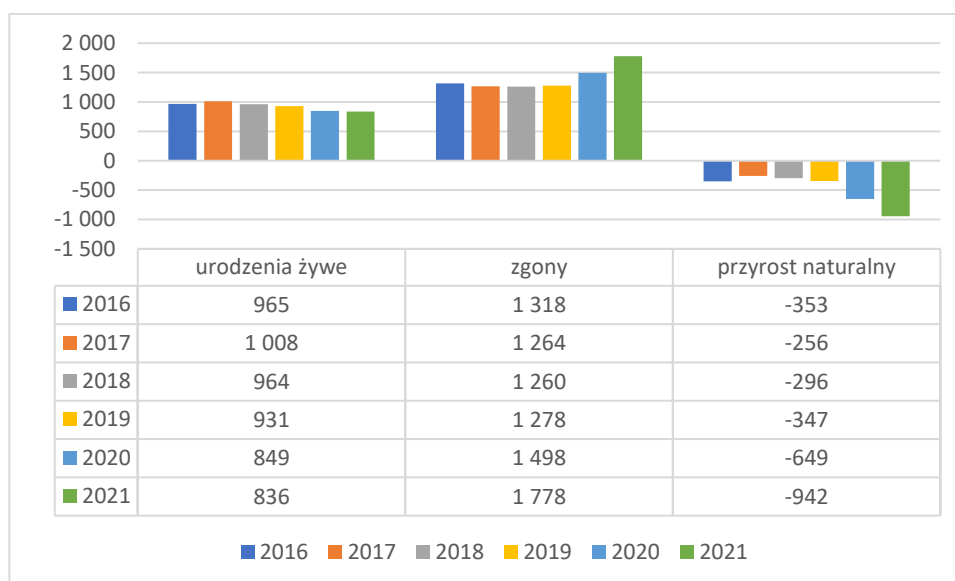
Jak wynika z prognoz GUS, stale zwiększać się będzie liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa, przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym; w 2030 roku niemal co piąty mieszkaniec powiatu puławskiego będzie miał co najmniej 70 lat.

Tabela 2 Prognoza ludności wg płci i funkcjonalnych grup wieku

Rok	Ludność Produkcyjne grupy wieku	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
2025	Ogółem	109 553	52 513	57 040	50 468	59 085
	przedprodukcyjny	17 076	8 820	8 256	7 263	9 813
	produkcyjny	66 168	34 708	31 460	29 337	36 831
	poprodukcyjny	26 309	8 985	17 324	13 868	12 441
2030	ogółem	106 231	50 933	55 298	47 888	58 343
	przedprodukcyjny	15 379	7 939	7 440	6 456	8 823
	produkcyjny	64 397	33 527	30 870	27 885	36 512
	poprodukcyjny	26 455	9 467	16 988	13 547	12 908
2040	ogółem	98 377	47 356	51 021	42 251	56 126
	przedprodukcyjny	13 267	6 845	6 422	5 434	7 833
	produkcyjny	58 794	30 095	28 699	24 025	34 769
	poprodukcyjny	26 316	10 416	15 900	12 792	13 524
2050	ogółem	89 757	43 580	46 177	36 482	53 275
	przedprodukcyjny	11 493	5 930	5 563	4 496	6 997
	produkcyjny	49 259	25 446	23 813	18 786	30 473
	poprodukcyjny	29 005	12 204	16 801	13 200	15 805

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica#>

Wykres 7 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny w latach 2016–2021

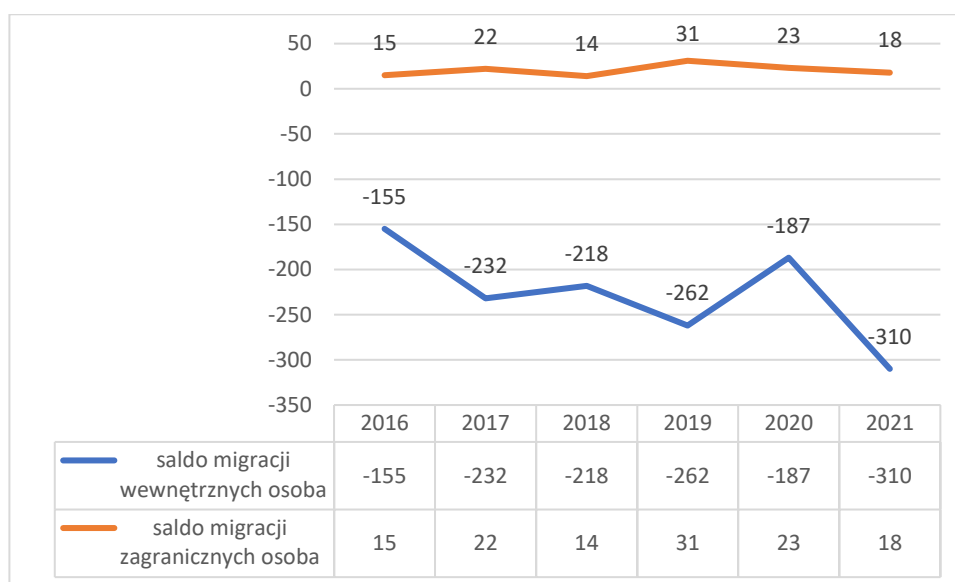
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Powyższa tabela pokazuje tempo, w jakim co roku wzrasta dysproporcja pomiędzy liczbą urodzeń w powiecie puławskim a liczbą zgonów, co powoduje pogłębianie się ujemnego przyrostu naturalnego.

Ogromny wpływ na sytuację rodzin, przyrost naturalny oraz kształtowanie się ogólnej liczby mieszkańców powiatu ma migracja. Powiat puławski odnotowuje w tym zakresie ujemne wskaźniki. Szczególnie interesujący w tym kontekście może okazać się wpływ zagranicznych migracji zarobkowych na strukturę rodziny i sytuację dzieci pozostawionych w powiecie pod opieką jednego z rodziców bądź dalszych krewnych.

Ważną przyczyną niekorzystnej sytuacji demograficznej w powiecie jest saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały. W statystyce publicznej oznacza to przyrost/ubytek ludności danej jednostki administracyjnej/kraju na skutek migracji przypadający na 1000 mieszkańców tej jednostki/kraju².

Wykres 8 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Omawiane niekorzystne zmiany demograficzne stanowią odzwierciedlenie sytuacji panującej zarówno w województwie, jak i w całym kraju. Stanowią zagrożenie dla systemu emerytalnego i rodzą wysokie koszty związane z koniecznością zapewnienia wsparcia osobom starszym. Szansę dla powiatu stanowi rozwój gospodarki i przyciąganie do regionu nowych

² <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2259,pojecie.html>

inwestorów, którzy oprócz tworzenia nowych miejsc pracy przyczynić się mogą do wzrostu liczby ludności.

POZIOM ŻYCIA LUDNOŚCI

Zagadnienie poziomu życia ludności jest obecnie jednym z kluczowych pojęć w polityce społecznej, a co za tym idzie w strategiach rozwiązywania problemów społecznych. Odnosi się do szerszego terminu „jakość życia”, a ten z kolei jest istotnym miernikiem postępu społecznego.

Tabela 3 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce, województwie lubelskim i w powiecie puławskim w latach 2016–2022

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Powiat puławski	4 160,35	4 440,23	4 615,24	4 902,81	5 311,80	5 680,00	4 160,35
Województwo lubelskie	3 815,95	4 020,25	4 260,71	4 564,85	4 914,95	5 318,68	3 815,95
Polska	4 290,52	4 527,89	4 834,76	5 181,63	5 523,32	4 290,52	4 527,89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Przeciętnie mieszkaniec powiatu puławskiego zarabia nieco więcej niż wynosi przeciętne wynagrodzenie w województwie lubelskim, ale mniej niż analogiczna kwota mierzona w skali całego kraju.

Tabela 4 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Powiat puławski	97,0	98,1	95,5	94,6	96,2	94,7	97,0
Województwo lubelskie	88,9	88,8	88,1	88,1	89,0	88,6	88,9

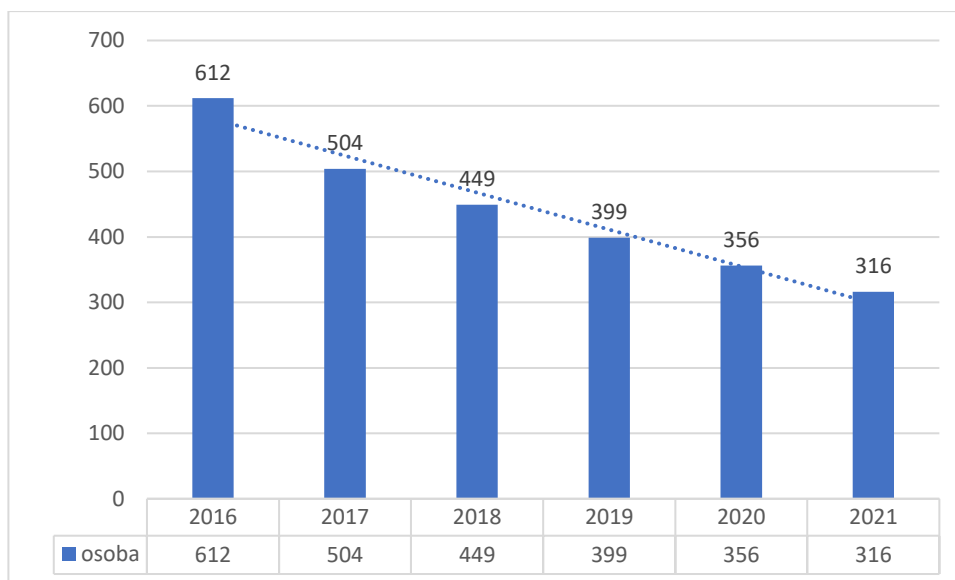
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Tabela 5 Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w relacji do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo lubelskie	0,53	0,52	0,51	0,49	0,48
Polska	0,54	0,53	0,51	0,49	0,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Wykres 9 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

SYTUACJA RODZIN

Tabela 6 Małżeństwa zawarte w powiecie puławskim w latach 2016–2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	518	495	540	494	372	442
W miastach	243	226	238	213	171	200
We wsiach	275	269	302	281	201	242

Tabela 7 Małżeństwa na 1000 ludności w powiecie puławskim w latach 2016–2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	4,5	4,3	4,7	4,4	3,4	4,0
W miastach	4,4	4,1	4,4	3,9	3,2	3,8
We wsiach	4,6	4,5	5,1	4,7	3,5	4,2

Tabela 8 Rozwody w powiecie puławskim w latach 2016–2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	186	212	176	217	145	180
W miastach	119	139	118	143	94	104
We wsiach	67	73	58	74	51	76

Tabela 9 Rozwody na 10 tys. ludności w powiecie puławskim w latach 2016–2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	16,2	18,5	15,5	19,1	12,9	16,1
W miastach	21,7	25,4	21,7	26,5	17,6	19,7
We wsiach	11,2	12,2	9,7	12,4	8,6	12,9

Tabela 10 Separacje w powiecie puławskim w latach 2016–2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	4	7	3	4	1	3
W miastach	3	5	2	3	0	1
We wsiach	1	2	1	1	1	2

Tabela 11 Separacje na 10 tys. ludności w powiecie puławskim

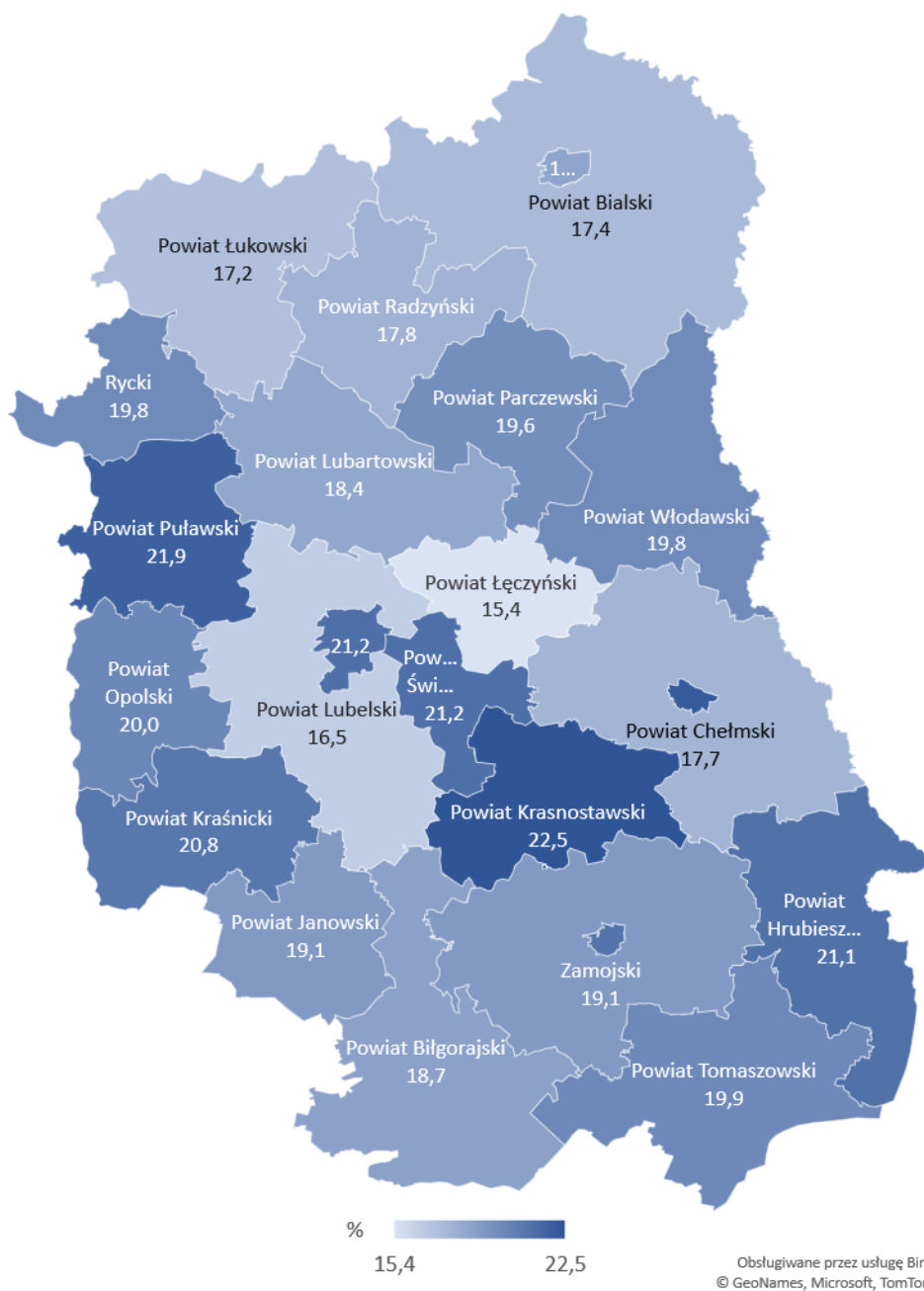
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	0,35	0,61	0,26	0,35	0,09	0,27
W miastach	0,55	0,92	0,37	0,56	0,00	0,19
We wsiach	0,17	0,33	0,17	0,17	0,17	0,34

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych, osoba starsza to osoba, która ukończyła 60. rok życia, natomiast polityka senioralna to ogół działań organów administracji publicznej oraz innych

organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się.

Rycina 3 Udział procentowy osób w wieku powyżej 65. roku życia w powiatach województwa lubelskiego

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie lubelskim za 2021 rok

Ze względu na dwa współwystępujące zjawiska: niski wskaźnik dzietności oraz wydłużającą się długości życia, rośnie udział osób starszych (60+) w populacji. Polska należy do krajów, w których proces demograficznego starzenia się populacji jest zaawansowany.

Proces starzenia się społeczeństwa charakteryzuje się kilkoma istotnymi cechami. Jedną z nich jest tzw. singularyzacja starości. Jej wyrazem jest wysoki odsetek osób starszych prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe. Wiąże się ona z osamotnieniem, zwiększa ryzyko wykluczenia społecznego, np. w przypadku ograniczonej samodzielności. Drugą cechą charakterystyczną jest feminizacja starzenia się. Jak pokazują dane GUS, w społeczeństwie występuje nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Nadwyżka ta systematycznie wzrasta w starszych grupach wieku. Zarówno kobiety, jak i mężczyźni po 50. roku życia doświadczają różnego rodzaju chorób, ale w większym stopniu dotyczy to kobiet niż mężczyzn. Jednak warto zaznaczyć, że mężczyźni w Polsce mają ciągle o kilka lat krótszą oczekiwaną długość życia niż kobiety, szczególnie dotyczy to osób zagrożonych ubóstwem. Ubóstwo pozostaje nadal najważniejszą determinantą długości życia i życia w zdrowiu. Oprócz złego stanu zdrowia obserwuje się zjawisko e-wykluczenia, zmniejszenia więzi rodzinnych, osłabienia relacji międzyludzkich, nienadążania seniorów za rozwojem technologicznym w ich życiu codziennym, co z kolei sprzyja występowaniu poczucia alienacji i w konsekwencji prowadzi do zwiększonego odsetka stanów depresyjnych. Pod względem zdrowia psychicznego starsi Polacy różnią się od osób z innych krajów europejskich: częściej mówią o braku nadziei na przyszłość, smutku, utracie przyjemności, kłopotach ze snem, zmęczeniu i drażliwości³.

Również w powiecie puławskim wyraźnie występuje zjawisko starzejącego się społeczeństwa. Potwierdzają to dane GUS. Coraz więcej młodych osób, które mogłyby zaopiekować się starszymi członkami rodziny decyduje się na zmianę miejsca zamieszkania, np. ze względu na szansę zdobycia lepszej pracy. W związku z tym mieszkają oni zbyt daleko, by regularnie wspierać – często schorowanych i wymagających troski – rodziców czy dziadków.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej, a rodzinom opiekującym się osobami starszymi stworzenie grup wsparcia, aby nie czuły się osamotnione w swoich działaniach.

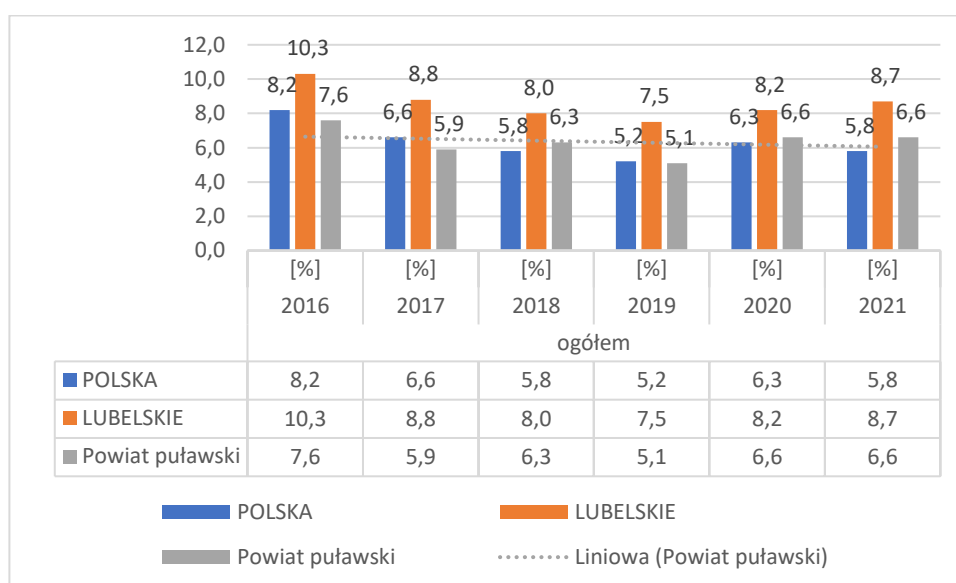
---

³ Na podstawie „Raport na temat sytuacji osób starszych w Polsce” Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa, grudzień 2012

RYNEK PRACY

Dzięki ośrodkom przemysłu nawozowo-chemicznego znajdującego się na terenie powiatu, stał się on jednym z najbardziej uprzemysłowionych regionów w województwie lubelskim. Ponadto, za sprawą instytutów naukowych, Puławy stały się znaczącym ośrodkiem edukacyjnym. Warto zwrócić uwagę na znaczenie obecności trójkąta turystycznego Kazimierz Dolny – Puławy – Nałęczów; jego istnienie w sposób bezpośredni wpływa na tworzenie się nowych miejsc pracy związanych z szeroko pojętą branżą turystyczną.

Wykres 10 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2016–2022

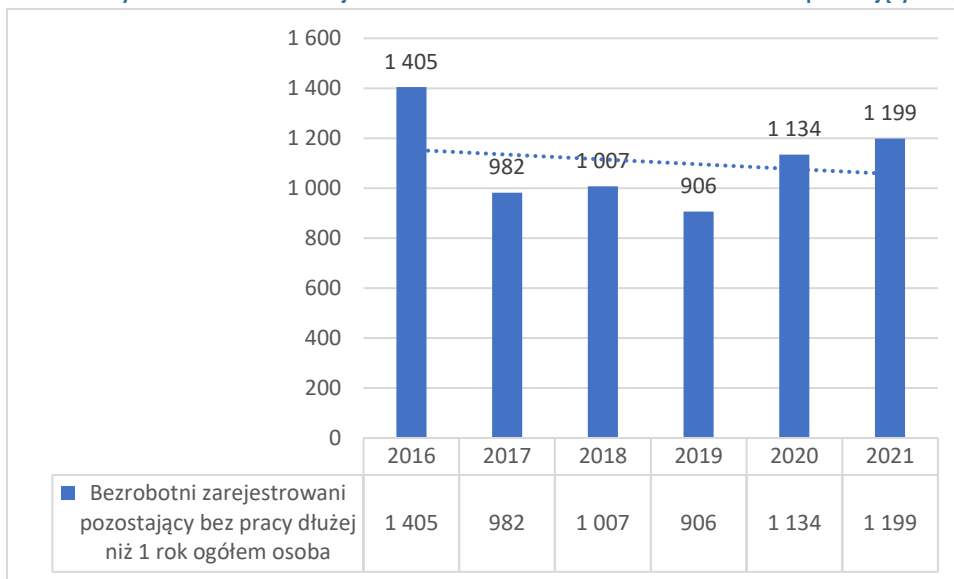

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/tablica>

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (ogółem oraz danej grupy), tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo).

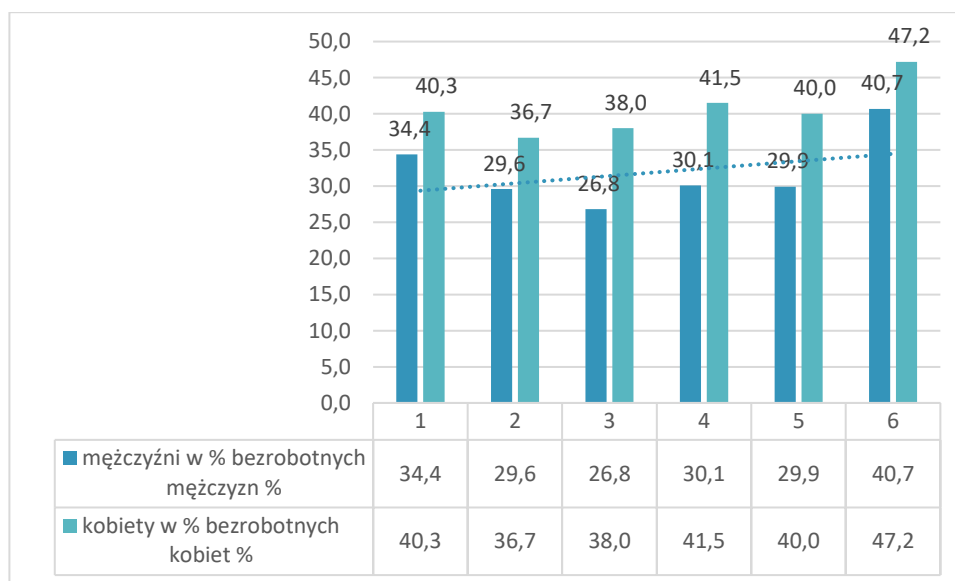
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

Wykres 11 Bezrobotni zarejestrowani w PUP w Puławach w latach 2016–2021 pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok ogółem

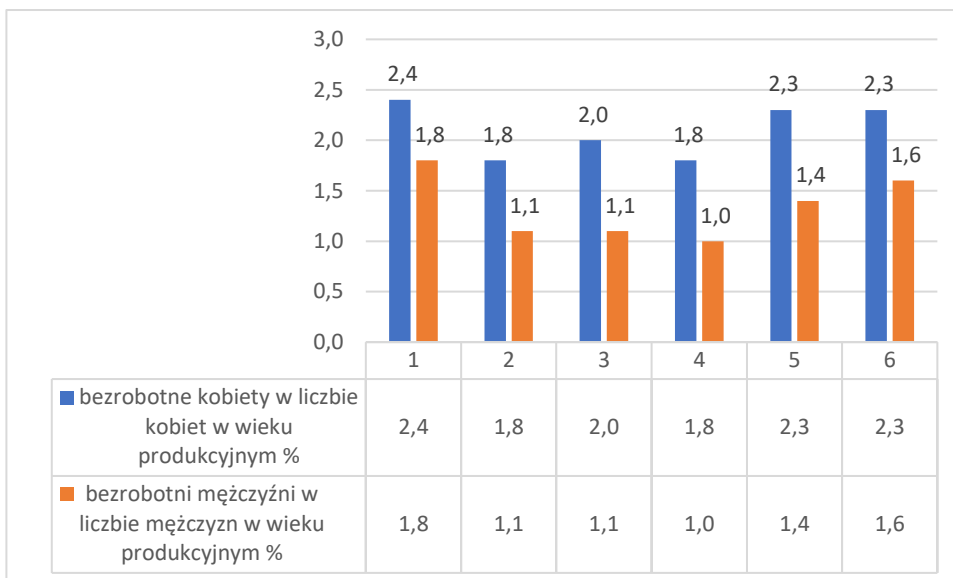
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Wykres 12 Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok wg płci w latach 2016–2021

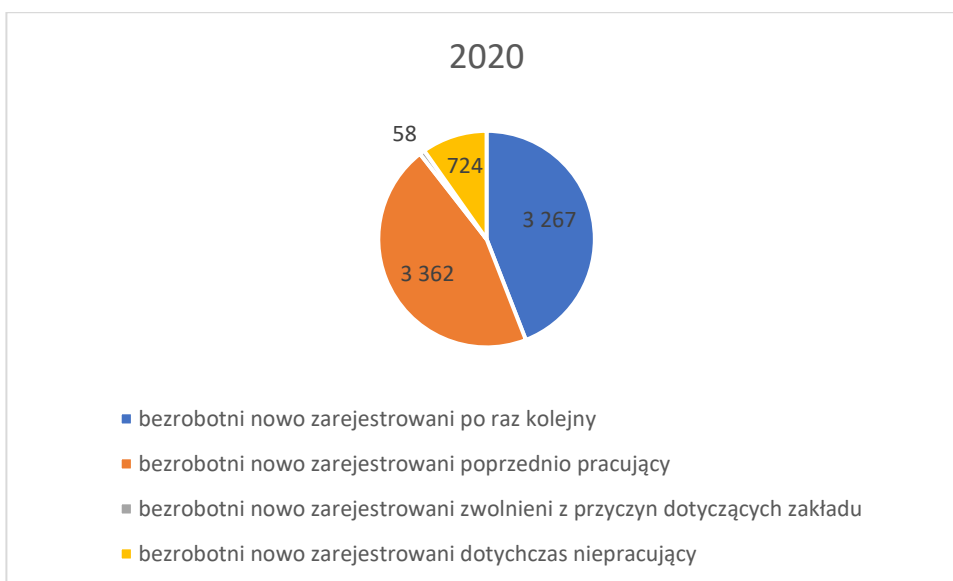
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Wykres 13 Bezrobotni w wieku produkcyjnym zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok wg płci w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Wykres 14 Bezrobotni nowo zarejestrowani w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

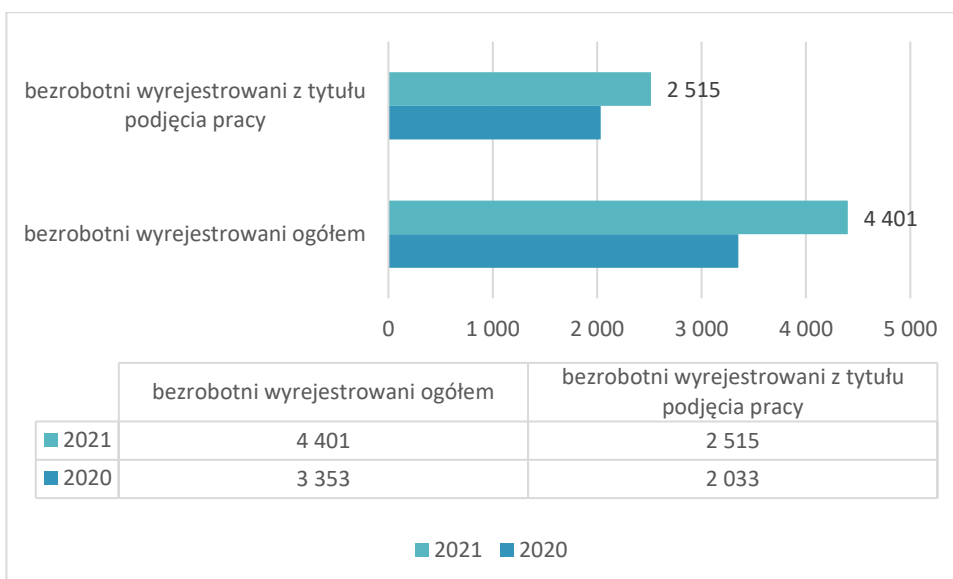
Wykres 15 Bezrobotni nowo zarejestrowani w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Wykres 16 Liczba osób bezrobotnych wyrejestrowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

ZASOBY INSTYTUCJONALNE

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach jest jednostką organizacyjną powiatu powołaną do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej, a także realizowania przy pomocy środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zadań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz zadań z zakresu pieczy zastępczej.

Pomoc świadczona przez PCPR w Puławach to:

- 1) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 3) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 4) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 5) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 6) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 7) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach klientom PCPR;
- 8) prowadzenie mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków;
- 9) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 10) realizacja pilotażowego programu Aktywny Samorząd, finansowanego ze środków PFRON;
- 11) prowadzenie punktu informacyjnego dla osób niepełnosprawnych;
- 12) dofinansowanie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, zwłaszcza:

- a) likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- b) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- c) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- d) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i inne,
- e) dofinansowania kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej oraz oceny ich działalności.

W PCPR w Puławach działają Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz Poradnia Rodzinna.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Oferowane formy pomocy:

- 1) pomoc psychologiczna i prawna dla osób doświadczających przemocy domowej;
- 2) diagnoza sytuacji kryzysowej osób i rodzin zgłaszających się po pomoc;
- 3) pomoc rodzinom, w których narastają konflikty;
- 4) informacje o instytucjach mogących pomóc osobom w różnych sytuacjach losowych;
- 5) schronienie w hostelu dla osób doświadczających przemocy;
- 6) terapia indywidualna ukierunkowana na wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc;
- 7) realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc;
- 8) współpraca z instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- 9) prowadzenie bezpłatnej infolinii.

Poradnia Rodzinna. Oferowane formy pomocy:

- 1) poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne;
- 2) diagnoza;
- 3) profilaktyka;
- 4) terapia indywidualna;
- 5) konsultacje wychowawcze;
- 6) terapia rodzinna i terapia par;
- 7) wsparcie psychologiczne dla osób niepełnosprawnych;
- 8) poradnictwo prawne.

11 miejskich/gminnych ośrodków pomocy społecznej realizuje zadania własne gmin i zlecone przez administrację rządową wynikające głównie z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

PLACÓWKI WSPARCIA DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

POWIATOWY ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W GÓRZE PUŁAWSKIEJ

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Górze Puławskiej przeznaczony jest dla osób dorosłych: przewlekłe psychicznie chorych (typ A), niepełnosprawnych intelektualnie (typ B),

wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typ C), które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy w życiu codziennym, w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej ich samych i ich rodzin.

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy posiada 40 miejsc statutowych i pracuje co najmniej 5 dni w tygodniu, w dni powszednie, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 15.00, w tym co najmniej przez 6 godzin dziennie prowadzone są zajęcia z uczestnikami, a pozostałe 2 godziny przeznaczają się na czynności porządkowe, przygotowanie do zajęć, uzupełnianie prowadzonej dokumentacji, a także zapewnianie opieki uczestnikom w trakcie dowożenia na zajęcia lub odwożenia po zajęciach.

Celem Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy jest:

- wdrażanie uczestników do osiągnięcia optymalnego poziomu samodzielności i zaradności w podstawowych sferach życia;
- stwarzanie możliwości rozwoju osobistego i twórczego oraz utrwalanie nabytych umiejętności;
- integracja uczestników ze środowiskiem lokalnym;
- rozwijanie umiejętności nawiązywania i utrzymywania kontaktów z otoczeniem, komunikowania się i współżycia społecznego;
- rehabilitacja psychiczna, ruchowa, społeczna i zawodowa uczestników;
- utrzymywanie stałego kontaktu z rodzinami uczestników.

Podstawowym zadaniem Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Górze Puławskiej jest udzielanie wsparcia i pomocy osobom, które z powodu choroby psychicznej lub niepełnosprawności intelektualnej mają trudności w nawiązywaniu relacji z otoczeniem i przystosowaniem się do życia codziennego oraz zaspakajania swoich potrzeb życiowych.

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy zapewnia uczestnikom:

1. Prowadzenie treningów funkcjonowania w codziennym życiu, umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów oraz umiejętności spędzania czasu wolnego.
2. Poradnictwo i wsparcie psychologiczne, terapeutyczne oraz pracę socjalną na rzecz uczestników i ich rodzin.
3. Pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.
4. Pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia.
5. Niezbędną opiekę w czasie zajęć, w przypadku choroby oraz zdarzeń losowych.
6. Terapię ruchową, w tym zajęcia sportowe, turystykę i rekreację.
7. Prowadzenie treningów samoobsługi i umiejętności społecznych.
8. Jeden gorący posiłek dziennie przygotowywany w ramach treningu kulinarnego.
9. Terapię zajęciową prowadzoną w formie indywidualnej lub zespołowej.

10. Uczestnicy mogą korzystać ze wszystkich urządzeń gospodarstwa domowego – pod nadzorem pracownika ośrodka.
11. Usługi transportowe polegające na dowożeniu z miejsca uzgodnionego z dyrektorem i odwożeniu po zajęciach do miejsca uzgodnionego z dyrektorem.
12. Inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy.
13. Prowadzenie treningów umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się, w przypadku osób z problemami w komunikacji werbalnej.

W Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Górze Puławskiej funkcjonują następujące pracownie:

1. Gospodarstwa domowego.
2. Stolarska.
3. Uzdolnień twórczych.
4. Artystyczna.
5. ogrodnicza.
6. Komputerowa.
7. Kompetencji społecznych.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W PUŁAWACH

Środowiskowy Dom Samopomocy w Puławach jest jednostką organizacyjną gminy Miasto Puławy. Powstał w 1997 r. Jest ośrodkiem wsparcia, placówką dziennego pobytu realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej, udzielającą oparcia społecznego osobom dorosłym z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną. Podstawowym celem działalności Środowiskowego Domu jest zapewnienie osobom chorym psychicznie, niepełnosprawnym intelektualnie i wykazującym inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, oparcia społecznego w środowisku lokalnym, pozwalającego na zaspokojenie ich podstawowych potrzeb życiowych, poprawę funkcjonowania społecznego zmierną do usamodzielnienia, zapobieganie izolacji społecznej i umożliwienie integracji ze środowiskiem.

Ośrodek czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.30 do 15.30. Przebieg dnia w Środowiskowym Domu Samopomocy oparty jest na ramowym planie dnia. Obecnie swoją działalność prowadzi w dwóch budynkach: przy ul. Mickiewicza 2A, gdzie znajduje się siedziba placówki i przy ul. Wólka Profecka 26. Oba budynki pozbawione są barier architektonicznych. Budynek przy ulicy Mickiewicza 2A wyposażony jest w platformę przyschodową.

Usługi w Domu obejmują w szczególności:

- 1) trening funkcjonowania w codziennym życiu,
- 2) trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,

- 3) trening umiejętności spędzania czasu wolnego,
- 4) poradnictwo psychologiczne,
- 5) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- 6) pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych,
- 7) niezbędną opiekę,
- 8) terapię ruchową,
- 9) terapię zajęciową,
- 10) pracę socjalną.

Zajęcia terapeutyczne prowadzone są w następujących pracowniach:

- 1) Pracownia plastyczna,
- 2) Pracownia rękodzieła,
- 3) Pracownia kulturalno-muzyczna,
- 4) Pracownia stolarsko-techniczna,
- 5) Pracownia gospodarstwa domowego,
- 6) Sala komputerowa,
- 7) Sala aktywizacji ruchowej,
- 8) Sala umiejętności życiowych.

Treningi prowadzone w Środowiskowym Dom Samopomocy są dostosowane do aktualnego stanu fizycznego, intelektualnego i psychicznego uczestników zajęć, ich umiejętności, potrzeb i dążeń, i są prowadzone w ramach postępowania wspierająco-aktywizującego we wszystkich pracowniach przez wszystkich pracowników. Rodzaj treningów dla poszczególnych uczestników ustalany jest przez Zespół Wspierająco-Aktywizujący. Zajęcia prowadzone są grupowo lub indywidualnie, w zależności od potrzeb.

Środowiskowy Dom Samopomocy stara się stworzyć takie warunki, które w pełni sprzyjają integracji społecznej oraz zmianie postrzegania osoby niepełnosprawnej z zaburzeniami psychicznymi przez środowisko lokalne.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W KOŃSKOWOLI

Środowiskowy Dom Samopomocy utworzony został na bazie specjalistycznych usług opiekuńczych 1 stycznia 2002 r. jako komórka Ośrodka Pomocy Społecznej w Końskowoli; liczba miejsc wynosiła 15. Od stycznia 2006 r. ośrodek funkcjonuje jako odrębna jednostka organizacyjna Gminy Końskowola. Przeznaczony jest dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz z chorobą psychiczną.

W grudniu 2007 r. uruchomiono dodatkowo 15 miejsc, co dało możliwość objęcia wsparciem 30 osób z zaburzeniami psychicznymi.

Od 2013 r. ośrodek posiada 38 miejsc, które dają wsparcie dla osób niepełnosprawnych z gminy Końskowola oraz z gmin Kurów i Żyrzyn na podstawie porozumień międzygminnych.

Działania terapeutyczne w adaptowanym budynku prowadzone są w 7 pomieszczeniach:

- 1) Pracownia rehabilitacyjna
- 2) Świetlica
- 3) Pracownia gospodarstwa domowego
- 4) Pracownia plastyczno-ceramiczna
- 5) Pracownia muzyczno-teatralna
- 6) Pracownia stolarska
- 7) Pokój wyciszeń/pierwsza pomoc

Budynek jest całkowicie pozbawiony barier architektonicznych, wyposażony jest w platformę dla osób niepełnosprawnych ruchowo, łazienki przystosowane do potrzeb ww. itp. Dzięki temu może pochwalić się w pełni wyposażoną bazą lokalową na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej.

Głównym założeniem pracy terapeutycznej jest aktywizowanie osób niepełnosprawnych do podejmowania samodzielnych czynności życiowych, jak również samodzielnego życia w społeczeństwie, a w niektórych przypadkach podtrzymywanie dobrej kondycji psychofizycznej i umacnianie zdolności do pełniejszego funkcjonowania w środowisku.

Realizowane jest to poprzez kompleksową terapię indywidualną i grupową, dostosowaną do możliwości i zainteresowań osób potrzebujących (uczestniczących w terapii).

Środowiskowy Dom Samopomocy tworzy warunki, które sprzyjają integracji społecznej i zmianie wizerunku osoby niepełnosprawnej z zaburzeniami psychicznymi.

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztat terapii zajęciowej to wyodrębniona organizacyjnie i finansowo placówka, która stwarza osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy zawodowej możliwość udziału w rehabilitacji zawodowej i społecznej poprzez terapię zajęciową zmierną do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędną do samodzielnego i aktywnego życia w środowisku na miarę jego potrzeb i możliwości.

Warsztaty mogą być organizowane i prowadzone przez fundacje, stowarzyszenia lub inne podmioty.

W powiecie puławskim działają 3 warsztaty terapii zajęciowej, które prowadzą rehabilitację społeczną i zawodową dla 95 uczestników, w tym:

Warsztat Terapii Zajęciowej w Nałęczowie, ul. Spółdzielcza 17a, prowadzony przez Nałęczowskie Stowarzyszenie Charytatywne

Warsztat dla 35 uczestników. Celem WTZ w Nałęczowie jest włączanie osób z niepełnosprawnością intelektualną do życia społecznego i zawodowego, integracja ze środowiskiem pełnosprawnych, wyzwalamie poczucia własnej wartości, podwyższenie aktywności fizycznej i psychicznej oraz rozwój zainteresowań.

Celem działania Warsztatu Terapii Zajęciowej w Naęczowie jest:

- 1) ogólne usprawnianie;
- 2) rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, w tym zaradności osobistej dzięki stosowaniu różnych technik terapii zajęciowej;
- 3) aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych;
- 4) przygotowanie do życia w środowisku społecznym, w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz rozwój innych umiejętności niezbędnych w życiu, a także poprawę kondycji fizycznej i psychicznej;
- 5) stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia pracy zawodowej w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej bądź szkolenia zawodowego.

Warsztat Terapii Zajęciowej jest placówką pobytu dziennego, działa od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.45 do 14.45. Zajęcia prowadzone są zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Naęczowie oferuje:

- 1) zajęcia terapeutyczne w 7 pracowniach:
  - a) gospodarstwa domowego,
  - b) poligraficzno-introligatorska,
  - c) rękodzieła i uzdolnień twórczych,
  - d) artystyczna,
  - e) wikliniarsko-ceramiczna,
  - f) florystyczno-ogrodnicza,
  - g) umiejętności społecznych.
- 2) zajęcia rehabilitacji ruchowej;
- 3) wsparcie psychologa;
- 4) wycieczki i spotkania integracyjne;
- 5) trening ekonomiczny.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Puławach, ul. 6-go Sierpnia 20, prowadzony przez Puławskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych

Warsztat jest placówką pobytu dziennego dla 30 osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej, powyżej 18. roku życia. Terapia w placówce prowadzona jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 15.00. Rehabilitacja w Warsztacie odbywa się zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii zawodowej i społecznej.

Uczestnictwo w terapii zajęciowej ma na celu rozwijanie sprawności psychofizycznych niezbędnych w pracy, umiejętności społecznych, a także podstawowych oraz specjalistycznych

czynności zawodowych, które umożliwiają podjęcie pracy w zakładzie aktywności zawodowej lub na wolnym rynku pracy, albo szkolenia zawodowego.

W Warsztacie odbywa się wiele imprez cyklicznych, takich jak uroczyste obchody świąt Wielkiej Nocy, Bożego Narodzenia, Dnia Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną, kiermasze okolicznościowe, zawody i turnieje sportowe, zabawy taneczne, wyjścia do kina, grille, wycieczki, imprezy integracyjne itp.

Terapia zajęciowa prowadzona jest przez wykwalifikowaną kadrę, w sześciu pracowniach terapeutycznych, tj.

- 1) uzdolnień twórczych;
- 2) ceramicznej;
- 3) krawieckiej;
- 4) tkacko-zabawkarskiej;
- 5) stolarskiej;
- 6) gospodarstwa domowego.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Puławach, ul. Wróblewskiego 21, prowadzony przez Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego

Warsztat istnieje od 2001 roku; zajmuje się rehabilitacją zawodową i społeczną 30 osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (głównie są to osoby z chorobami psychicznymi lub niepełnosprawnością intelektualną), które:

- 1) ze względu na niepełnosprawność psychiczną lub intelektualną mają szczególne trudności w podjęciu pracy lub nauki;
- 2) przeżyły lub aktualnie przeżywają kryzys psychiczny;
- 3) są mało aktywne lub czują się osamotnione;
- 4) chcą się usamodzielnąć i podjąć pracę.

Terapia zajęciowa odbywa się w 6 pracowniach:

- 1) artystycznej;
- 2) rękodzielniczej;
- 3) krawieckiej;
- 4) komputerowo-introligatorskiej;
- 5) gospodarstwa domowego;
- 6) politechnicznej.

W WTZ uczestnicy mogą liczyć na:

- 1) wsparcie psychologiczne i medyczne;
- 2) codzienny udział w ciekawych zajęciach;
- 3) aktywizację oraz pomoc w usamodzielnianiu;
- 4) wspólną wędrówkę w dobrym kierunku.

Obowiązek współfinansowania bieżących kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej został nałożony na powiaty z dniem 1 stycznia 2007 r. na mocy przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

ZESPÓŁ DZIENNYCH DOMÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W PUŁAWACH

Zespół Dziennych Domów Pomocy Społecznej w Puławach jest jednostką organizacyjną Miasta Puławy; w jego skład wchodzi:

- 1) placówka typu półstacjonarnej, tj. Dzienny Dom Pomocy – Centrum Integracyjno-Rehabilitacyjne w Puławach;
- 2) Dzienny Ośrodek Adaptacyjny;
- 3) Klub Samopomocy.

Podstawowym celem placówek jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych i zdrowotnych osób w nich przebywających, pobudzanie społecznej aktywności, a w szczególności:

- 1) organizowanie terapii zajęciowej w różnych formach;
- 2) organizowanie wypoczynku;
- 3) rekreacji i kontaktów ze środowiskiem;
- 4) zaspokajanie potrzeb kulturalnych;
- 5) opieka sanitarno-higieniczna;
- 6) rehabilitacja i rewalidacja;
- 7) opieka lekarsko-pielęgniarska.

Dzienny Dom Pomocy - Centrum Integracyjno-Rehabilitacyjne to ośrodek wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych, Dzienny Ośrodek Adaptacyjny świadczy pomoc dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową, a podstawowym założeniem działalności placówki jest realizacja procesów rewalidacji społecznej i rehabilitacji ruchowej. Klub Samopomocy skupia osoby niepełnosprawne w grupach wsparcia. Każdą z nich tworzą osoby o tym samym rodzaju niepełnosprawności.

SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY IM. MARII GRZEGORZEWSKIEJ W PUŁAWACH

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Puławach obejmuje kompleksową opieką, wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi od urodzenia do 25. roku życia. Zajęcia prowadzi zespół nauczycieli ze specjalistycznym przygotowaniem do pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną każdego stopnia, której często towarzyszą różnorodne dysfunkcje rozwojowe.

Kierunki kształcenia:

1. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (od urodzenia do rozpoczęcia nauki szkolnej)
2. Szkoła Podstawowa nr 12
  - 1) oddziały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim;
  - 2) oddziały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną umiarkowaną lub znaczną;
  - 3) oddziały dla uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną, w tym z autyzmem.

3. Branżowa Szkoła I Stopnia nr 7

Kształcenie w zawodach:

- 1) pracownik pomocniczy obsługi hotelowej
- 2) pracownik pomocniczy gastronomii

4. Internat dla dziewcząt i chłopców

Baza dydaktyczna:

Ośrodek posiada specjalistyczne pracownie wyposażone w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne przeznaczone do terapii dzieci i osób niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie:

- 1) sala wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
- 2) sala doświadczania świata;
- 3) 3 sale integracji sensorycznej;
- 4) sala gimnastyki korekcyjnej;
- 5) sala gospodarstwa domowego;
- 6) gabinet EEG Biofeedback;
- 7) gabinet metody Tomatisa;
- 8) gabinet usprawniania mowy;
- 9) gabinet fizjoterapii;
- 10) siłownia;
- 11) pracownia alternatywnych metod porozumiewania się;
- 12) pracownia ceramiczna;
- 13) pracownia plastyczna;
- 14) pracownie komputerowe;
- 15) internetowe centrum informacyjno-medialne.

Ponadto:

- 1) boiska z bezpieczną nawierzchnią;
- 2) podjazdy i winda dla osób na wózkach inwalidzkich;
- 3) toalety i łazienki dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.

Oferta placówki:

- 1) praca w małych zespołach;
- 2) nowatorskie metody nauczania;
- 3) opieka pedagogiczno-psychologiczna
- 4) zajęcia rewalidacyjne wspierające rozwój ucznia:
  - prowadzone metodą Integracji Sensorycznej,
  - korekcyjno-kompensacyjne,
  - dydaktyczno-wyrównawcze,
  - korekcyjne wad wymowy,
  - korygujące wady postawy,

- fizjoterapia,
- metoda Tomatisa,
- alternatywne i wspomagające metody porozumiewania się,
- metoda EEG-Biofeedback,
- arteterapia.

Ośrodek posiada bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych wyrównywania szans edukacyjnych uczniów i profilaktyki wychowawczej, w tym:

- 1) komputerowe wspomaganie rozwoju intelektualnego;
- 2) rozwój artystyczny uczniów poprzez udział w:
  - konkursach plastycznych,
  - kołach teatralnych,
  - wokalnych,
  - tanecznych,
- 3) dodatkowe zajęcia wspierające rozwój fizyczny uczniów:
  - tenis stołowy,
  - pływanie,
  - piłka nożna,
  - jazda na łyżworolkach,
  - zajęcia w siłowni.

SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY IM. ŚW. FRANCISZKA Z ASYŻU W KĘBLE

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Św. Franciszka z Asyżu w Kęble efektywnie wspiera rozwój osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Ośrodek tworzą:

1. **Szkoła Przystosobiająca do Pracy** przeznaczona dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną. W czasie nauki uczniowie zdobywają podstawowe umiejętności z zakresu gospodarstwa domowego, prac biurowych, ogrodniczych, dekoratorskich oraz sporządzania i wydawania prostych posiłków. Zajęcia odbywają się w przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, dobrze wyposażonych salach i pracowniach oraz na terenie wokół ośrodka.
2. **Internat** – nowoczesny budynek w pełni przystosowany do potrzeb niepełnosprawnej młodzieży.
3. **Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka** oferuje wsparcie i pomoc dzieciom niepełnosprawnym lub zagrożonym niepełnosprawnością, od chwili jej wykrycia do czasu podjęcia przez dziecko nauki w szkole.

Ośrodek zapewnia:

- 1) przywożenie/odwożenie uczniów do szkoły/domu specjalistycznym szkolnym busem;
- 2) bezpłatny pobyt w nowoczesnym internacie (opłata wyłącznie za posiłki);
- 3) zajęcia w jaskini solnej;
- 4) wyjazdy na turnusy rehabilitacyjne;
- 5) rehabilitację dla młodzieży ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Atuty Ośrodka:

- 1) wykwalifikowana, nieustannie doksztalająca się kadra;
- 2) dobrze wyposażone pracownie specjalistyczne (ceramiczna, techniczna, gospodarstwa domowego, komputerowa, rehabilitacyjna, Biofeedback, Integracji Sensorycznej, logopedyczna);
- 3) sale lekcyjne dostosowane do potrzeb uczniów z różnymi niepełnosprawnościami;
- 4) nowe, w pełni wyposażone sale do terapii w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
- 5) własna stadnina koni, hipoterapia;
- 6) ścieżka sensoryczna na świeżym powietrzu;
- 7) nowoczesny, certyfikowany plac zabaw;
- 8) Magiczny dywan – Interaktywna podłoga;
- 9) ciche, spokojne i bezpieczne otoczenie szkoły;
- 10) klimatyczne miejsce w otoczeniu przyrody – własny park.

SPECJALNY OŚRODEK WYCHOWAWCZY IM. S. KLARY STASZCZAK W PUŁAWACH

Specjalny Ośrodek Wychowawczy im. S. Klary Staszczak w Puławach prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Misjonarek od 1961 roku. Zadaniem Ośrodka jest wspomaganie rozwoju wychowanków w zakresie oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych, rewalidacyjnych, edukacyjnych, przygotowanie ich do samodzielnego udziału w życiu społecznym w integracji ze środowiskiem.

Do Ośrodka przyjmowane są dzieci i młodzież (chłopcy i dziewczęta) w wieku od 7 do 24 lat z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym, autyzmem i sprzężeniami.

Wychowankowie przyjmowani są na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

Ośrodek posiada sale wyposażone w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne przeznaczone do terapii osób niepełnosprawnych.

Placówka dysponuje bazą noclegową dla 65 osób; pomieszczenia przystosowane są dla osób niepełnosprawnych.

Ośrodek prowadzi działalność w czasie trwania roku szkolnego, od poniedziałku do piątku, z uwzględnieniem świąt i dni ustawowo wolnych od zajęć.

Ośrodek zapewnia:

- 1) grono wykwalifikowanych, kreatywnych wychowawców i terapeutów;
- 2) wszechstronne wspomaganie rozwoju dziecka;
- 3) różnorodne zajęcia pozalekcyjne;
- 4) wypoczynek zapewniający prawidłowy rozwój psychofizyczny i rozrywkę;
- 5) zdrowe i smaczne posiłki;
- 6) całodobową opiekę;
- 7) udział w życiu społecznym i kulturalnym w Ośrodku oraz na terenie miasta.

Poza tym w Ośrodku prowadzone jest:

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka – kompleksowe, bezpłatne, intensywne i wielospecjalistyczne działanie. Ma na celu pobudzenie i stymulowanie psychoruchowego oraz społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia pierwszych nieprawidłowości w rozwoju i funkcjonowaniu do podjęcia nauki w szkole.

Polega na:

- 1) wczesnej, wielospecjalistycznej diagnozie stanu dziecka, którego rozwój przebiega nieprawidłowo;
- 2) wczesnej, wielospecjalistycznej terapii nastawionej na potrzeby dziecka;
- 3) systematycznej ocenie postępów w rozwoju dziecka;
- 4) wspieraniu rodziców, podnoszeniu ich kompetencji opiekuńczo-rehabilitacyjno-wychowawczych;
- 5) udzielaniu rodzicom wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

W skład zespołu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi:

- 1) oligofrenopedagog-pedagog specjalny;
- 2) psycholog;
- 3) logopeda-neurologopeda;
- 4) terapeuta integracji sensorycznej.

Ośrodek oferuje:

- 1) terapię pedagogiczną;
- 2) terapię logopedyczną;
- 3) terapię psychologiczną;
- 4) terapię behawioralną;
- 5) terapię integracji sensorycznej;
- 6) terapię ręki;
- 7) trening słuchowy metodą Tomatisa.

OŚRODEK REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZY „BENEDYKTYŃSKI ZAKĄTEK”

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy rozpoczął swoją działalność 1 września 2018 r. Organem Prowadzącym Szkołę jest Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Misjonarek. Placówka działa od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 16:00 z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Puławach to placówka, w której obowiązek szkolny może realizować młodzież i dzieci na podstawie orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej o podstawie kształcenia specjalnego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna lub z niepełnosprawnością w stopniu głębokim na podstawie orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Ośrodek posiada sale wyposażone w nowoczesny sprzęt oraz pomoce dydaktyczne przeznaczone do terapii osób niepełnosprawnych.

W Ośrodku Rewalidacyjno-Wychowawczym zapewnione są zajęcia edukacyjno-terapeutyczne i rewalidacyjno-wychowawcze (w tym specjalistyczne terapie z neurologopedą, psychologiem, fizjoterapeutą oraz terapeutą integracji sensorycznej), zajęcia rewalidacyjne, pomoc psychologiczno-pedagogiczna oraz zajęcia opiekuńczo-wychowawcze.

Podczas codziennych zajęć dydaktycznych wykorzystywane są różnorodne metody, między innymi:

1. Symultaniczno-Sekwencyjna Nauka Czytania
2. Gesty Makaton
3. Trening słuchowo-artykulacyjny Forbrain
4. Stymulacja Polisensoryczna wg Pór Roku – Poranny Krąg
5. Program Aktywności oraz Dotyk i Komunikacja Ch. i M. Knillów
6. Ruch Rozwijający Weroniki Sherborne
7. Metoda Ośrodków Pracy
8. Terapia behawioralna
9. Metoda Dobrego Startu
10. Alternatywne metody komunikowania się
11. Kształtowanie kompetencji społecznych
12. Terapia Snoezelen
13. Elementy biblioterapii (terapia książką), chromoterapii (terapia kolorem), muzykoterapii (terapia muzyką), sylwoterapii (terapia drzewem), choreoterapii (terapia tańcem)
14. Arteterapia (terapia przez sztukę)
15. Hydroterapia (terapia wodą)
16. Terapia ręki

17. Edukacja przez ruch
18. Zajęcia ruchowe z chustą animacyjną
19. Metoda Glenna Domana
20. Metoda Ruchu Kierowanego
21. Us

Dostępne terapie:

1. Terapia logopedyczna
2. Terapia psychologiczna
3. Fizjoterapia, w tym:
  - 1) kinezyterapia;
  - 2) fizykoterapia;
  - 3) masaże lecznicze.
4. Metoda NDT-Bobath
5. Metoda Wojty
6. Integracja sensoryczna
7. Metoda Krakowska
8. EEG-Biofeedback
9. Komunikacja Alternatywna AAC
10. Magiczny dywan
11. Sala Doświadczania Świata
12. Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
13. Trening słuchowy Tomatis
14. Terapia czaszkowo-krzyżowa
15. Opieka Duchowa
16. Zajęcia sportowe
17. Hortiterapia
18. Zajęcia teatralne
19. Zooterapia

NIEPUBLICZNA SZKOŁA SPECJALNA PRZYSPOSABIAJĄCA DO PRACY

Niepubliczna Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy o uprawnieniach szkoły publicznej rozpoczęła swoją działalność 1 września 2016 r. Organem prowadzącym Szkołę jest Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Misjonarek.

Szkoła przeznaczona jest dla absolwentów szkół podstawowych – młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz ze sprzężeniami. Jej głównym celem jest przygotowanie uczniów do pełnienia różnych ról społecznych i aktywnego dorosłego życia.

Uczniowie mają zapewnione zajęcia wychowania fizycznego umożliwiające usprawnianie obniżonych funkcji ruchowych, pozwalające kształtować ich sylwetkę i nawyki ruchowe oraz uczące sportowej rywalizacji.

Szkoła posiada specjalistyczne pracownie wyposażone w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne przeznaczone do terapii osób niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie.

W szkole funkcjonuje szkolne koło teatralne „Pchełki”, zespół muzyczny „Mega Mocni” oraz zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów – warsztaty poznawczo-integracyjne.

Szkoła oferuje:

- 1) mało liczne klasy z miłą, rodzinną atmosferą;
- 2) naukę umiejętności zawodowych w formie zajęć warsztatowych w pracowniach;
- 3) zajęcia praktyczne związane z wchodzeniem w rolę pracownika, organizowane poza terenem szkolnym;
- 4) zajęcia dodatkowe;
- 5) przyjazne środowisko bez przemocy i agresji, opierające się na wartościach chrześcijańskich;
- 6) konsultacje oraz zajęcia ze specjalistami: psychologiem, pedagogiem, rehabilitantem ruchowym, logopedą, doradcą zawodowym;
- 7) zajęcia w dobrze wyposażonych pracowniach i salach.

Zajęcia specjalistyczne:

- 1) zajęcia logopedyczne;
- 2) zajęcia fizjoterapeutyczne;
- 3) zajęcia integracji sensorycznej;
- 4) zajęcia z psychologiem;
- 5) zajęcia z komunikacji alternatywnej AAC;
- 6) biofeedback;
- 7) zajęcia w sali doświadczania świata;
- 8) arteterapia;
- 9) biblioterapia;
- 10) terapia światłem Snoezelen;
- 11) trening słuchowy Tomatis;
- 12) trening umiejętności społecznych (TUS).

W szkole realizowane jest doradztwo zawodowe na zajęciach pozalekcyjnych, lekcjach przedmiotowych, wychowawczych i w trakcie rozmów indywidualnych. W ramach zajęć lekcyjnych uczniowie przyuczani są do poznania specyfiki różnych prac i zawodów.

Zajęcia edukacyjne:

- 1) funkcjonowanie osobiste i społeczne;
- 2) zajęcia rozwijające komunikowanie się;
- 3) zajęcia kształtujące kreatywność;

4) wychowanie fizyczne.

Przysposobienie do pracy:

- 1) zajęcia porządkowe;
- 2) zajęcia ogrodnicze;
- 3) zajęcia biurowe;
- 4) zajęcia komputerowe;
- 5) zajęcia kulinarne;
- 6) prace gospodarstwa domowego.

PIECZA ZASTĘPCZA

POWIATOWE CENTRUM OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE W PUŁAWACH

Na terenie powiatu puławskiego do 2021 r. funkcjonowała jedna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. M. Konopnickiej realizująca zadania przewidziane dla całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego przewidziana dla 30 wychowanków.

W związku z realizacją przyjętych kierunków działań Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016–2022 i dochodzeniem do standardów w zakresie instytucjonalnych form pieczy zastępczej, po uzyskaniu zgody Wojewody Lubelskiego, uchwałą Nr XX/177/2020 Rady Powiatu Puławskiego z dnia 28 października 2020 r. dokonano przekształcenia Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej im. Marii Konopnickiej w Puławach w trzy odrębne placówki, tj.

- 1) Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 1 typu interwencyjnego i socjalizacyjnego;
- 2) Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 2 typu interwencyjnego i socjalizacyjnego;
- 3) Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 3 typu specjalistyczno-terapeutycznego

oraz powołano jednostkę do wspólnej obsługi ww. placówek, tj. Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Wychowawcze w Puławach.

Ww. jednostki funkcjonują od 1 stycznia 2021 r. w jednym budynku i posiadają wyodrębnione adresy, tj. POW nr 1 znajduje się na I piętrze – al. Partyzantów 28/1, POW nr 2 na II piętrze – al. Partyzantów 28/2, a POW nr 3 oraz PCOW mieszczą się na parterze – al. Partyzantów 28 B.

Schemat organizacyjny instytucjonalnej pieczy zastępczej

POWIATOWE CENTRUM OPIEKUNCZO-WYCHOWAWCZE W PUŁAWACH

Jednostka obsługująca

DYREKTOR

Dział administracyjno-gospodarczy

- administrator
- referent-
- kierowca – zaopatrzeniowiec
- konserwator

Dział opieki specjalistycznej

- pedagog
- psycholog
- terapeuta
- pracownik socjalny

Jednostki obsługiwane

PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

Nr 1	Nr 2	Nr 3
<u>socializacyjno-interwencyjna</u> <u>terapeutyczna</u>	<u>socializacyjno-interwencyjna</u>	<u>specjalistyczno-</u>
- wychowawca koordynator	- wychowawca koordynator	- wychowawca koordynator
- wychowawcy	- wychowawcy	- wychowawcy
łącna liczba miejsc 14:	łącna liczba miejsc 14:	łącna liczba miejsc 10
- 12 socializacyjnych	- 12 socializacyjnych	
- 2 interwencyjne	- 2 interwencyjne	

Zgodnie z obowiązującymi zapisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej zadaniem placówek jest zaspokajanie całodobowych potrzeb życiowych wychowanków, praca z rodziną dziecka w celu umożliwienia mu powrotu do rodziny, lub – gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia, a także przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia. Placówki zapewniają całodobową opiekę dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej. W Placówkach umieszczane są dzieci powyżej 10. roku życia, a w wyjątkowych przypadkach młodsze, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa. Podopieczni pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, patologicznych, a także z niewydolnych rodzin zastępczych.

Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze nr 1 i nr 2 łączą zadania placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socializacyjnego i typu interwencyjnego. Każda z nich może przyjąć do 14 wychowanków (dzieci oraz osób dorosłych, które osiągnęły pełnoletność przebywając w instytucjonalnej pieczy zastępczej), w tym po 2 w trybie interwencyjnym. W ramach zadań przewidzianych dla placówki typu interwencyjnego POW 1 i POW 2 zapewniają opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, a w szczególności przyjmują małoletnich w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia im opieki.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu specjalistyczno-terapeutycznego i może przyjąć 10 wychowanków. Sprawuje opiekę nad

dziećmi o indywidualnych potrzebach, w szczególności legitymującymi się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającymi stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii, wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych, zapewniając im zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

Zadaniem Powiatowego Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego w Puławach jest wspólna obsługa placówek opiekuńczo-wychowawczych, tj. obsługa administracyjna, organizacyjna, gospodarcza i specjalistyczna. W ramach struktury organizacyjnej PCO-W wyodrębnione są dział administracyjno-gospodarczy i dział opieki specjalistycznej realizujący zadania w zakresie specjalistycznej opieki nad dzieckiem zgodnie z zakresem obowiązków poszczególnych specjalistów.

Pomieszczenia zajmowane przez placówki opiekuńczo-wychowawcze spełniają standardy zawarte w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. W ramach tworzenia Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej nr 3 budynek został dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózku inwalidzkim, tj. wyposażony w podjazd, windę oraz dostosowane WC.

Jednakże w celu dalszego podnoszenia standardu instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz podwyższenia poziomu opieki i wychowania oferowanych potrzebującym dzieciom zasadne wydaje się podjęcie następujących działań:

- 1) wyposażenie PCOW w nowy samochód, dostosowany do potrzeb niepełnosprawnych wychowanków – poprawa w PCOW warunków komunikacyjnych i transportowych;
- 2) dostosowanie i doposażenie istniejących pomieszczeń celem przeznaczenia na izolatki – zapewnienie warunków organizacyjnych zwiększających bezpieczeństwo wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w sytuacji chorób wirusowych;
- 3) wyremontowanie i doposażenie sali gimnastycznej – poprawa warunków do rozwoju fizycznego i prowadzenia terapii dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjonalnej pieczy zastępczej, szczególnie z niepełnosprawnością oraz specjalnymi potrzebami;
- 4) rewitalizacja zieleni na posesji wokół budynku – zapewnienie dzieciom i młodzieży miejsca do rekreacji i zajęć relaksacyjnych na terenie zielonym.

Tabela 12 Statystyka dotycząca płynności wychowanków Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych nr 1, nr 2 i nr 3 w latach 2021-2022 (wg stanu na dzień 15 listopada 2022 r.)

		POW Nr 1	POW Nr 2	POW Nr 3

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

Lp.	Podopieczni placówki	2021		2022		2021		2022	
		2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
1.	Liczba wychowanków przebywających w placówce w danym roku	13	14	13	19	7	9		
2.	Liczba wychowanków przyjętych do placówki w danym roku w tym:	2	4	3	8	1	3		
a)	z terenu powiatu puławskiego	2	4	3	5	1	3		
b)	z terenu innych powiatów	0	0	0	3	0	0		
c)	z rodzin zastępczych	0	1	3	3	0	3		
d)	w trybie nagłym	2	0	2	4	1	0		
3.	Liczba wychowanków opuszczających placówkę w ciągu roku w tym:	3	2	2	8	1	0		
a)	powracających do rodziny naturalnej	1	1	0	2	0	0		
b)	umieszczonych w rodzinach zastępczych	0	1	0	2	0	0		
c)	umieszczonych w rodzinach adopcyjnych	0	0	0	0	0	0		
d)	usamodzielnionych	2	0	2	2	1	0		

Źródło: Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Wychowawcze w Puławach

Tabela 13 Statystyka dotycząca wychowanków Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych nr 1, nr 2 i nr 3 w latach 2021–2022 (wg stanu na 15 listopada 2022 r.)

Lp.	Podopieczni placówki	POW Nr 1		POW Nr 2		POW Nr 3	
		2021	2022	2021	2022	2021	2022
1.	Liczba wychowanków przebywających w placówce w danym roku	13	14	13	19	7	9
2.	Wychowankowie przewlekle chorzy tj. ze schorzeniami alergologicznymi, endokrynologicznymi, nefrologicznymi, genetycznymi, dermatologicznymi, laryngologicznymi, okulistycznymi, wad postawy)	2	2	7	6	7	9

3.	Wychowankowie pod opieką PZP	5	5	3	5	7	8
4.	Wychowankowie z orzeczoną niepełnosprawnością i stopniem niepełnosprawności	2	2	3	4	7	8
5.	Sieroty	0	1	3	3	0	0
6.	Pólsieroty	0	3	1	1	2	5
7.	Wychowankowie – uczniowie SOSW	3*	3	0	0	6	5
8.	Wychowankowie umieszczeni w MOS	3*	2	1	2	0	2
9.	Wychowankowie umieszczeni w MOW	1	1	2	2	0	0
10.	Wychowankowie z nadzorem kuratora sądowego	0	0	3	4	4	3
11.	Wychowankowie umieszczeni w zakładach leczniczo-wychowawczych	0	0	0	0	0	0

*Jeden wychowanek umieszczony w jednym roku w MOS, a następnie w MOW

Źródło: Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Wychowawcze w Puławach

CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE W LATACH 2019-2021

Od 1 stycznia 2012 r. piecza zastępcza uregulowana została przede wszystkim w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej „ustawą”). Zgodnie z tą ustawą system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców, a piecza zastępcza ma zapewnić:

- 1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub – gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
- 2) przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, nawiązywania i podtrzymywania bliskich osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;

- 3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych (art. 31 i 32 ustawy).

Pieczą zastępczą może przybierać formę rodzinną lub instytucjonalną. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej może nastąpić na podstawie orzeczenia sądu, jak i na wniosek rodziców lub za ich zgodą w sytuacji pilnej potrzeby. Dziecko, co do zasady, może znajdować się w pieczy zastępczej nie dłużej niż do osiągnięcia pełnoletności. Jednak dla dobra dziecka jego pobyt w pieczy zastępczej może zostać przedłużony do 25. roku życia.

RODZINNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ

Spośród ustawowego katalogu rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu puławskiego w latach 2019–2021 funkcjonowały rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz specjalistyczna, a także rodzinny dom dziecka.

Liczbę oraz typy rodzinnych form pieczy zastępczej istniejących na terenie powiatu puławskiego w poszczególnych latach oraz liczbę umieszczonych w nich dzieci obrazują poniższe tabele, przy czym największą liczbę wśród rodzinnych form pieczy zastępczej stanowią rodziny zastępcze spokrewnione i jest to tendencja, która utrzymuje się od czasu reformy pomocy społecznej z 1999 r. do chwili obecnej i prognozuje się, że w dalszym ciągu ta forma pieczy będzie dominującą.

Tabela 14 Formy rodzinnej pieczy zastępczej i stan liczebny w latach 2019–2021

Rodzinna piecza zastępcza	Lata		
	2019	2020	2021
Ogółem	132	124	115
rodziny zastępcze spokrewnione	87	80	70
rodziny zastępcze niezawodowe	33	32	32
rodziny zastępcze zawodowe	12	12	13
zawodowe rodziny specjalistyczne	1	1	2

zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2	2	1
rodzinne domy dziecka	2	2	2

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach

Tabela 15 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019–2021

Rodzinna piecza zastępcza	Lata		
	2019	2020	2021
Ogółem	239	205	188
rodziny zastępcze spokrewnione	116	106	95
rodziny zastępcze niezawodowe	48	45	41
rodziny zastępcze zawodowe	59	54	52
zawodowe rodziny specjalistyczne	1	1	4
zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	6	5	5
rodzinne domy dziecka	17	15	17

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach

Analiza powyższych danych z lat ubiegłych pokazuje, że wśród rodzinnych form pieczy zastępczej w powiecie puławskim najliczniejszą grupę stanowią rodziny zastępcze spokrewnione: w 2019 r. funkcjonowało ich 87, w 2020 r. – 80, a w 2021 r. było ich 70. W rodzinach tych wychowywało się odpowiednio w latach: 2019 – 116 dzieci, 2020 – 106 dzieci i w 2021 – 95 dzieci. Na koniec pierwszego półrocza 2022 r. na terenie powiatu istniało 70 rodzin tego typu.

W 2019 r. w 33 rodzinach niezawodowych wychowywało się 48 dzieci, w 2020 r. w 32 niezawodowych rodzinach zastępczych opiekę znalazło 45 dzieci, a w roku 2021 w 32 rodzinach niezawodowych wsparcie otrzymało 41 dzieci. W pierwszym półroczu 2022 r. istniało 33 rodziny niezawodowe, w tym 3 rodziny zostały ustanowione, a 2 rodziny się rozwiązały.

W zawodowych rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu puławskiego, które stanowią najmniej liczną grupę, w latach 2019–2021 funkcjonowało odpowiednio: 12 rodzin zawodowych z 59 umieszczonymi w nich dziećmi, 12 rodzin zawodowych z 54 wychowankami i 13 rodzin zawodowych z 52 dziećmi.

W specjalistycznej rodzinie zawodowej opiekę i wsparcie przez okres 2 lat, tj. 2019–2020 otrzymało 1 dziecko posiadające orzeczenie o niepełnosprawności. W roku 2021 ustanowiono drugą specjalistyczną rodzinę zawodową. Łącznie w rodzinach tego typu opiekę i wsparcie otrzymało 4 dzieci.

W 2019 r. na terenie powiatu puławskiego funkcjonowały 2 zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, w której tymczasową opiekę i wsparcie znalazło łącznie 6 dzieci. W 2020 r. na terenie powiatu również funkcjonowało 2 zawodowe rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, które wsparty swym działaniem 5 dzieci. Z kolei w 2021 r. swoją działalność jako pogotowie rodzinne podjęła tylko jedna zawodowa rodzina zastępcza, w której przebywało 5 dzieci. Obecnie na terenie powiatu puławskiego w dalszym ciągu funkcjonuje jedna rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, w której opieką otoczone jest 1 dziecko.

Na terenie powiatu puławskiego do końca pierwszego półrocza funkcjonowało 2 rodzinne domy dziecka, które swoją działalność rozpoczęły odpowiednio w 2014 r. i 2018 r. Powstał on w wyniku przekształcenia zastępczej rodziny zawodowej w tę nową, przewidzianą dopiero przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, formę. W 2019 r. opiekę i wychowanie w rodzinnych domach dziecka otrzymało łącznie 17 dzieci, w roku 2020 – 15 dzieci, natomiast w roku 2021 – 17. Liczba przebywających dzieci w rodzinnych domach dziecka w pierwszym półroczu 2022 r. wynosiła 16 dzieci. W 2022 r., tj. do dnia 30 czerwca 2022 r. liczba rodzin zastępczych uzawodowionych nie uległa zmianie.

W orzeczeniach Sądu Rejonowego w Puławach umieszczenia w rodzinnych formach pieczy przeważają nad instytucjonalnymi (w 2019 r. – 35 dzieci, w 2020 r. – 33 dzieci, w 2021 r. – 28 umieszczono w rodzinach, adekwatnie w instytucjonalnej pieczy umieszczono w: 2019 r. – 8 dzieci, w 2020 r. – 6 dzieci, w 2021 r. – 4 dzieci). Obecnie liczba dzieci umieszczanych w zawodowych i spokrewnionych rodzinach zastępczych jest na podobnym poziomie.

ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zarządzeniem nr 104/2011 Starosty Puławskiego z dnia 7 grudnia 2011 r. PCPR w Puławach zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie puławskim. Ponadto Centrum w zakresie funkcjonowania pieczy zastępczej sprawuje nadzór z upoważnienia zarządu powiatu, jak i w imieniu starosty nad działalnością instytucjonalnych i rodzinnych form pieczy zastępczej funkcjonujących na terenie powiatu.

W związku z wejściem w życie w 2012 r. całkiem nowych rozwiązań w systemie pieczy zastępczej i wyznaczeniem PCPR w Puławach na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,

w Centrum utworzono Zespół ds. pieczy zastępczej i Zespół ds. świadczeń, co umożliwiło, zgodnie z intencją ustawodawcy, oddzielenie wsparcia rodzin zastępczych od przyznawania i wypłaty świadczeń. Zadania organizatora realizowane są przez 5 pracowników Zespołu ds. pieczy zastępczej, w tym 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Zespół ustawowo zobowiązany jest do udzielania różnych form wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej z terenu powiatu, a w szczególności dzieciom w niej umieszczonym. Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności: przygotowywanie rodzin zastępczych na przyjęcie dziecka, udzielanie rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinny dom dziecka wsparcia w rozwiązywaniu pojawiających się problemów oraz zapewnienie szkoleń rozwijających umiejętności opiekuńczo-wychowawcze rodziców zastępczych, a także podnoszących ich kompetencje społeczne, zapewnienie rodzinom zastępczym kontaktu z innymi rodzinami z terenu powiatu, w szczególności poprzez organizowanie grup wsparcia mających na celu wymianę doświadczeń, informacji i porad, prowadzenie działań diagnostyczno-konsultacyjnych kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej oraz zapewnienie im wymaganych szkoleń, a także podejmowanie działań promocyjnych w celu szerzenia idei rodzinnej pieczy zastępczej. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje także oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej (w przypadku dzieci do lat 3 nie rzadziej niż raz na 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych – nie rzadziej niż raz na pół roku) i na jej podstawie sporządza informację do sądu oraz opinię o zasadności pobytu w pieczy, którą także przekazuje do sądu rodzinnego.

W 2019 r. dokonano oceny 177 dzieci, czyli w ciągu roku sporządzono ok. 382 ocen, w 2020 r. dokonano oceny 165 dzieci, czyli w ciągu roku sporządzono ok. 366 ocen, w 2021 r. dokonano oceny 191 dzieci, czyli w ciągu roku sporządzono ok. 317 ocen⁴. Organizator opiniuje na wniosek sądu także kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej pod kątem spełniania przez nich warunków określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podkreślić w tym miejscu należy, że mimo prowadzonych na dosyć szeroką skalę działań promocyjnych i informacyjnych, przy zaangażowaniu lokalnych mediów, organizacji pozarządowych, jak i kościoła w pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnych form pieczy zastępczej, z roku na rok obserwuje się spadek liczby osób zainteresowanych.

Do zadań organizatora należy także dokonywanie ocen rodzin zastępczych lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia

---

⁴*Sprawozdanie z działalności PCPR w Puławach za rok 2019 s.29, 2020 s.32 oraz 2021 s.32, www.pcpr.pulawy.pl*

powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy oraz zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających oraz monitorowanie procedur adopcyjnych.

W ramach organizatora rodzinnej pieczy zastępczej działa koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Jego opieką obejmuje się rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka – na ich wniosek. Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 77 ust. 3 ustawy, należy w szczególności: udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku, pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej, zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających, udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej, przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

W sytuacji, kiedy rodzina nie jest objęta wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania przewidziane dla niego w ustawie realizują pozostali pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Z funkcjonujących na terenie powiatu puławskiego rodzin zastępczych w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej objętych było łącznie 43 rodziny zastępcze i dwa rodzinne domy dziecka, od 1 stycznia 2020 . do 31 grudnia 2020 r. liczba rodzin wynosiła 47, a w okresie od 1 stycznia 2021 do 31 grudnia 2021 r.- 42. Przy czym liczba rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka objętych pomocą koordynatora jednocześnie w miesiącu kalendarzowym nie przekraczała 15.⁵ Obecnie, realizując zapisy ustawowe, z opieki koordynatora korzysta nie więcej niż 15 rodzin zastępczych w jednym czasie, przy czym zazwyczaj są to rodziny zastępcze o krótkim, nieprzekraczającym 2 lata, okresie funkcjonowania.

---

⁵ Ibidem s. 29.

System wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej jest dobrze rozbudowany na terenie powiatu puławskiego. Rodziny zastępcze oraz rodzinny dom dziecka z terenu powiatu mają zapewnioną specjalistyczną pomoc psychologiczną i pedagogiczną (poprzez poradnictwo i terapię) oraz bezpłatną pomoc prawną. W razie potrzeby osoby prowadzące te formy rodzinnej pieczy, jak i umieszczone w nich dzieci są kierowane do funkcjonującej w ramach Centrum Poradni Rodzinnej lub do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Puławach. Od 2012 r. do chwili obecnej w PCPR w Puławach kontynuowane są spotkania grup wsparcia dla rodzin zastępczych oraz rodzinnego domu dziecka. Spotkania prowadzone są cyklicznie przez specjalistów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Zespół ds. pieczy zastępczej organizuje szkolenia dla rodziców zastępczych podnoszące ich umiejętności wychowawcze i kompetencje społeczne – co najmniej 2 w roku kalendarzowym.

Mając na uwadze zapotrzebowanie na specjalistyczne wsparcie, Powiat Puławski będzie w dalszym ciągu podejmował działania mające na celu pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym unijnych, na realizację i wzmocnienie systemu wsparcia pieczy zastępczej, między innymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2021-2027 czy dotacji celowych.

ŚWIADCZENIA DLA RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Obecny system prawny przewiduje dualizm w zakresie wypłacanych świadczeń rodzinnym formom pieczy zastępczej bądź to na podstawie ustawy o pomocy społecznej (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2011 r.), bądź na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze utworzone przed datą wejścia w życie tej ostatnio wymienionej ustawy mogły wybrać korzystniejsze dla siebie uregulowania prawne w zakresie świadczeń. Na terenie powiatu znajdują się jeszcze rodziny, które pozostały na tzw. „starych zasadach”, jednak z roku na rok ich liczba maleje i rodziny te przechodzą pod rygor ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy.

W 2021 r. rodzinom zastępczym funkcjonującym w powiecie puławskim udzielono świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci na łączną kwotę 2 022 995,71 zł, w tym:

- rodzinom spokrewnionym 1476 świadczeń wraz z dodatkiem z tytułu niepełnosprawności dziecka na kwotę 950 980,26 zł,
- rodzinom zastępczym niezawodowym 604 świadczenia wraz z dodatkiem z tytułu niepełnosprawności dziecka na kwotę 550 935,21 zł,
- rodzinom zastępczym zawodowym udzielono 835 świadczeń na kwotę 711 489,85 zł,

- prowadzącym rodzinny dom dziecka udzielono 204 świadczenia na łączną kwotę 195 775,00 zł wraz z dodatkiem z tytułu niepełnosprawności dziecka.⁶

Ponadto w 2021 r. w powiecie puławskim udzielono 4 świadczenia na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny dziecka w łącznej kwocie 2 000 zł. Prowadzącym rodzinny dom dziecka przyznano 9 świadczeń na utrzymanie domu jednorodzinnego, w którym prowadzony jest rodzinny dom dziecka w łącznej kwocie 28 548,10 zł.⁷ Prowadzącym zawodowe rodziny zastępcze przyznano 28 świadczeń na utrzymanie domu jednorodzinnego, w którym prowadzona jest zawodowa rodzina zastępcza w łącznej kwocie 56 092,78 zł. Z uwagi na ograniczone możliwości finansowe świadczenia fakultatywne są przyznawane w dosyć okrojonym zakresie i w sytuacjach, gdy ich przyznawanie jest naprawdę niezbędne.

Rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka przysługuje z tytułu zawartych umów-zleceń o pełnienie tych funkcji wynagrodzenie nie niższe niż kwota 2000 zł miesięcznie, natomiast rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż kwota 2600 zł miesięcznie. W 2021 r. wynagrodzenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w powiecie puławskim wypłacane były na poziomie 2756 – 3816 zł brutto miesięcznie. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje także możliwość zatrudniania w rodzinnym domu dziecka oraz w rodzinie zastępczej zawodowej i niezawodowej osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. W 2021 r. na terenie powiatu zatrudniano trzy takie osoby. Miesięczne wynagrodzenie bruto tych osób zawierało się w przedziale od 549,00 zł do 1281,00 zł, zależnie od liczby godzin ustalonych w umowach (od 30 do 70 godzin miesięcznie) i w 2021 r. wyniosło łącznie 14 444,76 zł.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach w I półroczu 2022 r. realizowało zadania wynikające z ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Wsparciem objęto 79 dzieci z pieczy zastępczej na terenie Ukrainy, umieszczonych poza systemem pieczy zastępczej na terenie powiatu.

---

⁶ Ibidem s. 36.

⁷ Ibidem s. 36.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PUŁAWSKIM NA LATA 2021-2023

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Programy te oraz ich realizacja mają zapewnić skuteczność podejmowanych działań na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w jednostkach samorządu terytorialnego. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Puławskim na lata 2021-2023 został przyjęty do realizacji uchwałą nr XXIII/198/2021 Rady Powiatu Puławskiego z dnia 24 lutego 2021 r. Program ten został opracowany zgodnie z kierunkami rozwoju regionalnego określonymi w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030, oraz zgodnie z lokalnymi powiatowymi strategiami, tj. Strategią Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku oraz Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Obszarze Pomocy Społecznej na lata 2016-2020.

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Puławskim na lata 2021-2023 jest *Rozwój nowych i wsparcie istniejących form pieczy zastępczej w powiecie puławskim* z ukierunkowaniem na rodzinne formy. Cel ten jest kontynuacją celu głównego programu realizowanego w powiecie w latach poprzednich. Został on wyznaczony po dokładnej analizie problemów związanych z funkcjonowaniem pieczy zarówno instytucjonalnej, jak i rodzinnej na terenie powiatu puławskiego.

USAMODZIELNIANIE PEŁNOLETNICH WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

W latach 2019–2021 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach realizowało proces usamodzielnienia z 96 wychowankami z rodzin zastępczych i wychowankami z placówek opiekuńczo-wychowawczych pochodzącymi z terenu powiatu puławskiego lub osiedlającymi się na terenie naszego powiatu, a pochodzącymi z terenu innych powiatów.

W latach 2019–2021 usamodzielnianym wychowankom z rodzin zastępczych przyznano decyzją administracyjną i wypłacono 559 miesięcznych świadczeń na kontynuowanie nauki w kwocie 289 083,23 zł, 15 świadczeń na zagospodarowane w formie rzeczowej w kwocie 28 622,00 zł, 15 świadczeń pomocy pieniężnej na usamodzielnienie w kwocie 69 200,00 zł.

Ogółem wypłacono usamodzielnionym wychowankom rodzin zastępczych 589 świadczeń na łączną kwotę 386 905,23 zł.

Tabela 16 Świadczenia dla usamodzielnionych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019–2021

Rok	2019			2020			2021		
	Liczba wychowanków	Liczba świadczeń	Razem zł	Liczba wychowanków	Liczba świadczeń	Razem zł	Liczba wychowanków	Liczba świadczeń	Razem zł
Pomoc pieniężna na kontynuację nauki	27	234	121 690,00	22	167	87 723,23	16	158	79 670,00
Pomoc na zagospodarowanie	9	9	18 924,00	3	3	4731,00	3	3	4967,00
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	8	8	38 167,00	3	3	8657,00	4	4	22 376,00
Suma	44	251	178 781,00	28	173	101 111,23	23	165	107 013,00

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach

W latach 2019–2021 pełnoletnim wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych pochodzącym z terenu powiatu puławskiego lub osiedlającym się na naszym terenie przyznano decyzją administracyjną i wypłacono 220 miesięcznych świadczeń na kontynuowanie nauki w kwocie 109 313,50 zł, 4 świadczenia na zagospodarowanie w formie rzeczowej w kwocie 6308,00 zł, 5 świadczeń pieniężnych na usamodzielnienie w kwocie 31 226,00 zł.

Ogółem wypłacono usamodzielnionym wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych 229 świadczeń na łączną kwotę 146 847,50 zł.

MIESZKANIE CHRONIONE

Na terenie powiatu puławskiego funkcjonują dwa mieszkania chronione dla usamodzielnionych wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych. Jedno z mieszkań chronionych prowadzonych przez PCPR w Puławach usytuowane jest przy ulicy Kaniowczyków w Puławach i jest przeznaczone dla 3 wychowanków. Drugie mieszkanie chronione znajdujące się w budynku Schroniska Młodzieżowego w Puławach przy ul. Włostowickiej i przeznaczone jest dla 3 usamodzielnianych wychowanków opuszczających rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą.

Tabela 17 Mieszkania chronione

ul. Kaniowczyków			ul. Włostowicka		
2019	2020	2021	2019	2020	2021
1 osoba	brak	2 osoby	1 osoba	1 osoba	2 osoby
Łącznie: 3 osoby			Łącznie: 4 osoby		

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach

W latach 2019–2021 w mieszkaniu chronionym przy ul. Kaniowczyków w Puławach przebywało łącznie 3 byłych wychowanków rodzin zastępczych. W tym samym okresie w mieszkaniu chronionym przy ul. Włostowickiej w Puławach przebywało łącznie 4 byłych wychowanków rodzin zastępczych.

INSTYTUCJE SOCJOTERAPII I RESOCJALIZACJI DZIECI I MŁODZIEŻY

MŁODZIEŻOWY OŚRODEK SOCJOTERAPII

Ośrodek jest placówką koedukacyjną przeznaczoną dla młodzieży, obecnie w wieku od 12 do 24 lat, ujawniającej różnorodne zaburzenia funkcjonowania emocjonalnego i społecznego, zagrożonej niedostosowaniem społecznym (m.in. niepowodzenia szkolne i wagary, agresja werbalna i niewerbalna, reakcje gwałtowne – nieadekwatne do bodźców, dezorganizacja zajęć lekcyjnych, konflikty z nauczycielami i rodzicami, kontakty z używkami, powtarzanie klasy, zamknięcie w sobie – brak kontaktu z otoczeniem, udział w grupach negatywnych, pojawiające się kradzieże; wymienione zachowania nie muszą występować jednocześnie).

Wychowankowie uczą się w szkołach ośrodka: w Szkole Podstawowej nr 14 i Szkole Branżowej I stopnia nr 6, oraz objęci są opieką całodobową w internacie Ośrodka.

Do placówki przyjmowana jest młodzież, która:

- 1) ma trudności z motywacją do nauki szkolnej;
- 2) wagaruje;
- 3) wchodzi w częste konflikty z rówieśnikami oraz dorosłymi (rodzicami, nauczycielami);
- 4) powtarza klasę;
- 5) ma za sobą przedwczesne eksperymenty z używkami (papierosy, alkohol, narkotyki);
- 6) nie wierzy w to, że osiągnie sukces w życiu;
- 7) prezentuje postawę buntowniczą i trudno jej z niej zrezygnować;

8) unika wszelkich wyzwań oraz konfrontacji z trudnościami.

Również okres adolescencji niesie ze sobą wiele trudności w przystosowaniu się młodego człowieka do otaczającej go rzeczywistości; pojawiające się kryzysy w życiu rodziny, jak np. rozwód, śmierć rodzica, prowadzą do powstawania zachowań nieaprobowanych społecznie u młodzieży – nieradzenie sobie z obecną sytuacją.

Wychowankowie przyjmowani są do Ośrodka na tzw. prośbę rodzica. Przyjęcie do MOS poprzedza rozmowa kwalifikacyjna, na którą kandydat przyjeżdża wraz z rodzicami/opiekunami prawnymi. Rozmowa kwalifikacyjna jest pierwszym osobistym kontaktem ewentualnego kandydata i jego rodziny z Ośrodkiem.

Zadaniem Ośrodka jest wspomaganie dzieci i młodzieży w rozwoju i pojmowaniu rzeczywistości poprzez realizowanie w socjoterapii celów rozwojowych, edukacyjnych i terapeutycznych, co prowadzi do modyfikacji ich dotychczasowego postępowania, dlatego też kadra Ośrodka „zmuszona” jest udoskonalać swój warsztat pracy rozszerzając go o specjalistyczne formy doskonalenia zawodowego z zakresu socjoterapii, psychoprofilaktyki, terapii, co prowadzi do stworzenia specjalistycznego i doświadczonego zespołu.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii stwarza młodym ludziom możliwość ukończenia szkoły oraz otrzymania pomocy w okresie dorastania, w którym wzrastają trudności i problemy młodych ludzi w przystosowaniu się do otoczenia.

MŁODZIEŻOWY OŚRODEK WYCHOWAWCZY

Organem prowadzącym Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Puławach jest Powiat Puławski. Nadzór pedagogiczny nad działalnością wychowawczą, dydaktyczną i resocjalizacyjną sprawuje Lubelski Kurator Oświaty.

Cele Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego to:

1. Wychowanie resocjalizacyjne przebywających w nim wychowanków zmierzające do możliwie wszechstronnego rozwoju osobowości oraz przygotowania do samodzielnego życia w społeczeństwie.
2. Wychowanie i kształcenie dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji.
3. Oddziaływania resocjalizacyjno-wychowawcze i edukacyjne opierają się na dwóch zasadniczych ogniwach programu wychowawczo-profilaktycznego, tj. systemie rodzinkowym i technice ekonomii punktowej.

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Puławach udziela uczniom-wychowankom, ich rodzicom oraz nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Do zadań Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego należy eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi.

Obszary oddziaływań MOW:

- 1) wychowawczo-profilaktyczny;
- 2) edukacyjny;
- 3) terapeutyczny;
- 4) resocjalizacyjny.

W realizacji zadań placówka współpracuje ze środowiskiem lokalnym oraz, w zależności od potrzeb, z organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

PLACÓWKI WSPARCIA DLA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE

OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

Ośrodek prowadzony jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach i oferuje:

- 1) poradnictwo psychologiczne;
- 2) terapię indywidualną;
- 3) poradnictwo prawne;
- 4) program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc;
- 5) bezpłatną infolinię pod numerem 800 110 001;
- 6) hostel dla osób doświadczających przemocy.

CENTRUM INTERWENCJI KRYZYSOWEJ W PUŁAWACH

Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego realizuje *Program pomocy całodobowej dla osób doznających przemocy w rodzinie z możliwością udzielenia schronienia*. Program kierowany jest do wszystkich osób niezależnie od wieku i płci, których dotknął problem przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej. Odbiorcami programu są osoby z terenu Puław. Nadrzędnym celem programu jest pomoc i zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy w rodzinie. Osoba zgłaszająca się po pomoc będąca w sytuacji kryzysowej ma możliwość zamieszkania w hostelu. Pracownicy zatrudnieni w ramach programu prowadzą działania informacyjno-wspierające.

W ramach programu działa całodobowo bezpłatna infolinia 800 306 833.

SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY I W KRYZYSIE

Ośrodek funkcjonuje w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach. Celem działalności Ośrodka jest świadczenie bezpłatnej pomocy psychologicznej,

terapeutycznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej i interwencyjnej mieszkańcom miasta Puławy, którzy znaleźli się w nagłym lub przewlekłym kryzysie psychicznym.

Zakres działalności Ośrodka:

1. Indywidualne formy wsparcia:
  - 1) terapia psychologiczna dla dorosłych
  - 2) terapia psychologiczna dla dzieci
  - 3) psychoterapia
  - 4) wsparcie pedagogiczne
  - 5) pomoc prawna
2. Grupowe formy wsparcia dla dorosłych:
  - 1) grupa wsparcia dla osób doznających przemocy
  - 2) trening kompetencji osobistych
  - 3) grupa wsparcia dla rodziców
  - 4) trening kompetencji wychowawczych
3. Grupowe formy wsparcia dla dzieci:
  - 1) grupa dla młodzieży rozwijająca kompetencje emocjonalno-społeczne
  - 2) grupa dla dzieci rozwijająca kompetencje emocjonalno-społeczne
4. Mieszkania chronione
5. Telefon zaufania

PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

PORADNIA RODZINNA

Poradnia Rodzinna funkcjonuje w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach i oferuje pomoc w zakresie:

- 1) poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego;
- 2) diagnozy;
- 3) profilaktyki;
- 4) terapii indywidualnej;
- 5) konsultacji wychowawczych;
- 6) terapii rodzinnej i terapii par;
- 7) wsparcia psychologicznego dla osób niepełnosprawnych;
- 8) poradnictwa prawnego.

SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA W PUŁAWACH

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy i w Kryzysie działa od 1 lipca 2019 r. w ramach projektu Bezpieczna Przystań, dzięki dofinansowaniu z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Działanie 11.2 Usługi

społeczne i zdrowotne. Ośrodek funkcjonuje w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach.

Celem działalności Ośrodka jest świadczenie bezpłatnej pomocy psychologicznej, terapeutycznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej i interwencyjnej mieszkańcom miasta Puławy, którzy znaleźli się w nagłym lub przewlekłym kryzysie psychicznym.

GMINNY PUNKT INFORMACYJNO-KONSULTACYJNY W PUŁAWACH

Punkt oferuje poradnictwo:

- psychologiczne
- terapeutyczne
- prawne
- dzielnicowego KPP w Puławach.

PUNKT INFORMACYJNO-KONSULTACYJNY „PRZYSTANEK” W KUROWIE

Punkt oferuje poradnictwo psychologiczne oraz terapię indywidualną dla dorosłych.

PUNKT KONSULTACYJNY W NAŁĘCZOWIE

Punkt oferuje poradnictwo psychologiczne dla dzieci i dorosłych.

PORADNIE PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNE

Na terenie powiatu puławskiego funkcjonują:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Puławach im. prof. Kazimierza Dąbrowskiego w Puławach.
2. Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 "Centrum Terapii i Diagnozy Inicjatywa".
3. Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Puławach.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE ŚWIADCZĄCE PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE DLA RODZIN

PUŁAWSKIE STOWARZYSZENIE OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Stowarzyszenie oferuje całodobową pomoc dla osób doznających przemocy w rodzinie oraz udziela schronienia w hostelu.

FUNDACJA „PRAESTERNO” – OŚRODEK W PUŁAWACH

Oferta Ośrodka:

- 1) poradnictwo rodzinne;

- 2) poradnictwo psychologiczne dla młodzieży i dorosłych;
- 3) grupa warsztatowa dla młodzieży;
- 4) tematyczne warsztaty klasowe;
- 5) treningi integracyjne dla klas;
- 6) treningi umiejętności społecznych;
- 7) zajęcia profilaktyczne dla młodzieży;
- 8) zajęcia edukacyjne dla rodziców;
- 9) grupa szkoleniowa dla nauczycieli;
- 10) grupa wsparcia dla pedagogów.

STOWARZYSZENIE „RODZINA”

Stowarzyszenie prowadzi poradnictwo rodzinne i oferuje pomoc psychologiczną.

STOWARZYSZENIE „BARWY TĘCZY”

Stowarzyszenie prowadzi poradnictwo rodzinne, spotkania z rodzicami, pomoc i konsultacje dla rodziców podopiecznych.

FUNDACJA LATAJĄCY LUDZIE

Fundacja oferuje konsultacje psychologiczne.

POMOC OSOBOM UZALEŻNIONYM

PORADNIA TERAPII UZALEŻNIENIA I WSPÓLUZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU

Zakres świadczeń Poradni obejmuje:

- 1) konsultacje diagnostyczne i terapeutyczne;
- 2) psychoterapię indywidualną;
- 3) psychoterapię grupową;
- 4) dostęp do konsultacji psychiatrycznych.

Konsultacje indywidualne odbywają się w godzinach od 8.00 do 16.00; w godzinach od 17.00 do 19.00 odbywa się terapia grupowa.

Dla pacjentów Poradni realizowane są również weekendowe zajęcia tematyczne.

Oferta Poradni skierowana jest do:

- 1) osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) osób uzależnionych od hazardu;
- 3) osób współuzależnionych (w tym ofiar przemocy domowej);
- 4) dorosłych dzieci alkoholików.

STOWARZYSZENIE MONAR PORADNIA PROFILAKTYKI, LECZENIA I TERAPII UZALEŻNIEŃ W PUŁAWACH

Poradnia świadczy pomoc dla osób i rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą.

Poradnictwo:

- 1) rodzinne;
- 2) psychologiczne.

Konsultacje:

- 1) prawne;
- 2) ze specjalistą terapii uzależnień;
- 3) ze specjalistą ds. przemocy.

Pomoc dla osób i rodzin dotkniętych problemem narkomanii oraz HIV/AIDS:

- 1) poradnictwo rodzinne i psychologiczne;
- 2) konsultacje ze specjalistą terapii uzależnień.

Pomoc dla osób i rodzin dotkniętych uzależnieniem od hazardu, komputera, internetu, zakupów, pracy oraz zaburzeniami odżywiania.

MŁODZIEŻOWY OŚRODEK TERAPII I READAPTACJI „POWRÓT Z U”

Pobyty w Ośrodku obejmuje udział w trzech programach: wychowawczym, leczniczym i edukacyjnym.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „Powrót z U” jest placówką oświatową, która zapewnia zajęcia wychowawcze i psychoedukacyjne osobom uzależnionym oraz zagrożonym uzależnieniem. Równocześnie NZOZ Ośrodek Rehabilitacyjny dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych oferuje terapię uzależnień i opiekę zdrowotną tymże osobom.

Pobyty w Ośrodku zakłada także kontynuację nauki. Pacjenci Ośrodka mogą uzupełniać wiedzę na poziomie VIII klasy szkoły podstawowej oraz liceum na terenie Ośrodka i uzyskiwać promocję do kolejnych klas. Zdobycie wykształcenia jest istotnym elementem terapii. Każdy podopieczny zobowiązany jest do tego, aby uregulować sprawę swojej edukacji na satysfakcjonującym poziomie, otwierającym drogę dalszego rozwoju zawodowego.

PUNKT KONSULTACYJNY DLA OSÓB I RODZIN Z PROBLEMEM ALKOHOLOWYM ORAZ OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ W JANOWCU

Punkt oferuje poradnictwo psychologiczne.

PUNKT KONSULTACYJNY DLA OSÓB UZALEŻNIONYCH I ICH RODZIN W KAZIMIERZU DOLNYM

Punkt oferuje poradnictwo psychologiczne.

PUNKT KONSULTACYJNY DLA OSÓB Z PROBLEMEM ALKOHOLOWYM W ŻYRZYNIĘ

Punkt oferuje poradnictwo psychologiczne.

OPIEKA NAD OSOBAMI STARSZYMI

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ W ŻYRZYNIĘ

Dom dysponuje 30 komfortowymi pokojami oraz 11 mieszkaniami chronionymi. Oferuje profesjonalną całodobową opiekę dla osób starszych i przewlekle somatycznie chorych.

Wykwalifikowany personel zapewnia należytą opiekę, profesjonalną pielęgnację i życzliwą pomoc w codziennym funkcjonowaniu. Gwarantuje bezpieczeństwo i wysoką jakość usług rehabilitacyjnych, jednocześnie tworząc domową atmosferę oraz warunki do aktywnego spędzania czasu, rozwijania pasji i realizowania ulubionych zajęć. W Domu znajduje się wspólna przestrzeń wypoczynkowa z ciekawym księgozbiorem.

Mieszkańcy mają także przestrzeń rekreacyjną w ogromnym ogrodzie, który otacza Dom. Gwarantuje to możliwość aktywnego spędzania czasu, realizacji pasji ogrodniczych i oddychania świeżym powietrzem.

DPS w Żyrzynie zapewnia:

- 1) całodobową opiekę profesjonalnego personelu (pomoc w codziennych zabiegach higienicznych);
- 2) całodobową opiekę medyczną (podawanie leków, zabiegi);
- 3) wizyty lekarza rodzinnego;
- 4) pięć doskonale zbilansowanych świeżych posiłków przygotowanych na miejscu;
- 5) zajęcia terapeutyczne indywidualne i grupowe;
- 6) gimnastykę;
- 7) rehabilitację;
- 8) opiekę duchową zgodnie z wyznaniem;
- 9) spacer;
- 10) spotkania, wieczorki muzyczne, imprezy okolicznościowe i gry towarzyskie.

Mieszkanie chronione to forma pomocy społecznej przygotowująca pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagająca te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

Z mieszkania chronionego może korzystać osoba, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osoba z zaburzeniami psychicznymi, osoba opuszczająca pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemiec, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

W mieszkaniu chronionym wspieranym zapewnia się usługi obejmujące pomoc w:

1. Wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym dotyczących:

- 1) przemieszczania się;
- 2) utrzymania higieny osobistej;
- 3) ubierania się;
- 4) sprzątanía;
- 5) zakupów i przygotowywania posiłków;
- 6) załatwiania spraw osobistych.

2. Realizacji kontaktów społecznych przez umożliwienie osobie:

- 1) utrzymywania więzi rodzinnych;
- 2) uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.

W mieszkaniu chronionym treningowym zapewnia się usługi polegające na nauce, rozwijaniu lub utrwalaniu umiejętności w zakresie:

- 1) samoobsługi;
- 2) zaspokajania codziennych potrzeb życiowych;
- 3) efektywnego zarządzania czasem;
- 4) prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 5) załatwiania spraw urzędowych;
- 6) utrzymywania więzi rodzinnych;
- 7) uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej;
- 8) poszukiwania pracy.

POMOC OSOBOM BEZDOMNYM

TOWARZYSTWO POMOCY IM. ŚW. BRATA ALBERTA KOŁO PUŁAWSKIE

Koło Puławskie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta jest katolicką organizacją dobroczynną. Od ponad 32 lat prowadzi przy ul. Rybackiej 6 w Puławach schronisko dla 40 bezdomnych mężczyzn oraz działania prewencyjne i osłonowe na rzecz osób bezdomnych mieszkających i przybywających do schroniska przez udzielanie schronienia i wyżywienia, zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych oraz integrację i aktywizację.

W okresach jesienno-zimowych pomocą obejmuje osoby przebywające w miejscach niemieszkalnych. Pomocy udzielają streetworkerzy przygotowani do pracy z tymi osobami. Osoby potrzebujące otrzymują wsparcie socjalne i bytowe w postaci posiłków, kąpeli, wymiany odzieży.

Koło wydaje gorące posiłki osobom ubogim z terenu miasta 7 dni w tygodniu dla około 50 osób dziennie oraz zaopatruje w odzież i sprzęty pozyskane od darczyńców, zapobiegając tym samym ubóstwu mieszkańców naszego miasta.

W okresach jesienno-zimowych przeprowadzane są akcje pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym polegające na dowożeniu im paczek żywnościowych z pozyskanych darów.

Koło jest otwarte na wszelkie formy pomocy ludziom potrzebującym.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Ważną rolę w systemie społecznym odgrywają organizacje pozarządowe. Kwestie współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi reguluje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zgodnie z art. 3 ustawy działalność pożytku publicznego to działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.

Art. 4. 1. Sfera zadań publicznych, o której mowa w art. 3 ust. 1, obejmuje zadania w zakresie:

1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;

1a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;

1aa) tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej;

1b) udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa;

2) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;

3) działalności charytatywnej;

4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;

5) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;

5a) działalności na rzecz integracji cudzoziemców;

6) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (...);

7) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;

8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;

9) działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;

10) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;

11) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;

- 12) działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;
- 13) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 14) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- 15) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 16) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- 17) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- 18) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 19) turystyki i krajoznawstwa;
- 20) porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- 21) obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 22) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
  - 22a) udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego; ratownictwa i ochrony ludności;
- 24) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 25) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 26) działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- 27) promocji i organizacji wolontariatu;
- 28) pomocy Polonii i Polakom za granicą;
- 29) działalności na rzecz kombatanów i osób represjonowanych;
  - 29a) działalności na rzecz weteranów i weteranów poszkodowanych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 2055 oraz z 2022 r. poz. 655);
- 30) promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;
- 31) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- 32) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
  - 32a) rewitalizacji;
- 33) działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1–32a;

34) działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (...).

2. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, zadania w zakresie innym niż wymienione w ust. 1 jako należące do sfery zadań publicznych, kierując się ich szczególną społeczną użytecznością oraz możliwością ich wykonywania przez podmioty, o których mowa w art. 5 ust. 1, w sposób zapewniający wystarczające zaspokajanie potrzeb społecznych.

Realizując zadania w ww. sferach, organizacje pozarządowe stanowią ważny element w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych. Z prowadzonych ewidencji wynika, że na terenie powiatu puławskiego funkcjonują 362 organizacje pozarządowe, dla których organem nadzorującym jest Starosta Puławski. Tylko część z nich aktywnie angażuje się w prowadzoną działalność, aktywność niektórych pozostaje niestety niewielka lub znikoma.

Zdecydowana większość organizacji na terenie powiatu działa w obszarze pomocy społecznej, w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym i seniorom, sportu oraz kultury. Dominującą formą, w której zrzeszają się obywatele dla realizacji celów pożytku publicznego są stowarzyszenia, ponadto w powiecie funkcjonuje 75 fundacji.

Przykładem współpracy organizacji pozarządowych z władzami samorządowymi jest działalność powołanej przy Staroście Puławskim Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych, która pełni funkcję organu opiniodawczo-doradczego. Składa się z 5 osób powołanych spośród kandydatów wskazanych przez działające na terenie powiatu organizacje pozarządowe. Rada wykonuje zadania w zakresie inspirowania przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji ich praw, opiniowania projektów powiatowych programów działań na rzecz tych osób i oceniania ich realizacji, opiniowania projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Wśród organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu puławskiego w obszarze pomocy społecznej, pomocy osobom niepełnosprawnym i starszym wymienić można:

- 1) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Puławach;
- 2) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Nałęczowie;
- 3) Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Opiekunów i Przyjaciół „Radość”;
- 4) Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Bratek” przy Parafii W.N.M.P;
- 5) Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Otwarty Krąg” w Kurowie;
- 6) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło nr 2 w Puławach;
- 7) Polski Związek Głuchych Zarząd Oddziału Lubelskiego;
- 8) Polski Związek Niewidomych Okręg Lubelski;
- 9) Stowarzyszenie Pomocy i Wsparcia Rozwoju Niepełnosprawnych „Szansa” przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. św. Franciszka z Asyżu;
- 10) Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Specjalnej Troski przy Oddziale Miejskim TPD w Puławach;

- 11) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło nr 14 w Puławach;
- 12) Koło Lubelskiego Stowarzyszenia Stwardnienia Rozsianego w Puławach;
- 13) Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego w Puławach;
- 14) Nałęczowskie Stowarzyszenie Charytatywne w Nałęczowie;
- 15) Stowarzyszenie „Corda Cordi” na Rzecz Dzieci i Młodzieży w Puławach;
- 16) Puławskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych;
- 17) Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Dajmy im Szansę" w Puławach;
- 18) Stowarzyszenie „Pomoc Rodzinie” w Janowcu;
- 19) Fundacja „Nie Zamykajmy Drzwi” w Puławach;
- 20) Kazimierskie Stowarzyszenie Dobroczyne pod wezwaniem św. Anny w Kazimierzu Dolnym;
- 21) Puławskie Stowarzyszenie Amazonek w Puławach;
- 22) Fundacja "Pójdźmy Razem" w Puławach;
- 23) Stowarzyszenie na Rzecz Inicjatyw Społecznych „Paralotnia” w Puławach;
- 24) Fundacja Wspierania Rozwoju „Krok po kroku”;
- 25) Fundacja „Alter Visum”;
- 26) Fundacja „Dukat”.

PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ

Diagnostując lokalną sytuację społeczną obecnie, oraz ujmując ją w perspektywie najbliższych lat, niezbędnie należy określić zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych.

KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Zadania KIS:

1. Reintegracja społeczna – działania o charakterze pomocowym, mające na celu odbudowanie i podtrzymywanie u klientów umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu.
2. Reintegracja zawodowa – działania mające na celu odbudowanie i podtrzymywanie u klientów zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.
3. Realizacja programów i projektów w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
4. Kierowanie osób bezrobotnych do wykonywania prac społecznie użytecznych na terenie miasta Puławy.
5. Nadzór nad realizacją w MOPS prac społecznie użytecznych i ich dokumentowanie.
6. Ewaluacja działań w odniesieniu do założonych celów.

ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ W PUŁAWACH

Zakład Aktywności Zawodowej w Puławach zatrudnia osoby niepełnosprawne zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności (lub umiarkowanego w przypadku autyzmu, upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej), a także poprzez rehabilitację zawodową, społeczną i medyczną przygotowuje je do życia w otwartym środowisku oraz pomaga w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę indywidualnych możliwości.

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA INICJATYWA

Zakres usług realizowanych przez Spółdzielnię:

1. Edukacja i kultura.
2. Przedszkole.
3. Zajęcia dla seniorów.
4. Szkolenia, w tym nt. dostępności, warsztaty.
5. Zajęcia dla dzieci z Ukrainy.

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA MAMY SIEBIE

Podmiot świadczy usługi dla firm, organizacji i administracji publicznej.

Zakres działania:

1. Edukacja i kultura.
2. Usługi socjalne.
3. Usługi dla dzieci i seniorów.
4. Warsztaty dla rodziców i wychowawców.
5. Cykl zajęć z psychologami, animacja, imprezy okolicznościowe, integracja dla grup szkolnych i przedszkolnych.

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA POMOCNI NAD WISŁĄ

Zakres działań:

1. Rękodzieło.
2. Opieka nad osobami starszymi i obłożnie chorymi.
3. Usługi komunalne i porządkowe, drobne naprawy, rąbanie drewna, ogrody, przycinanie drzew, współpraca ze spółdzielniami mieszkaniowymi, transport osób na wózkach, tynkowanie, murarstwo, sprzętnie incydentalne, w domach prywatnych, po remontach, przeprowadzkach.
4. Charytatywnie jako chrześcijańska służba charytatywna wydawanie odzieży, butów, wydawanie posiłków, organizacja zbiórek publicznych,

---

FUNDACJA BENEDYKTYŃSKI ZAKĄTEK

Zakres działania:

1. Szkolenia dla rodziców.
2. Paraolimpiady.
3. Promocja miasta i powiatu.
4. „Niebieski Bieg z Aniołem”.
5. Rękodzieło.
6. Działania dla osób z niepełnosprawnościami do 25. R. Ż.

STOWARZYSZENIE RODZINA

Stowarzyszenie organizuje zajęcia w świetlicach, wolontariat, różnorodne akcje i wydarzenia, pomoc Ukrainie, punkt doradztwa zawodowego, naukę języka polskiego, integrację środowiska, zbiórki charytatywne, działalność kulturalną.

FUNDACJA BEZMIAR

Fundacja oferuje usługi dla mieszkańców z zakresu zdrowego stylu życia i sportu, nordikiady, „kijki zamiast telefonu”, zdrowa alternatywa, zajęcia dla osób niesłyszących.

FUNDACJA SPÓJNIA

Celem Fundacji jest podejmowanie wszelkich działań pomocowych mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób, które na skutek problemów emocjonalnych, kryzysów życiowych, zaburzeń psychicznych lub niepełnosprawności nie są w stanie prowadzić w pełni samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia.

Działania:

Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

1. Podejmowanie różnorodnych działań terapeutycznych przeciwdziałających kryzysom psychicznym i marginalizacji społecznej osób potrzebujących wsparcia (np. prowadzenie psychoterapii indywidualnej i grupowej, grup wsparcia, organizowanie wyjazdów terapeutyczno-rehabilitacyjnych i innych).
2. Tworzenie i prowadzenie dziennych placówek samopomocowych, rehabilitacyjnych, aktywizujących zawodowo (tj. środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, ośrodki interwencji kryzysowej, spółdzielnie socjalne, przedsiębiorstwa społeczne i inne).

FUNDACJA OBOK NAS

Zakres działalności:

1. Wsparcie dzieci z niepełnosprawnościami.
2. Paczki dla seniorów.
3. Aktywizacja osób niepełnosprawnych, integracja, włączanie.
4. Integracja międzypokoleniowa.

5. Wolontariat.
6. Festyny charytatywne, imprezy okolicznościowe, pomoc socjalna dla rodzin i seniorów (dofinansowanie zakupu leków, żywności, odzież itp.).

STOWARZYSZENIE PRZESZŁOŚĆ PRZYSZŁOŚCI

Stowarzyszenie działa w Puławach oraz w okolicznych gminach promując aktywny wypoczynek, organizując spotkania i wykłady o charakterze patriotycznym i historycznym oraz przyczyniając się do integracji lokalnej społeczności. Stowarzyszenie rozwija się poprzez działalność w zakresie turystyki, historii, patriotyzmu, regionalizmu, sportu, wydawnictwa i muzyki.

Stowarzyszenie posiada swoje oddziały w Puławach, Nałęczowie i Leokadiowie.

TOWARZYSTWO INICJATYW WŁASNYCH „INSPIRACJE”

Towarzystwa działa na terenie Puław, regionu i kraju. Cele działania:

- 1) inspirowanie inicjatyw społecznych dla rozwoju życia społecznego, kulturalnego, artystycznego, historycznego, edukacyjnego, turystycznego oraz rekreacyjnego;
- 2) poznawanie, kultywowanie i upowszechnianie dziedzictwa kulturalnego;
- 3) promowanie wartości dorobku społecznego, kulturowego i gospodarczego;
- 4) współdziałanie w tworzeniu i realizacji programów rozwoju społecznego, kulturalnego, artystycznego, historycznego, edukacyjnego, turystycznego oraz rekreacyjnego;
- 5) wspieranie różnorodnych inicjatyw społecznych, kulturalnych, artystycznych, historycznych, edukacyjnych, turystycznych oraz rekreacyjnych;
- 6) działania na rzecz integracji społeczeństwa.

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „DUKAT”

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "POŁYSK"

Spółdzielnia realizuje działania z zakresu:

1. Utrzymania porządku w budynkach użyteczności publicznej, budynkach mieszkalnych i komercyjnych, na terenach wokół budynków oraz pielęgnacja zieleni w każdym zakresie;
2. Administrowania budynkami użyteczności publicznej i lokalami wraz z prowadzeniem nadzoru technicznego (sprzątanie, przeglądy techniczne i kob, pogotowie awaryjne);
3. Prowadzenia sekretariatu;
4. Profesjonalnego czyszczenia paneli solarnych i fotowoltaicznych;
5. Możliwość organizacji staży lub przygotowań zawodowych dla osób bezrobotnych.

Zakres usług: usługi komunalne, kompleksowe zarządzanie budynkami, administrowanie budynkami i lokalami, czyszczenie paneli solarnych i fotowoltaicznych, przeszkleń na wysokościach, czyszczenie mechaniczne posadzek (budynki, hale, magazyny), profesjonalne sprzątanie, kompleksowa pielęgnacja zieleni, usługi administracyjne prowadzenia sekretariatu i biura, przeglądy techniczne budynków i prowadzenie książki obiektu budowlanego, zarządzanie najmem lokali i mieszkań, osuszanie mechaniczne pomieszczeń, mycie elewacji zewnętrznych, usługi fotograficzne.

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „ZŁOTY KUR”

Spółdzielnia świadczy usługi w zakresie gastronomii i katering.

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA KAZIMIERZANKA

Spółdzielnia świadczy usługi gastronomiczne.

FUNDACJA CULTUS

Fundacja prowadzi działalność wydawniczą, projektowanie graficzne: ulotki, plakaty, biuletyny, książki etc., wywiady, wykonywanie fotografii, pozyskiwanie materiałów archiwalnych, profilaktyka przeciwalkoholowa, edukacja artystyczna i kulturalna.

RESPECT SYSTEM OCHRONA SP. Z O.O.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością non profit, świadczy usługi w zakresie ochrony osób i mienia.

POWODY UDZIELENIA POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH POWIATU PUŁAWSKIEGO

Według ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej:

Art. 2. 1. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

2. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Art. 3. 1. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

2. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Art. 7. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- (...)
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

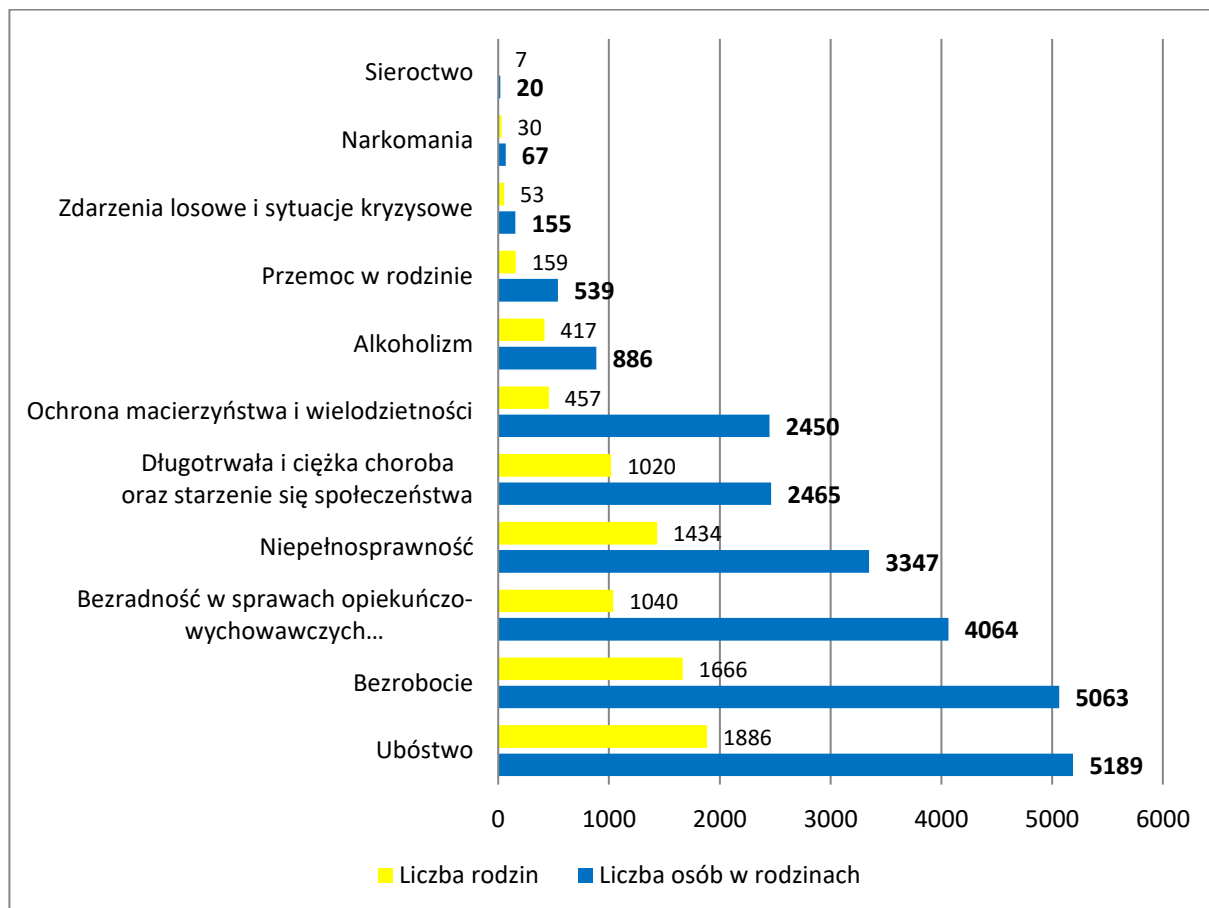
Warto zauważyć, że wymienione wyżej powody uzasadniające przyznanie świadczenia z pomocy społecznej w większości przypadków są pojęciami niedookreślonymi, co z jednej strony utrudnia ich interpretację, z drugiej jednakże pozwala na elastyczność ich stosowania i w praktyce może ułatwiać przyznawanie świadczeń.

Drugi warunek przyznania pomocy społecznej, to sytuacja materialna rodziny, a w szczególności dochód nieprzekraczający tzw. kryterium. Przy tak przyjętych założeniach, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Z założenia pomoc społeczna winna wspierać wszystkie te osoby i rodziny, które same nie są w stanie poradzić sobie z trudną sytuacją życiową, w jakiej się znalazły. Sytuacja ta nie oznacza przy tym tylko ubóstwa, braku niezbędnych środków, ale także wiele innych wyżej wymienionych powodów uniemożliwiających jednostkom i rodzinom samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie.

W większości przypadków podstawą do udzielenia pomocy było występowanie kilku przesłanek równocześnie.

Wykres 17 Powody udzielenia pomocy społecznej w powiecie puławskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

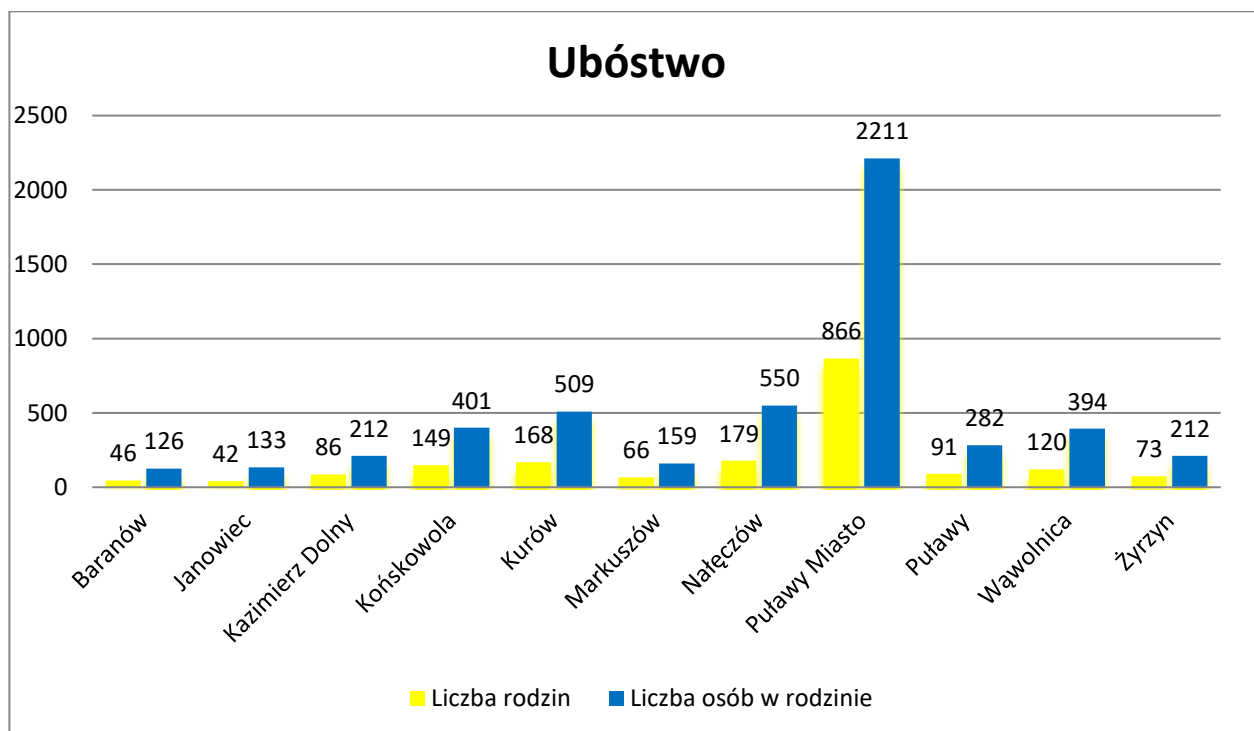
UBÓSTWO

Istnieje wiele definicji ubóstwa; biorąc pod uwagę ich wspólne obszary, uznać można, że przez ubóstwo rozumiemy brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych. Ubóstwo godzi w materialne podstawy bytu rodzin, zmniejsza szanse edukacyjne wychowywanych przez nie dzieci.

W Polsce do opisu stanu ubóstwa i zarazem skuteczności pomocy kierowanej do osób i rodzin najbardziej potrzebujących najczęściej stosuje się takie pojęcia, jak granica ubóstwa skrajnego (poniżej minimum egzystencji) oraz ustawowa granica ubóstwa (poniżej kryteriów dochodowych przyjętych w ustawie o pomocy społecznej). Do opisu modelu pomocy społecznej na tle zjawiska ubóstwa w społeczeństwie wykorzystywane są też takie kategorie pojęciowe, jak relatywna granica ubóstwa, subiektywna granica ubóstwa, minimum socjalne, ubóstwo względne.

Ubóstwo jest głównym powodem przyznania pomocy społecznej w powiecie puławskim; warta analizy jest średnia liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, która sugeruje, że zjawisko to występuje silniej w liczebniejszych rodzinach.

Wykres 18 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – ubóstwo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

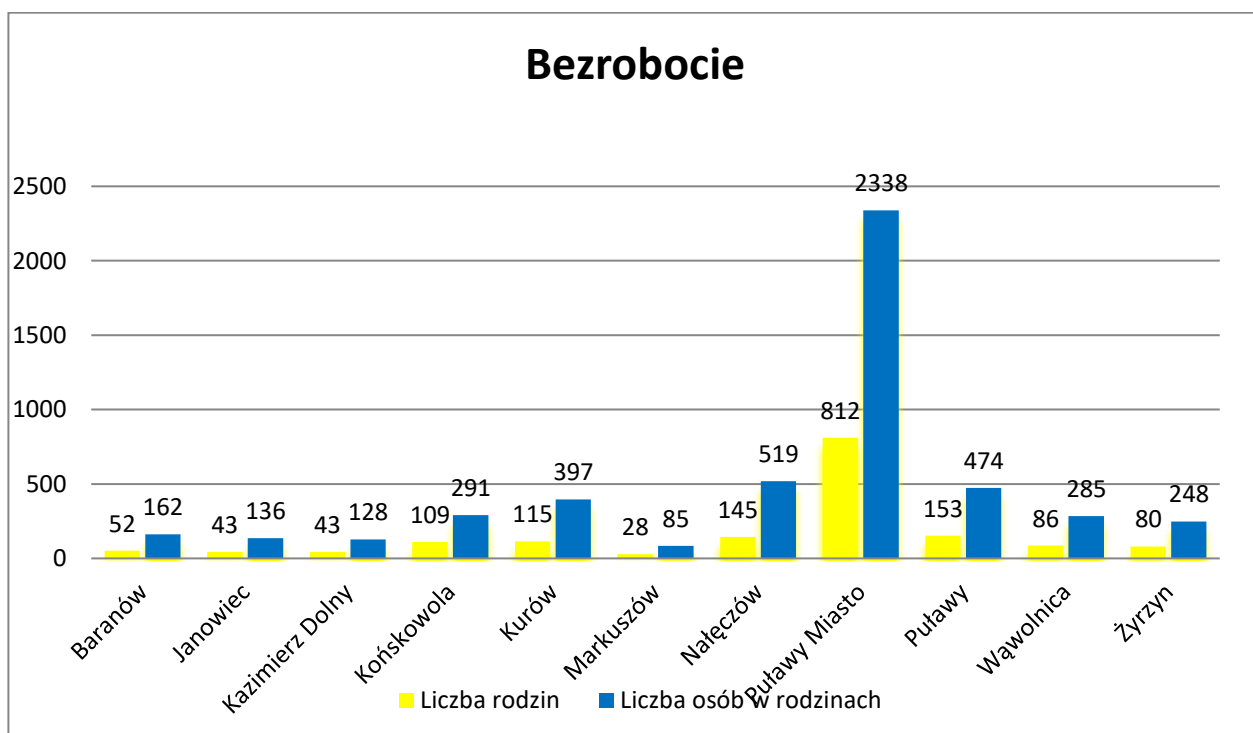
BEZROBOCIE

Drugim problemem pod względem liczby udzielonych świadczeń jest problem bezrobocia. Jednym z celów pracy socjalnej realizowanej przez ośrodki pomocy społecznej jest zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie. Oferta ośrodków skierowana jest zarówno do osób aktywnych, samodzielnych, które wymagają stosunkowo niewielkiego wsparcia, jak i do tych, które nie potrafią wykorzystać własnych zasobów i możliwości do przeprowadzenia korzystnych zmian swojej pozycji na rynku pracy. Pogłębiona indywidualna praca socjalna, w tym w formie poradnictwa specjalistycznego oraz rozszerzana stale współpraca ze środowiskiem lokalnym i podmiotami rynku pracy, są odpowiedzią na zmieniające się zapotrzebowanie osób poszukujących zatrudnienia. Indywidualne poradnictwo świadczone przez pracowników socjalnych nakierowane jest na określenie i wykorzystanie możliwości, zasobów i uprawnień osób poszukujących pracy oraz rozeznanie i dopasowanie oferty wsparcia do potrzeb poszczególnych klientów.

Pracownicy ośrodków pomocy społecznej proponują osobom bezrobotnym pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, udzielają poradnictwa z zakresu umiejętności poruszania się na rynku pracy, pomagają w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych – listów motywacyjnych i życiorysów.

Ośrodki pomocy społecznej stale współpracują z Powiatowym Urzędem Pracy w Puławach w zakresie upowszechniania aktualnych ofert pracy, informacji o organizowanych kursach zawodowych, szkoleniach, stażach i wolnych miejscach pracy. W razie potrzeby pracownicy ops kierują bezrobotnych mieszkańców gmin do doradcy zawodowego w Powiatowym Urzędzie Pracy w Puławach.

Wykres 19 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – bezrobocie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

---

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIU GOSPODARSTWA DOMOWEGO

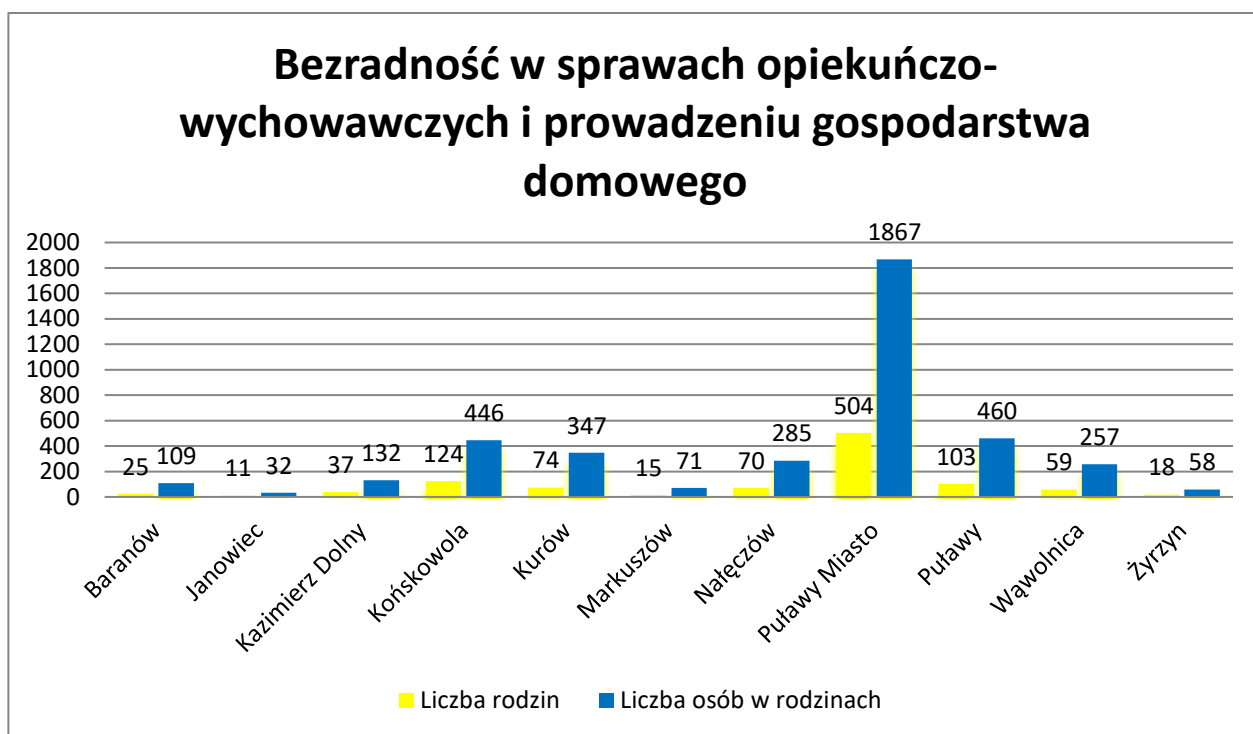
Założeniem pracy w tej specjalizacji jest zaspokojenie podstawowych potrzeb dzieci. Dotychczas wypracowane standardy oraz zdobyte doświadczenie pozwalają na systemowe podejście do pracy z rodziną. Jej celem jest udzielenie pomocy i wsparcia w przewyższaniu występujących w rodzinie problemów i niwelowaniu istniejących zaniedbań. Cel ten realizowany jest zarówno poprzez indywidualną pracę socjalną, jak i pracę socjalną z rodziną. W sytuacjach zagrożenia dobra i bezpieczeństwa dziecka podejmowane są działania interwencyjne przy współudziale kuratorów zawodowych i społecznych. W odniesieniu do rodzin naturalnych, praca socjalna ma na celu przygotowanie rodziny do ponownego podjęcia opieki nad dzieckiem, które zostało umieszczone w pieczy zastępczej.

Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej uczą rodziców, jak prawidłowo pełnić role rodzicielskie, jak utrzymywać pozytywne relacje z otoczeniem, jak prowadzić gospodarstwo domowe i zarządzać budżetem domowym, jak dbać o higienę osobistą i czystość w mieszkaniu. Pracownicy socjalni podejmują wiele różnorodnych działań mających na celu rozwiązanie konfliktów w rodzinie.

Pracownicy socjalni współpracują w tym obszarze z kuratorami sądowymi, sędziami, pedagogami, dyrektorami szkół, pracownikami służby zdrowia, członkami komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policją, sołtysami, radnymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Prowadzona jest również praca z rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, mająca na celu diagnozę sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, rozpoznanie nieprawidłowości w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej oraz wynikających z tego problemów opiekuńczo-wychowawczych, poradnictwo dla tych rodzin, wydawanie opinii o kandydatach do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i rodzinami zastępczymi.

Wykres 20 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, DŁUGOTRWAŁA I CIĘŻKA CHOROBA ORAZ STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Działania podejmowane w tych obszarach przez pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej są skierowane na aktywizację społeczną osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność nie mogą samodzielnie realizować swoich potrzeb życiowych, oraz tworzenie sieci wsparcia, która umożliwi pomoc tym osobom w funkcjonowaniu w środowisku. Ze względu na stale rosnącą populację osób starszych i niepełnosprawnych rośnie również zapotrzebowanie na pracę socjalną dla tych osób oraz podejmowanie innowacyjnych i zróżnicowanych działań.

W szczególnie trudnych dla osób starszych okresach, takich jak zima i lato, pracownicy socjalni dodatkowo monitorują środowiska osób starszych, między innymi w celu sprawdzenia, czy członkowie rodziny prawidłowo sprawują opiekę nad osobami starszymi, a także czy osoby starsze i niepełnosprawne mają zabezpieczone potrzeby.

Poza udzielaniem pomocy finansowej czy pomocy w formie usług opiekuńczych, udzielają poradnictwa na temat możliwości przystosowania mieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej, likwidacji barier funkcjonalnych, zakupu sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego, uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, uzyskania statusu osoby niepełnosprawnej, przepisów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych, podjęcia nauki i pracy oraz działalności organizacji pozarządowych. Pracownicy socjalni pomagają w kompletowaniu dokumentów niezbędnych do uzyskania skierowania i umieszczenia w zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz domach pomocy społecznej.

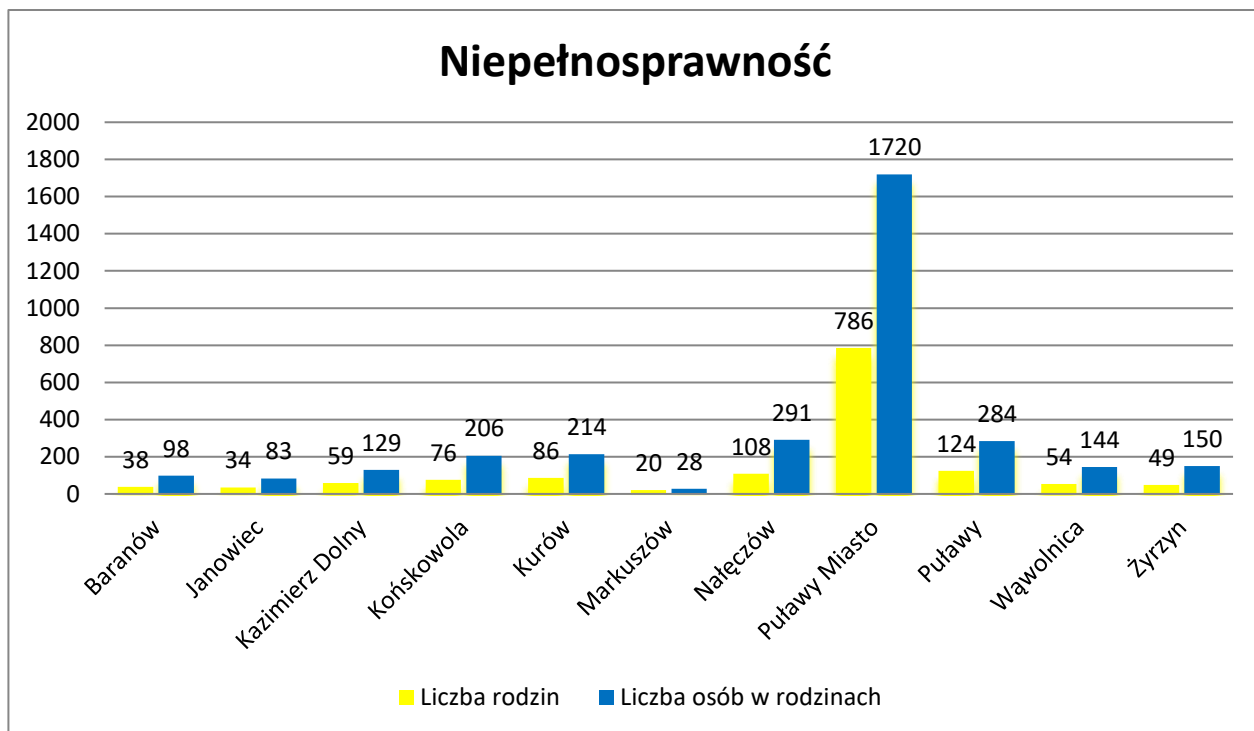
Pracownicy socjalni podejmują liczne działania mające na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, a także inicjowanie kontaktów rodzinnych, podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobami wymagającymi takiej pomocy. Udzielają pomocy osobom starszym w zapewnieniu lekarstw, opału, drobnych napraw w mieszkaniu. Pomagają w wypełnianiu oraz przygotowywaniu dokumentów niezbędnych do załatwienia spraw urzędowych. Organizują lekarskie wizyty domowe oraz wizyty domowe pielęgniarek środowiskowych.

Pracownicy socjalni (zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych) przeprowadzają wywiady środowiskowe celem przyznania specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz zasiłku dla opiekuna.

Pracownicy socjalni podejmują również działania mające na celu pomoc oraz wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz członków ich rodzin. Motywują do poddania się badaniom diagnostycznym w Poradni Zdrowia Psychicznego, a w razie potrzeby leczeniu; wspierają osoby i rodziny oraz udzielają pomocy i poradnictwa we wzmacnianiu lub odzyskaniu ich zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie i tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi. Udzielają pomocy w umówieniu i organizowaniu wizyt u lekarza psychiatry, zarówno w Poradni, jak i domowych, pomagają w uzyskaniu konsultacji z psychologiem, udzielają pomocy w organizowaniu miejsca w szpitalu oraz w załatwieniu transportu do szpitala.

W przypadku, kiedy osoba chora psychicznie zagraża swojemu zdrowiu i życiu lub nie jest w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku, ops kieruje do sądu wnioski o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorych psychicznie bez ich zgody. Na podstawie art. 29 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, ops kieruje do sądu wnioski o przyjęcie bez zgody do szpitala psychiatrycznego osoby chorej psychicznie, której dotychczasowe zachowanie wskazuje, że nieprzyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu zdrowia psychicznego, lub która jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a uzasadnione jest przewidywanie, że leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę jej stanu.

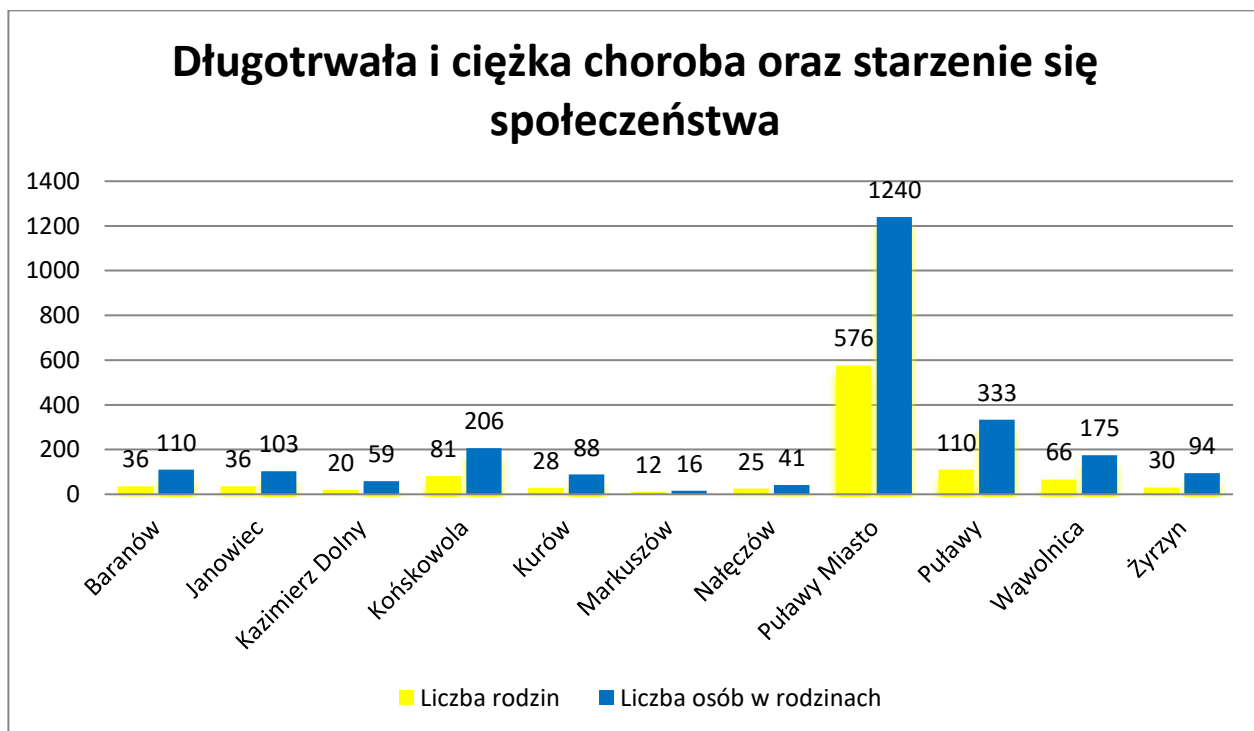
Wykres 21 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego - niepełnosprawność

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

DŁUGOTRWAŁA I CIĘŻKA CHOROBA ORAZ STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Wykres 22 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – długotrwała i ciężka choroba oraz starzenie się społeczeństwa

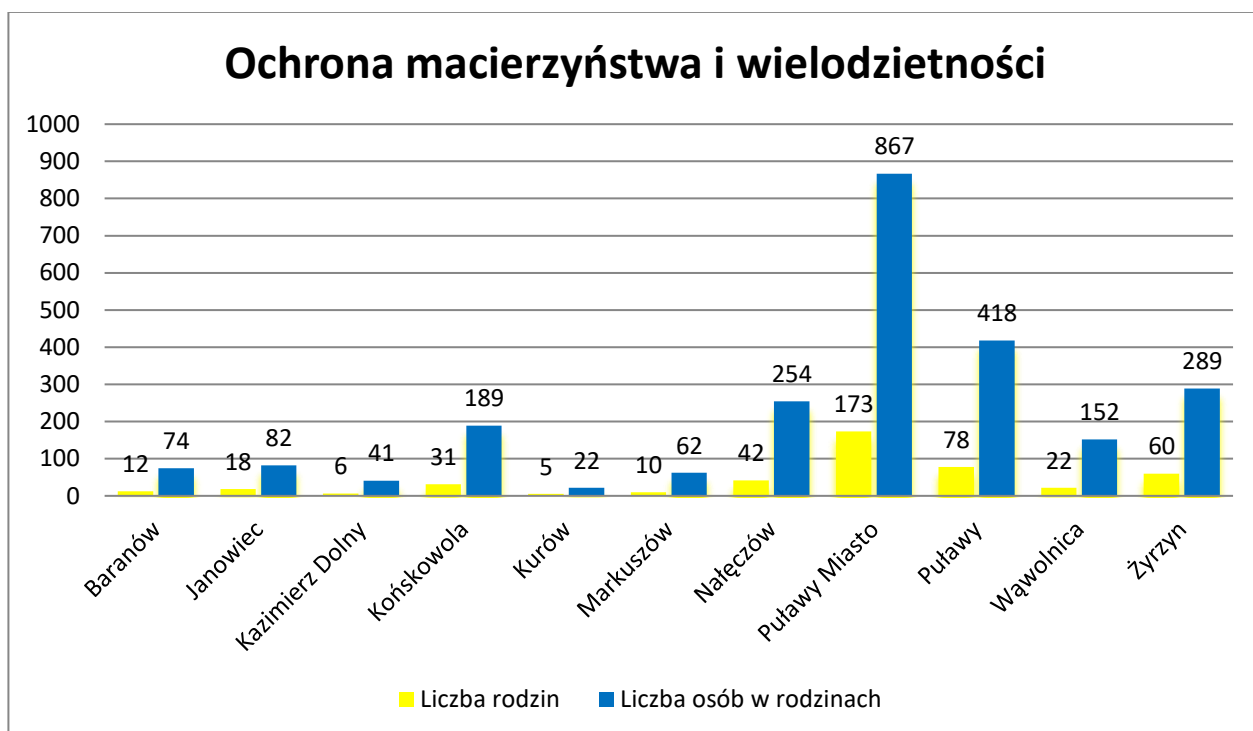

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

OCHRONA MACIERZYŃSTWA I WIELODZIECNOŚCI

Wykres 23 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – ochrona macierzyństwa i wielodzietności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

ALKOHOLIZM

W roku 2021 Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Puławach przyjęła 445 osób uzależnionych od alkoholu i innych środków chemicznych oraz 153 osoby będące członkami rodzin osób uzależnionych. Ogółem udzielono 4808 porad indywidualnych, przeprowadzono 454 sesje psychoterapii grupowej. Placówka wykonała w 2021 roku 128% kontraktu z NFZ.

Do 15 września 2022 r. udzielono pomocy 404 osobom uzależnionym oraz 145 członkom rodzin z problemem alkoholowym. Ogółem udzielono 3360 świadczeń.

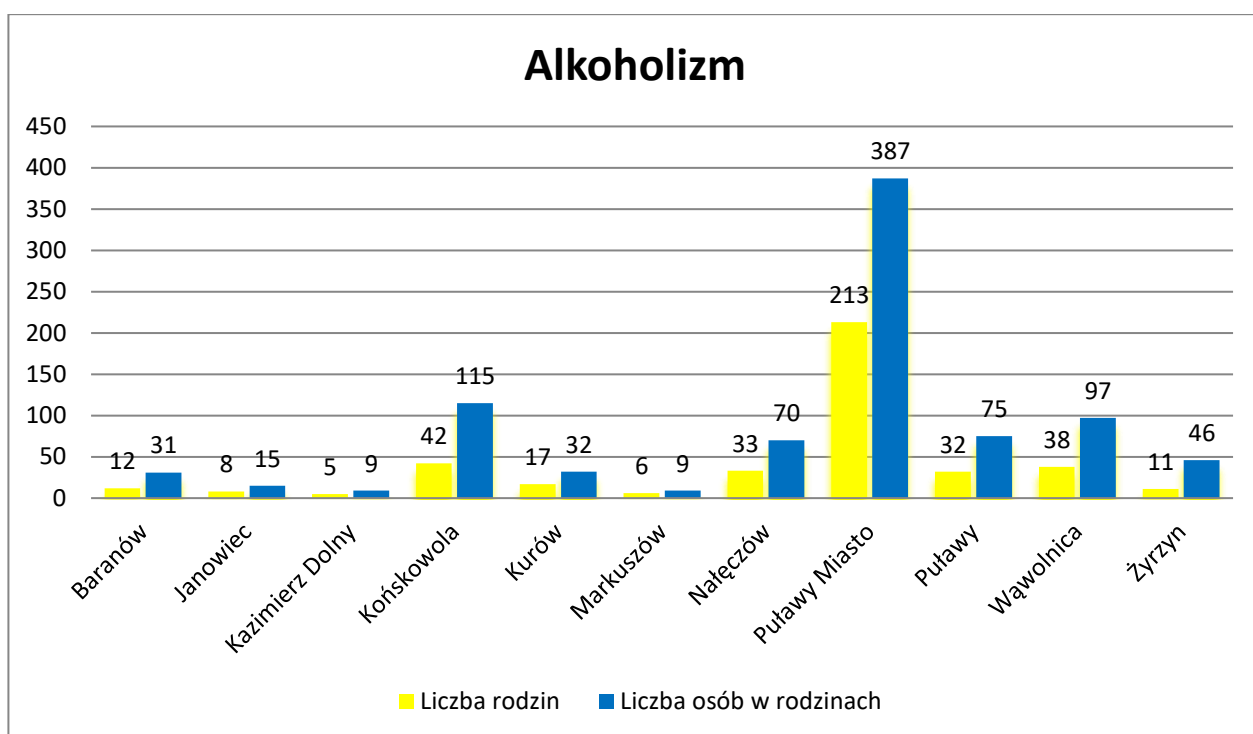
Prowadzenie przez ośrodki pomocy społecznej pracy socjalnej przy wykorzystaniu narzędzi pracy socjalnej zawsze odbywa się z poszanowaniem i zastosowaniem w codziennej praktyce zasady podmiotowości klienta. Pracownik socjalny inicjuje różnego rodzaju działania mające na celu pomoc osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin.

Praca socjalna podejmowana w stosunku do osób uzależnionych oraz członków ich rodzin polega przede wszystkim na:

- 1) edukacji klienta uzależnionego w zakresie różnych aspektów jego choroby i jej negatywnego wpływu na różne sfery i jakość życia;
- 2) wskazywaniu instytucji, poradni i organizacji, gdzie osoba uzależniona oraz członkowie rodziny mogą uzyskać specjalistyczną pomoc;

- 3) motywowaniu osoby uzależnionej oraz członków rodzin - osób współuzależnionych - do podjęcia terapii;
- 4) organizowaniu miejsca w stacjonarnych oraz niestacjonarnych placówkach leczenia uzależnień;
- 5) kierowaniu wniosków do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w celu podjęcia działań zgodnie z kompetencjami i skierowaniu wniosku do sądu celem wydania postanowienia o konieczności podjęcia leczenia odwykowego;
- 6) udziale w posiedzeniach gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 7) udzielaniu gminnym komisjom rozwiązywania problemów alkoholowych informacji na temat osób uzależnionych;
- 8) współpracy z poradniami i kuratorami sądowymi;
- 9) monitorowaniu sytuacji osób uzależnionych w miejscu ich zamieszkania;
- 10) motywowaniu do utrzymywania abstynencji po zakończonym leczeniu.

Wykres 24 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – alkoholizm

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

PRZEMOC

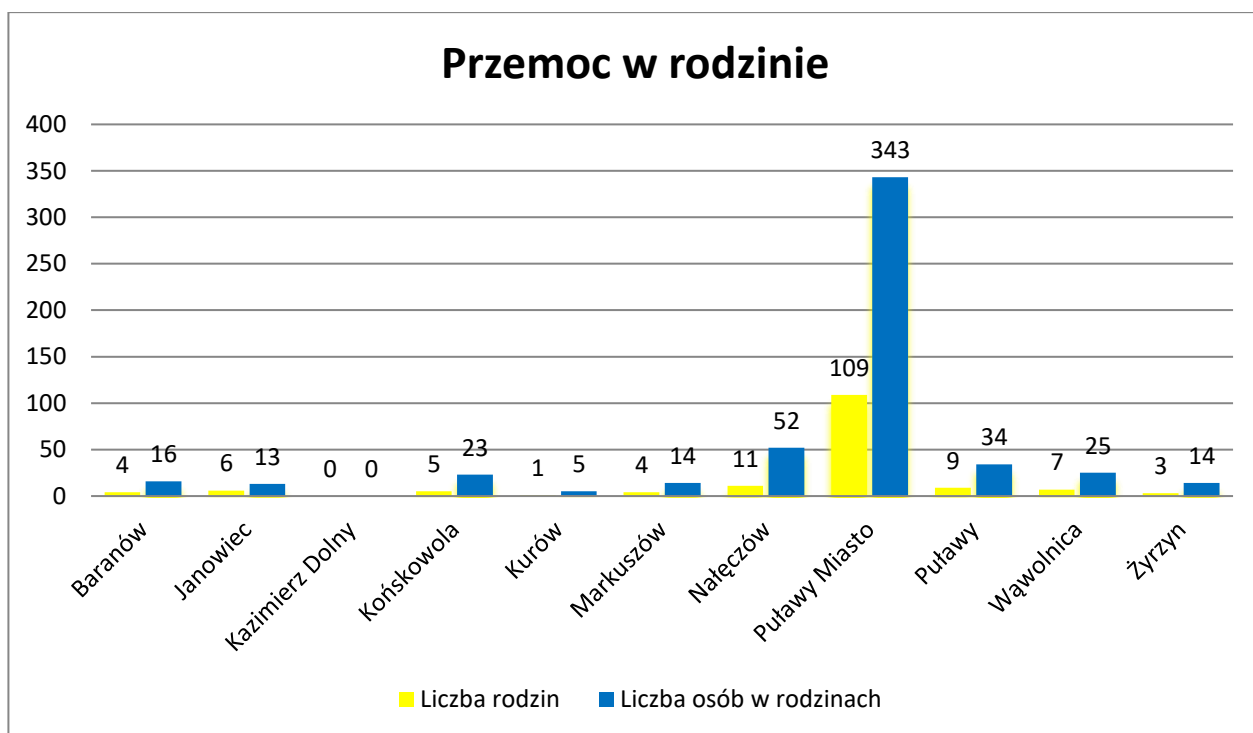
Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi tym problemem koncentruje się na rozpoznawaniu zjawiska przemocy, budowaniu planu pomocy o charakterze interwencyjnym, socjalnym, psychologicznym i prawnym, i jego realizacji w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 r. Zgodnie z ustawą podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą. Podstawą do wszczęcia procedury jest uzasadnione podejrzenie przemocy w rodzinie. Wszystkie rodziny, u których wszczęto procedurę, stają się

automatycznie adresatami tych działań. Osobom, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą, udziela się wsparcia socjalnego i rodzinnego, mają również możliwość skorzystania ze wsparcia psychologicznego i prawnego.

Rodziny, w których prowadzona jest procedura „Niebieskie Karty”, stale są monitorowane przez pracowników socjalnych w miejscu zamieszkania. Sprawcy przemocy motywowani są do zmiany zachowania, do uczestniczenia w programie korekcyjno-edukacyjnym, do podjęcia terapii w poradni leczenia uzależnień czy do terapii w poradni zdrowia psychicznego. W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie, do pracy z każdą rodziną dotkniętą przemocą powoływane są grupy robocze, które podejmują działania zgodne z zadaniami określonymi w ustawie.

Od czasu wejścia w życie procedury „Niebieskie Karty” liczba środowisk objętych pomocą z powodu stwierdzonej przemocy znacząco wzrosła i stale rośnie. Ma to związek z przekazywaniem formularzy „Niebieskich Kart” wszczynanych przez inne instytucje do tego powołane.

Wykres 25 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – przemoc w rodzinie

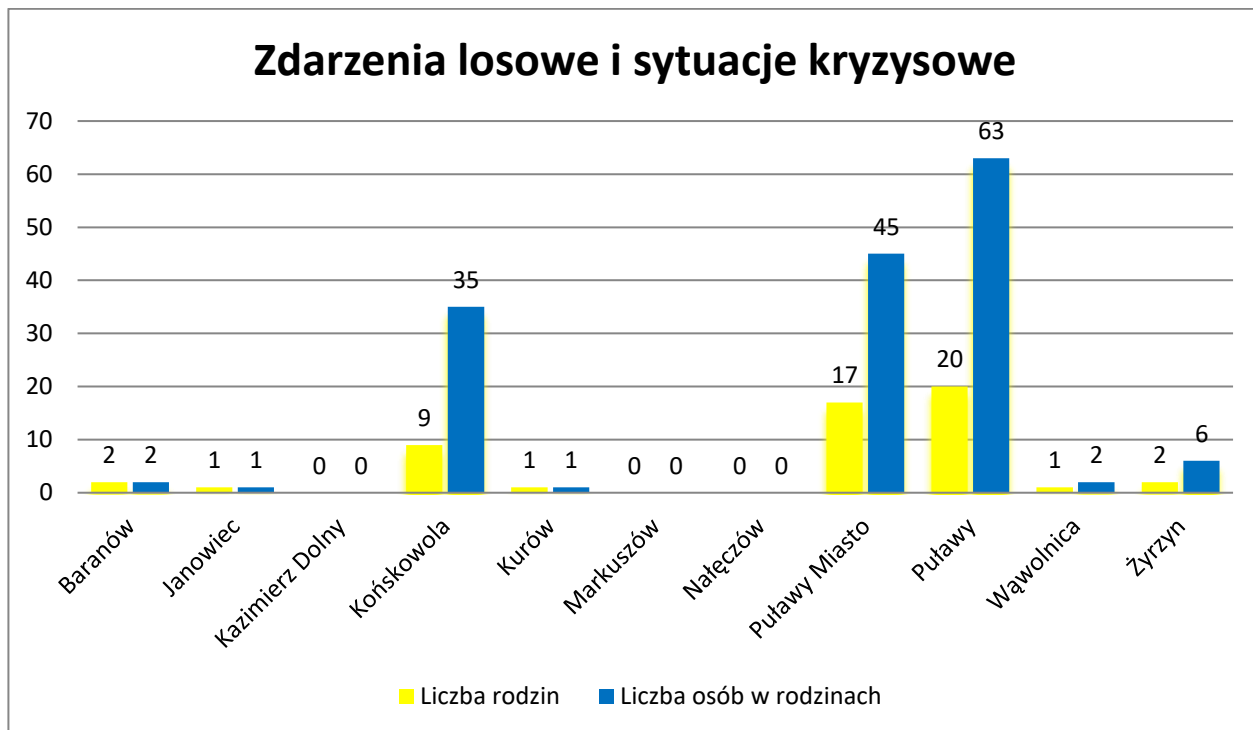
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

ZDARZENIA LOSOWE I SYTUACJE KRYZYSOWE

Kryzys jest „odczuwaniem lub doświadczeniem wydarzenia bądź sytuacji jako trudności nie do zniesienia, wyczerpującej zasoby wytrzymałości i naruszającej mechanizmy radzenia sobie z

trudnościami⁸. Zdaniem autorów tej definicji u osób, które nie otrzymają odpowiedniego wsparcia, może dojść do poważnych zaburzeń funkcjonowania afektywnego, poznawczego i behawioralnego.

Wykres 26 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

NARKOMANIA

Dane udostępnione przez Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach przedstawiono w tabelach 26, 27 i 28:

Tabela 18 Liczba pacjentów zgłaszających się do placówki Monar w Puławach po raz pierwszy

Uzależnieni		Nieuzależnieni		Razem
K	M	K	M	
21	149	72	27	269
	170		99	

⁸ R. K. James, B. E. Gilliland „Strategie interwencji kryzysowej” tł. A. Bidziński, Warszawa 2004, s. 25

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

Źródło: Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach

Tabela 19 Liczba zarejestrowanych osób (nie wizyt) uzależnionych zgłaszających się do placówki w 2021 r.

Podstawowy narkotyk	Wiek										Razem
	Kobiety					Mężczyźni					
	do 12 lat	13-15 lat	16-19 lat	20-29 lat	powyżej 30 lat	do 12 lat	13-15 lat	16-19 lat	20-29 lat	powyżej 30 lat	
Heroina - iniekcyjnie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heroina - „Brown sugar”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Przetwory konopi	-	3	4	1	-	-	17	25	19	4	73
Barbiturany/inne leki nasenne/uspokajające	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokaina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amfetamina	-	-	2	2	-	-	1	10	13	2	30
LSD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grzyby halucynogenne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wziewne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mieszane	-	-	6	9	7	-	7	29	27	47	132
Inne- alkohol	-	-	-	2	10	-	-	2	17	28	59
Inne - zaburzenia zachowania	-	-	-	-	3	-	-	-	1	2	6
Inne - hazard	-	-	-	-	-	-	-	1	9	5	15
Inne - dopalacze	-	-	2	-	-	-	-	4	-	-	6
Razem	-	3	14	14	20	-	25	71	86	88	321

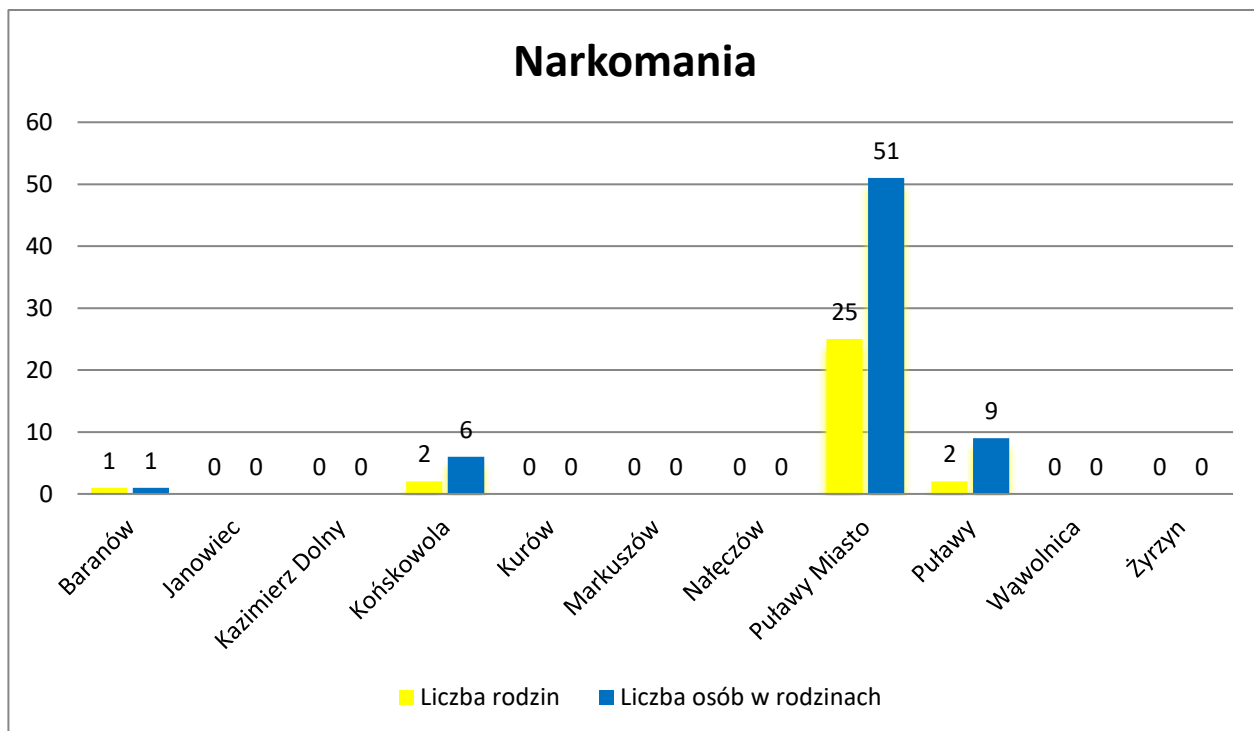
Źródło: Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach

Tabela 20 Liczba zrealizowanych porad

Liczba zrealizowanych porad	Uzależnionym		Nieuzależnionym	
	K	M	K	M
Porady w Poradni	1316	2436	1624	1142
Porady lekarskie	314	786	22	4
Porady telefoniczne	66	14	86	43
Porady w terenie	-	-	-	-
Razem:	1696	3236	1732	1189
Skierowania na detox	1	6		
Skierowania do ośrodków	1	9		
Razem	2	15		

Źródło: Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach

Wykres 27 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – narkomania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie puławskim

SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Dane o osobach niepełnosprawnych pozyskiwane są w różnorodnych badaniach statystycznych i ze względu na stosowaną metodologię badań dostępność danych na określonym poziomie podziału terytorialnego kraju jest ograniczona.

Najważniejszymi i największymi badaniami, w których zbierane są informacje o osobach niepełnosprawnych są – przeprowadzane co 10 lat – narodowe spisy powszechne. Problematyka niepełnosprawności (wcześniej określanej mianem inwalidztwa) badana była w kolejnych spisach powszechnych począwszy od 1978 roku. Głównym celem było rozpoznanie skali i rozmiarów niepełnosprawności wśród ludności Polski oraz dokonanie pełnej charakterystyki demograficzno-społecznej, ekonomicznej oraz mieszkaniowej tej tak ważnej – z punktu widzenia społecznego – zbiorowości.

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 jest badaniem statystycznym pozwalającym na aktualizację wiedzy na temat wielkości i stanu populacji Polski. W 2021 roku był realizowany w szczególnie trudnych warunkach związanych z wystąpieniem epidemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2.

Zgodnie z definicją przyjętą w spisach powszechnych za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiada odpowiednie orzeczenie (o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub o niezdolności do pracy) wydane przez organ do tego uprawniony.

System orzekania o niepełnosprawności w Polsce jest niejednolity. Określają go dwa podstawowe akty prawne:

- 1) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – w art. 2 definiuje się niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. W art. 3 określa się orzekane stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki, natomiast w art. 4a wspomina się o dzieciach w wieku do 16 lat, którym wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności bez ustalania jej stopnia. Organami orzekającymi niepełnosprawność są powiatowe (jako pierwsza instancja) i wojewódzkie (druga instancja) zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ostateczną instancją są rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych;
- 2) ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – w art. 12 zdefiniowano osobę niezdolną do pracy jako taką, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Orzeczenia o: niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania, wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zgodnie z art. 5 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Aby dana osoba mogła być uznana za niepełnosprawną w rozumieniu prawnoformalnym, musi posiadać jedno z wyżej opisanych orzeczeń.

- 1) orzeczenie wydane po 31 grudnia 1997 r., które nie podlega przełożeniu na orzeczenia o niepełnosprawności, tj.
  - a) orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydawane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
  - b) orzeczenie o niezdolności do pracy/służby, wydawane przez organy orzekające Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organy służb specjalnych (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu).

W grudniu 2020 r. w Polsce było 2,4 mln osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, które posiadały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (wydane przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy (wydane przez ZUS).

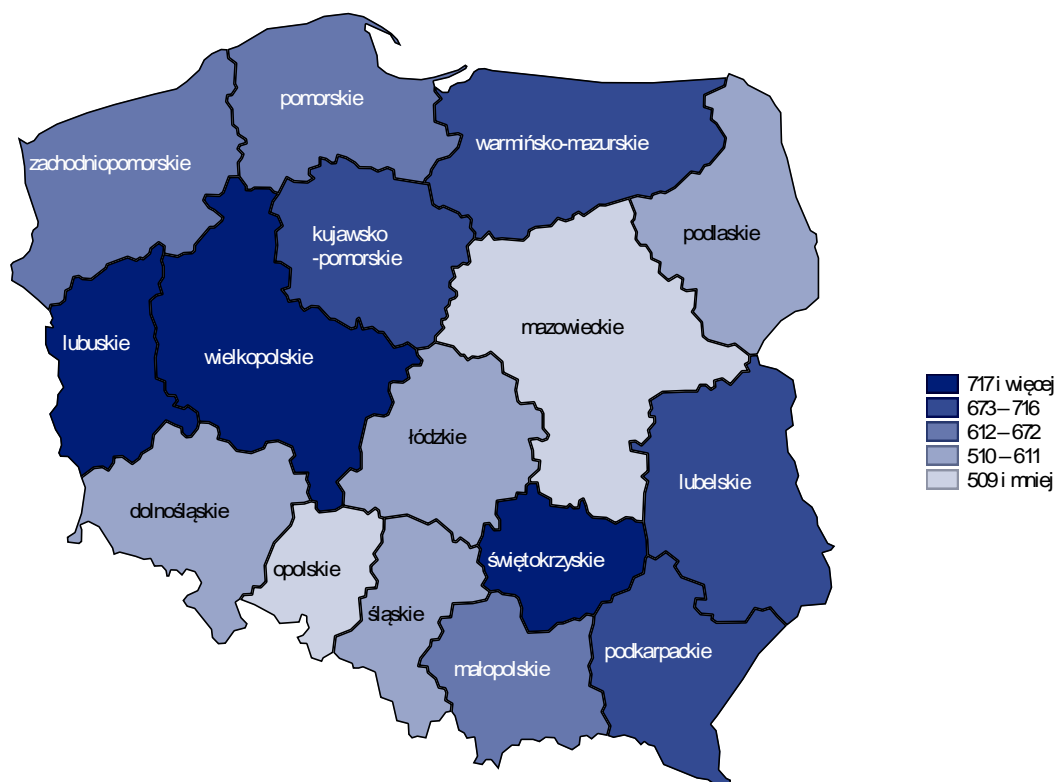
W badanej populacji osób z orzeczeniem przeważali mężczyźni, którzy stanowili 52,6%. Biorąc pod uwagę wiek w analizowanej zbiorowości najczęściej występowały mężczyźni w wieku 64 lat (54,4 tys.). Około 52,7 tys. mężczyzn było w wieku 63 lat. Najwięcej kobiet z orzeczeniem było w wieku 71 lat (31,7 tys.). Ponad 30 tys. kobiet miało 59 lat (30,7 tys.) lub

70 lat (30,5 tys.). Mediana wieku mężczyzn z orzeczeniem wynosiła 62 lata, a mediana wieku kobiet – 63 lata⁹.

Analizując zróżnicowanie terytorialne i występujące tam natężenie niepełnosprawności obserwuje się, że wśród 16 województw najwięcej osób niepełnosprawnych mierzonych wskaźnikiem na 10 000 ludności odnotowano w województwach lubuskim, wielkopolskim i świętokrzyskim. Województwo lubelskie jest obszarem o dość wysokim natężeniu występowania niepełnosprawności, gdzie na 10 000 ludności pomiędzy 673-716 to osoby niepełnosprawne.

Rycina 4 Liczba osób niepełnosprawnych na 10 000 ludności w podziale na województwa

Źródło: „Osoby niepełnosprawne w 2020 r.”, GUS

⁹ „Osoby niepełnosprawne w 2020 r.”, GUS

SYSTEM ORZECZEŃ O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ustala się trzy stopnie niepełnosprawności dla osób powyżej 16. roku życia:

- znaczny
- umiarkowany
- lekki.

Znaczny stopień niepełnosprawności obejmuje osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagające stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, oznaczającą naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym samodzielne zaspokajanie takich podstawowych potrzeb życiowych, jak samoobsługa, poruszanie się, komunikacja i komunikowanie się.

Umiarkowany stopień niepełnosprawności obejmuje osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Lekki stopień niepełnosprawności obejmuje osoby z naruszoną sprawnością organizmu powodującą w istotny sposób obniżenie zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do osoby o podobnych kwalifikacjach zawodowych w pełni sprawnej psychicznie i fizycznie, lub też mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16. roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Poniższe dane zostały opracowane na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach.

Objaśnienia:

01-U – upośledzenie umysłowe

02-P – choroby psychiczne

03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu

04-O – choroby narządu wzroku

05-R – upośledzenie narządu ruchu

06-E – epilepsja

07-S – choroby układów oddechowego i krążenia

08-T – choroby układu pokarmowego

09-M – choroby układu moczowo-płciowego

10-N – choroby neurologiczne

11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego

12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.

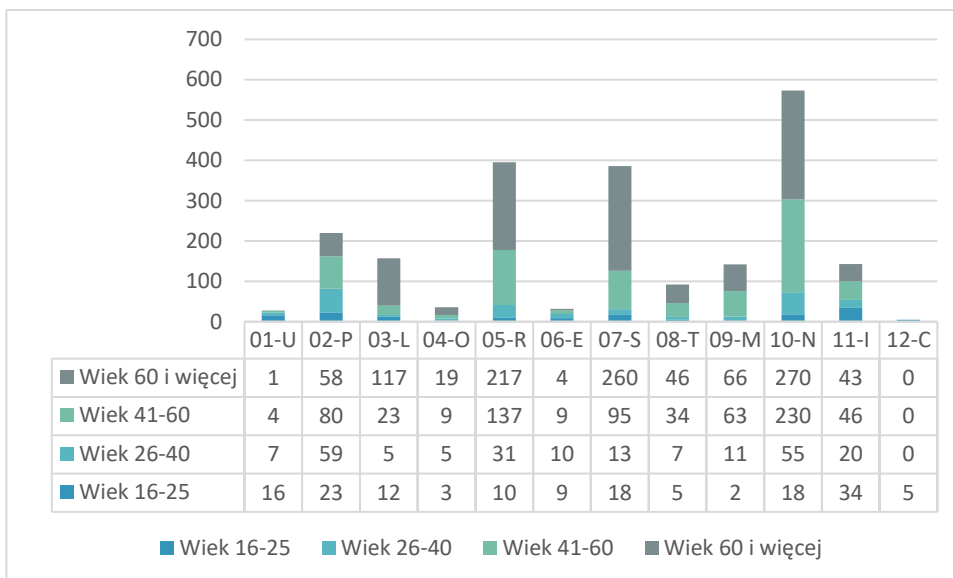
Tabela 21 Liczba wydanych orzeczeń – osoby przed 16. rokiem życia (2018 r.)

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba orzeczeń	Wiek		
		0-3	4-7	8-16
01-U	15	0	1	14
02-P	19	2	7	10
03-L	27	9	6	12
04-O	1	1	0	0
05-R	21	3	5	13
06-E	23	4	5	14
07-S	56	10	19	27
08-T	6	0	3	3
09-M	11	1	3	7
10-N	21	4	6	11
11-I	33	7	9	17
12-C	57	8	18	31
Razem	290	49	82	159

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

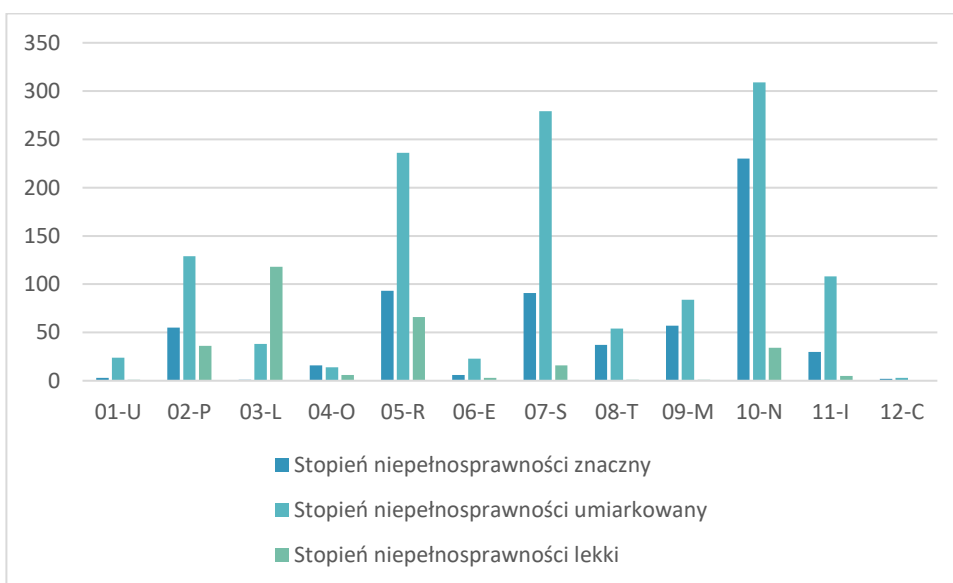
Najwięcej orzeczeń o niepełnosprawności osobom do 16. roku życia wydaje się z powodu całościowych zaburzeń rozwojowych oraz chorób układów oddechowego i krążenia, a ich liczba zdecydowanie rośnie wraz z wiekiem.

Wykres 28 Orzeczenia wydane osobom pow. 16. roku życia wg wieku i symbolu niepełnosprawności (2018 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Wykres 29 Orzeczenia wydane osobom pow. 16. roku życia wg symbolu i stopnia niepełnosprawności (2018 r.)

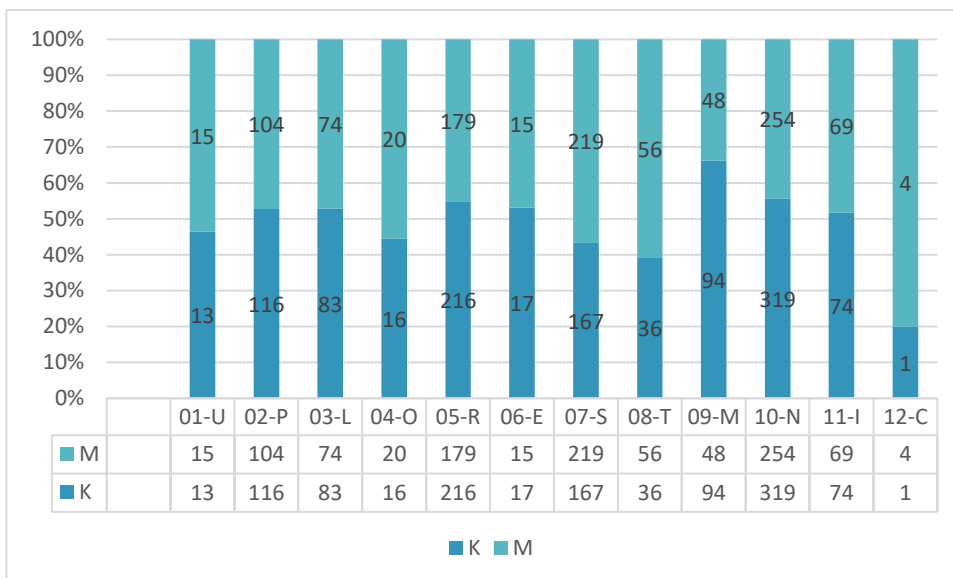

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Wśród osób, które ukończyły 16. rok życia dominują zaburzenia neurologiczne, następnie uszkodzenia narządu ruchu oraz choroby układów oddechowego i krążenia.

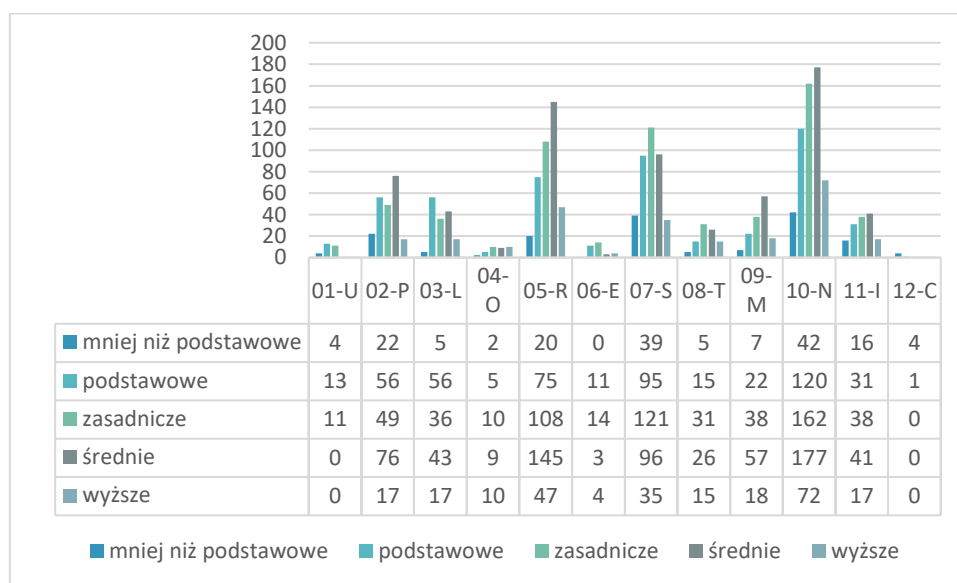
Wykres 30 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia wg płci i symbolu niepełnosprawności (2018 r.)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Wykres 31 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia wg symbolu niepełnosprawności i wykształcenia (2018 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 22 Liczba wydanych orzeczeń – osoby przed 16. rokiem życia (2019 r.)

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba orzeczeń	Wiek		
		0-3	4-7	8-16
01-U	18	0	4	14
02-P	22	8	7	7
03-L	25	5	6	14
04-O	2	0	0	2
05-R	18	1	4	13
06-E	19	2	7	10
07-S	51	15	13	23

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

08-T	4	1	1	2
09-M	9	2	1	6
10-N	31	5	9	17
11-I	33	7	8	18
12-C	49	7	20	22
Razem	281	53	80	148

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 23 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2019 r.)

Symbol	Stopień niepełnosprawności				Wiek			
	8	17	0	25	13	4	6	2
01-U	40	81	37	158	20	27	76	35
02-P	0	44	129	173	11	4	20	138
03-L	10	12	4	26	6	2	5	13
04-O	100	220	95	415	22	23	136	234
05-R	0	29	0	29	10	7	9	3
06-E	123	253	9	385	13	13	84	275
07-S	54	59	2	115	2	6	55	52
08-T	67	72	2	141	2	11	45	83
09-M	295	268	57	620	31	35	244	310
10-N	37	112	7	156	18	24	57	57
11-I	0	2	1	3	2	1	0	0
12-C	734	1 169	343	2 246	150	157	737	1 202
Razem								

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 24 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia (2019 r.)

Symbole	Płeć		Wykształcenie					Zatrudnienie	
	K	M	podstawo- we	podstawo- we	zasadni- cze	średnie	wyższe	Tak	Nie
01-U	10	15	10	9	5	1	0	0	25
02-P	90	68	13	30	51	50	14	19	139
03-L	80	93	2	60	48	51	12	12	161
04-O	15	11	5	6	4	6	5	3	23
05-R	248	167	26	79	124	127	59	57	358
06-E	16	13	3	9	9	5	3	5	24
07-S	160	225	25	108	129	94	29	28	357
08-T	40	75	7	21	42	28	17	11	104
09-M	87	54	7	14	34	49	37	25	116
10-N	341	279	41	124	206	176	73	84	536
11-I	76	80	11	30	32	52	31	21	135
12-C	1	2	1	1	0	1	0	0	3
Razem	1 164	1 082	151	491	684	640	280	265	1 981

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 25 Liczba wydanych orzeczeń – osoby przed 16. rokiem życia (2020 r.)

Przyczyny	Liczba orzeczeń	Wiek	

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

niepełnosprawności		0-3	4-7	8-16
01-U	14	1	6	7
02-P	9	1	2	6
03-L	11	2	6	3
04-O	4	2	0	2
05-R	25	5	5	15
06-E	13	2	6	5
07-S	46	11	12	23
08-T	6	0	3	3
09-M	6	3	0	3
10-N	24	11	5	8
11-I	35	8	7	20
12-C	73	13	28	32
Razem	266	59	80	127

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 26 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2020 r.)

Symbol	Stopień niepełnosprawności				Wiek				Płeć	
	znaczny	umiarkow.	lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 więcej	K	M
01-U	4	10	0	14	6	4	4	0	8	6
02-P	35	111	38	184	22	45	80	37	83	101
03-L	0	38	93	131	9	8	13	101	77	54
04-O	8	4	3	15	2	2	2	9	8	7
05-R	95	201	52	348	13	19	119	197	201	147
06-E	0	24	4	28	4	7	12	5	13	15
07-S	94	191	8	293	10	15	62	206	127	166
08-T	46	40	0	86	4	7	25	50	31	55
09-M	53	72	0	125	1	10	49	65	83	42
10-N	223	256	64	543	22	38	192	291	288	255
11-I	30	112	3	145	19	28	49	49	77	68
12-C	1	2	2	5	4	1	0	0	1	4
Razem	589	1 061	267	1 917	116	184	607	1 010	997	920

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 27 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia (2020 r.)

Symbol	Wykształcenie					Zatrudnienie	
	mniej niż podstawo- we	podstawo- we	zasadni- cze	średnie	wyższe	Tak	Nie
01-U	6	4	4	0	0	0	14
02-P	11	34	61	60	18	22	162
03-L	6	34	35	40	16	13	118
04-O	0	3	4	3	5	2	13
05-R	32	64	94	108	50	47	301
06-E	2	7	8	8	3	5	23

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

07-S	16	76	98	68	35	26	267
08-T	5	17	29	25	10	8	78
09-M	6	14	30	45	30	19	106
10-N	27	120	171	161	64	67	476
11-I	9	22	45	41	28	23	122
12-C	0	3	0	2	0	0	5
Razem	120	398	579	561	259	232	1 685

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 28 Liczba wydanych orzeczeń – osoby przed 16. rokiem życia (2021 r.)

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba orzeczeń	Wiek		
		0-3	4-7	8-16
01-U	20	2	8	10
02-P	5	0	1	4
03-L	24	4	11	9
04-O	0	0	0	0
05-R	22	6	4	12
06-E	14	2	3	9
07-S	26	9	5	12
08-T	3	0	1	2
09-M	8	5	1	2
10-N	22	12	4	6
11-I	17	7	4	6
12-C	58	7	19	32
Razem	219	54	61	104

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 29 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2021 r.)

Symbole	Stopień niepełnosprawności				Wiek				Płeć	
	znacznym	umiarkowanym	lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M
01-U	3	16	0	19	9	7	2	1	9	10
02-P	31	81	29	141	18	35	53	35	63	78
03-L	1	69	109	179	7	7	23	142	89	90
04-O	4	3	0	7	1	0	1	5	2	5
05-R	96	240	36	372	17	22	131	202	220	152
06-E	3	22	2	27	5	9	13	0	16	11
07-S	112	234	4	350	11	12	68	259	148	202
08-T	43	40	0	83	4	7	32	40	33	50
09-M	72	94	2	168	4	11	62	91	114	54
10-N	321	342	41	704	16	39	240	409	397	307
11-I	46	118	1	165	20	27	66	52	80	85
12-C	3	5	0	8	8	0	0	0	0	8
Razem	735	1 264	224	2 223	120	176	691	1 236	1 171	1 052

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Tabela 30 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2021 r.)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

Symbole	Wykształcenie					Zatrudnienie	
	mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	Tak	Nie
01-U	8	7	4	0	0	0	19
02-P	6	31	43	47	14	15	126
03-L	7	33	60	59	20	12	167
04-O	0	2	3	0	2	0	7
05-R	23	64	101	121	63	44	328
06-E	0	6	13	5	3	5	22
07-S	26	82	114	91	37	20	330
08-T	6	15	20	35	7	5	78
09-M	10	19	42	64	33	25	143
10-N	56	131	209	211	97	73	631
11-I	10	31	46	52	26	20	145
12-C	3	5	0	0	0	0	8
Razem	155	426	655	685	302	219	2 004

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Dosyć oczywistym jest zauważalny wzrost ogólnej liczby wydanych orzeczeń wraz z wiekiem, tendencja ta widoczna jest w przypadku większości schorzeń: chorób psychicznych, chorób narządu wzroku, upośledzenia narządu ruchu, chorób układów oddechowego i krążenia, układu pokarmowego, moczowo-płciowego, chorób neurologicznych i z kategorii „innych”, natomiast liczba wydawanych orzeczeń maleje z wiekiem w przypadku upośledzenia umysłowego, epilepsji i całościowych zaburzeń rozwojowych, co z pewnością wynika ze specyfiki tychże pozwalającej na wczesne ich diagnozowanie.

Przyjmując kryteria płci osób po 16. roku życia zauważamy, że ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy uzyskali orzeczenie o niepełnosprawności jest równa, zróżnicowane natomiast są powody powstania niepełnosprawności ze względu na płeć; o ile porównywalna jest liczba kobiet i mężczyzn z upośledzeniem narządu ruchu, to choroby układów oddechowego i krążenia przeważają u mężczyzn, zaś prawie dwukrotnie więcej kobiet niż mężczyzn zapadło na schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

O ile poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych można uznać za nieodbiegający strukturą od poziomu wykształcenia ogółu populacji, to już stopień zatrudnienia tej grupy społecznej trudno uznać za satysfakcjonujący.

Biorąc pod uwagę osoby uznane za niepełnosprawne z przyczyn innych niż upośledzenie umysłowe (z oczywistych względów przedstawiciele tej grupy kończą edukację na niższym poziomie), można stwierdzić, że większość osób z niepełnosprawnością uzyskuje wykształcenie średnie i zasadnicze. Warto jednocześnie mieć na uwadze, że niektóre z tych osób stając przed komisją orzekającą były w trakcie pobierania nauki.

Reasumując, najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządu wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak tysięcy osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem i wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym.

BEZROBOCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Osoba z niepełnosprawnością rejestrując się w powiatowym urzędzie pracy może uzyskać status bezrobotnego albo osoby poszukującej pracy. Dla uzyskania statusu bezrobotnego przez osobę niepełnosprawną istotne znaczenie ma z jednej strony stan jej zdrowia umożliwiający podjęcie zatrudnienia, a z drugiej strony okoliczności, czy nie nabyła ona ze względu na niezdolność do pracy prawa do renty. Nabycie prawa do renty wyklucza bowiem możliwość uznania za bezrobotnego. Dana osoba może w takim przypadku zostać zarejestrowana jako poszukująca pracy.

Zestawienia struktury bezrobocia osób niepełnosprawnych, przedstawione w tabeli xxx, zostały sporządzone na podstawie danych za lata 2018–2022 (stan na koniec VIII 2022) uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach.

Tabela 31 Struktura bezrobotnych osób niepełnosprawnych w latach 2018–2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Do 1	9	10	11	9	13
1-3	26	22	13	25	29
3-6	19	26	22	18	14
6-12	30	29	21	25	20
12-24	16	32	29	33	23
Pow.24	43	38	47	63	71
18-24	4	4	7	9	9
25-34	20	26	30	24	25
35-44	26	25	25	36	32
45-54	41	48	37	51	45
55-59	29	35	28	32	31
60 lat i więcej	23	19	16	21	28
wyższe	9	12	18	13	14
Policealne i śr. Zaw./ branżowe	23	29	26	39	29
Śr. ogólnokształcące	10	10	16	19	13
Zasadnicze zawodowe	66	55	45	56	66
Gimnazjalne/ podstawowe	35	51	38	46	48
Do 1 roku	23	23	21	40	35
1-5	26	30	33	38	35
5-10	23	35	30	29	31
10-20	31	26	18	29	23
20-30	21	18	16	14	15
30 lat i więcej	5	6	2	2	7
Bez stażu	14	19	23	21	24
Razem	143	157	143	173	170
Z prawem do zasiłku	12	22	10	10	14

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Puławach

DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE POWIATU PUŁAWSKIEGO

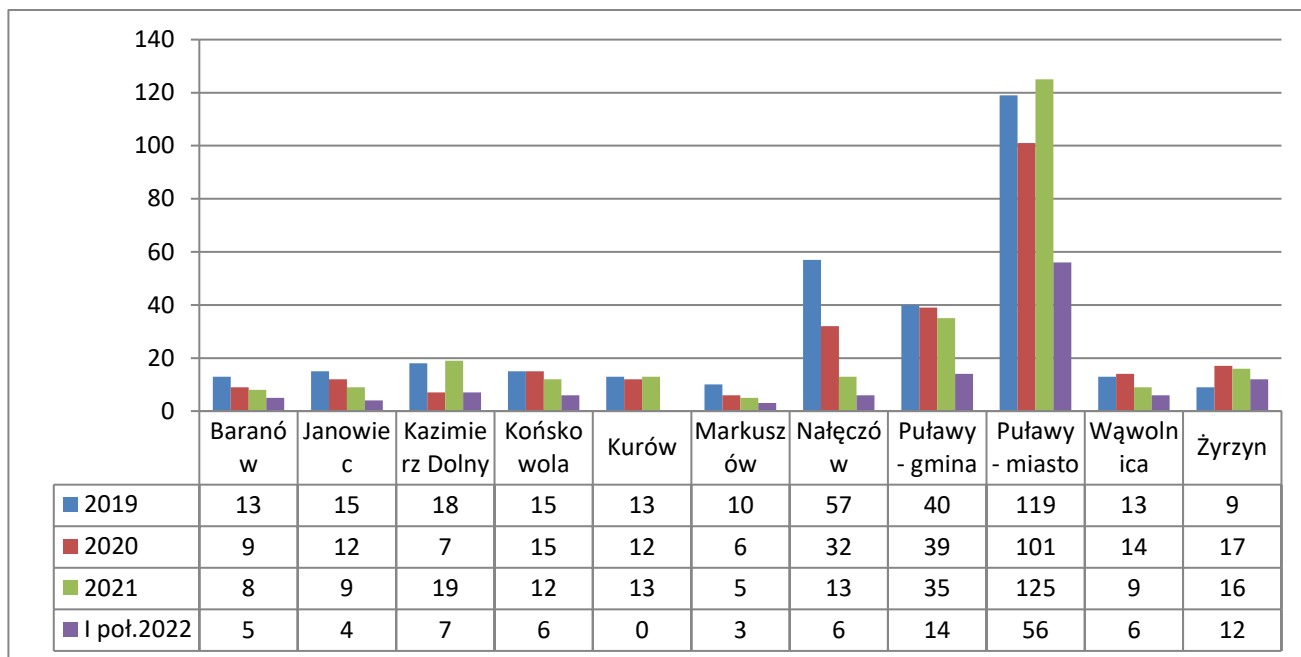
Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu puławskiego jest oparta o dane za lata od 2019 do 1. połowy 2022 uzyskane od pracowników instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie, tj. Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie z terenu powiatu puławskiego, Prokuratury Rejonowej w Puławach, Komendy Powiatowej Policji w Puławach, Sądu Rejonowego w Puławach, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach, Puławskiego Stowarzyszenia Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach.

W powiecie puławskim we wszystkich gminach funkcjonują Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Statystyki przekazane przez ww. zespoły z terenu powiatu puławskiego (wykres 1.) wskazują, że skala ujawniania przemocy w rodzinie jest dość duża. Od 2020 roku zauważono jednak zmniejszenie (o 18%) ogólnej liczby wszczynanych procedur Niebieskie Karty (jednak nie we wszystkich gminach powiatu), co można powiązać z ogłoszeniem stanu pandemii koronawirusa i związanymi z tym ograniczeniami w bezpośrednim kontakcie z klientami, spowodowanymi wprowadzonymi obostrzeniami.

W powiecie puławskim w 2019 roku wszczęto 322 procedury Niebieskie Karty, w 2020 i 2021 – 264, natomiast w 1. połowie 2022 roku – 119 procedur Niebieskie Karty, co stanowi łączną liczbę 969 w analizowanym okresie. Najwięcej Niebieskich Kart zostało założonych w mieście Puławy – 401 (2019 r. – 119, 2020 r. – 101, 2021 r – 125, 1. poł. 2022r. – 56), co stanowi 41% wszystkich wszczętych procedur. Kolejnymi pod względem liczby są gmina Puławy – 13% i gmina Nałęczów – 11%. Natomiast najmniej procedur w analizowanym okresie wszczęto w gminie Markuszów – 24 (2,5%).

Ośrodki pomocy społecznej i Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie odgrywają istotną rolę w reagowaniu na zjawisko przemocy. Przedstawione dane wskazują na duży stopień zaangażowania pracowników instytucji oraz ich wrażliwość i dużą świadomość na temat tak poważnego problemu społecznego, jakim jest przemoc w rodzinie.

Wykres 32 Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” przez Zespoły Interdyscyplinarne z terenu powiatu puławskiego w latach od 2019 do 1. połowy 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołów Interdyscyplinarnych

Niebieskie Karty najczęściej dotyczyły przemocy w stosunku do osób dorosłych, w większości wobec kobiet, co obrazuje tabela 1.

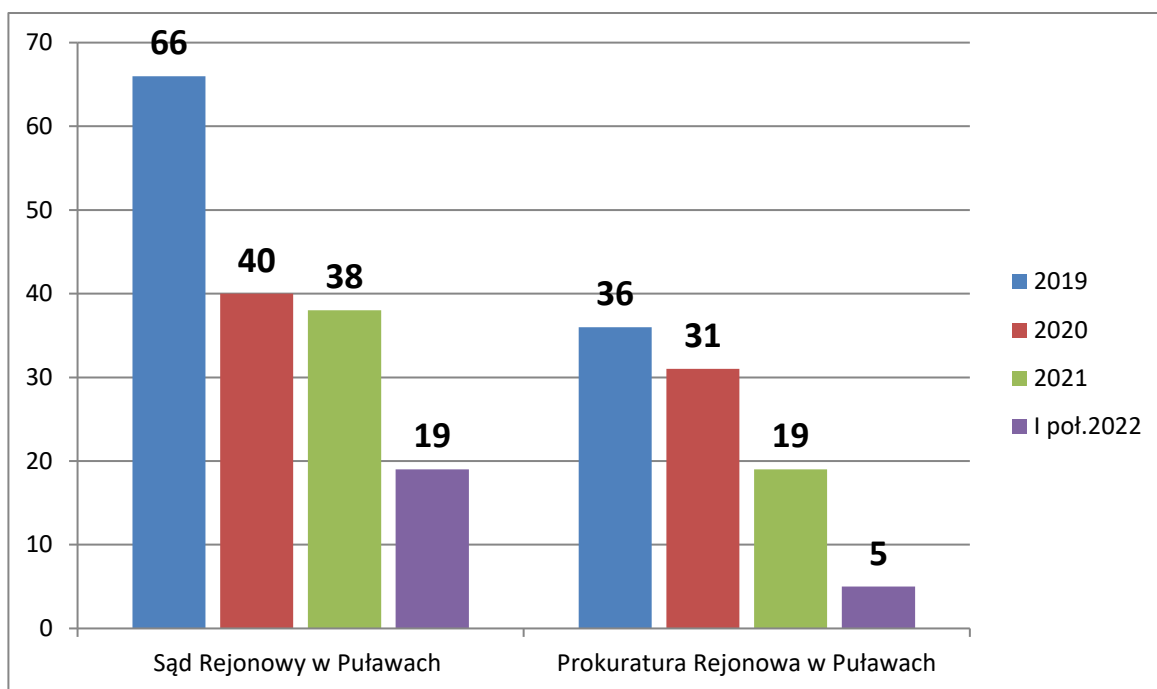
Tabela 32 Liczba procedur „Niebieskie Karty”

	2019	2020	2021	1. poł.2022
Kobiety	281	244	255	95
Mężczyźni	63	66	45	17
Dzieci	51	66	62	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołów Interdyscyplinarnych

W konsekwencji podjętych czynności w ramach procedury Niebieskie Karty Zespoły Interdyscyplinarne w 2019 r. przekazały do Sądu Rejonowego w Puławach III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Puławach 66 wniosków o wgląd w sytuację rodziny oraz 36 zawiadomień o popełnieniu przestępstwa do Prokuratury Rejonowej w Puławach. Natomiast, podobnie jak to było w przypadku wszczynania procedury NK, w 2020 i 2021 r. zaobserwowano zmniejszenie liczby przekazanych wniosków. Było to odpowiednio: do sądu – 40 i 31, do prokuratury – 38 i 19 zawiadomień (wykres 29).

Wykres 33 Liczba skierowanych przez Zespoły Interdyscyplinarne wniosków do sądu oraz zawiadomień do prokuratury

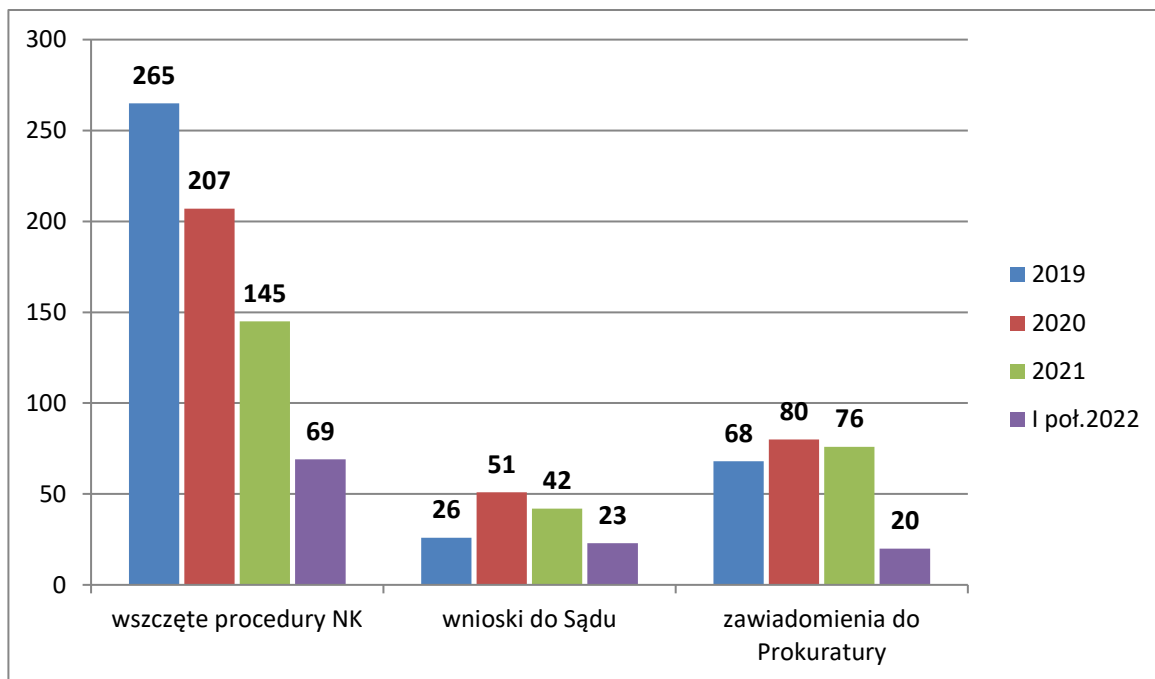
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołów Interdyscyplinarnych

Część rodzin, w których dochodzi do przemocy objętych jest wsparciem asystenta rodziny. Według danych pozyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu puławskiego w 2019 r. były to 62 rodziny, w 2020 r. – 57, w 2021 r. – 67, natomiast w 1. połowie 2022 r. – 58 rodzin.

Z danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Puławach (wykres 30) wynika, że liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty wyniosła w 2019 r. – 265, w 2020 r. – 207, w 2021 r. – 145, a w 1. połowie 2022 r. – 69. Widać spadek w latach 2020–2021, w porównaniu z rokiem 2019. Natomiast można zaobserwować w porównywanym okresie wzrost wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Puławach o wgląd w sytuację rodziny i zawiadomień do Prokuratury Rejonowej w Puławach z art. 207 § 1 kk. Komenda Powiatowa Policji w Puławach w efekcie podjętych czynności skierowała do Prokuratury w 2019 r. - 68, w 2020 r. - 80, w 2021 r. – 76 zawiadomień, natomiast wniosków do Sądu: w 2019 r. – 26, w 2020 r. – 51, w 2021 r. – 42.

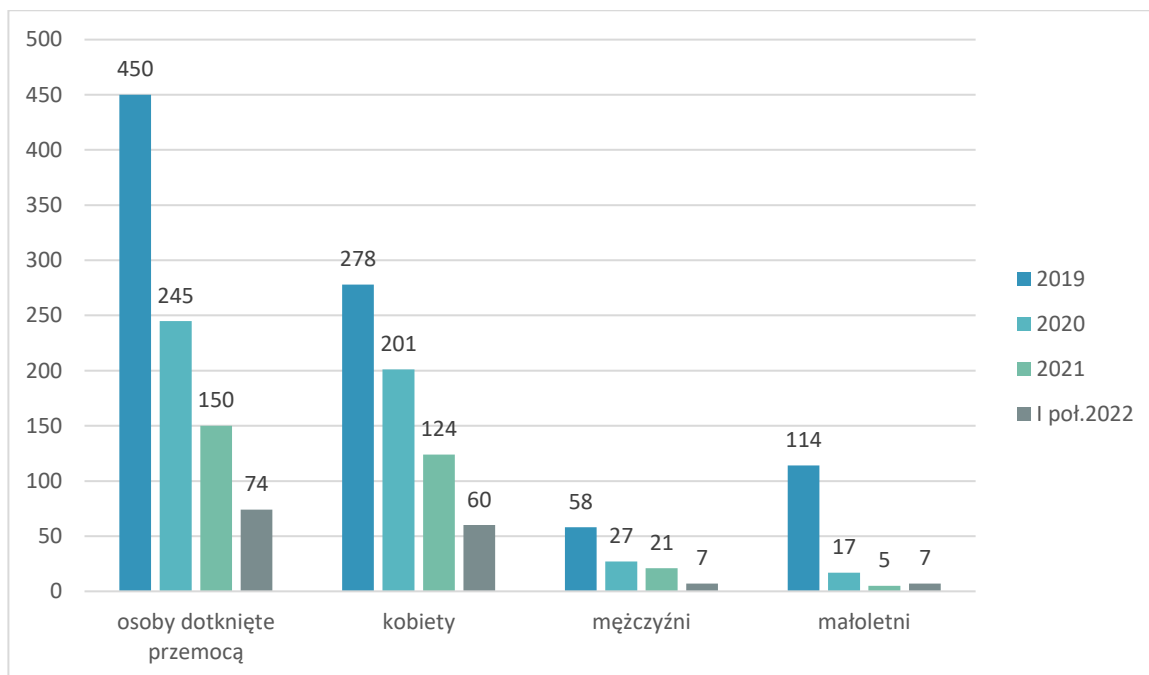
Wśród osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie najliczniejszą grupę, w analizowanym okresie 2019 r. – I poł. 2022 r., stanowiły kobiety (72,1%), natomiast dzieci 15,6%, a mężczyźni 12,3% (wykres 31).

Wykres 34 Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Puławach dotyczące przemocy w rodzinie w latach od 2019 do 1. połowy 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Puławach

Wykres 35 Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Puławach – liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Puławach

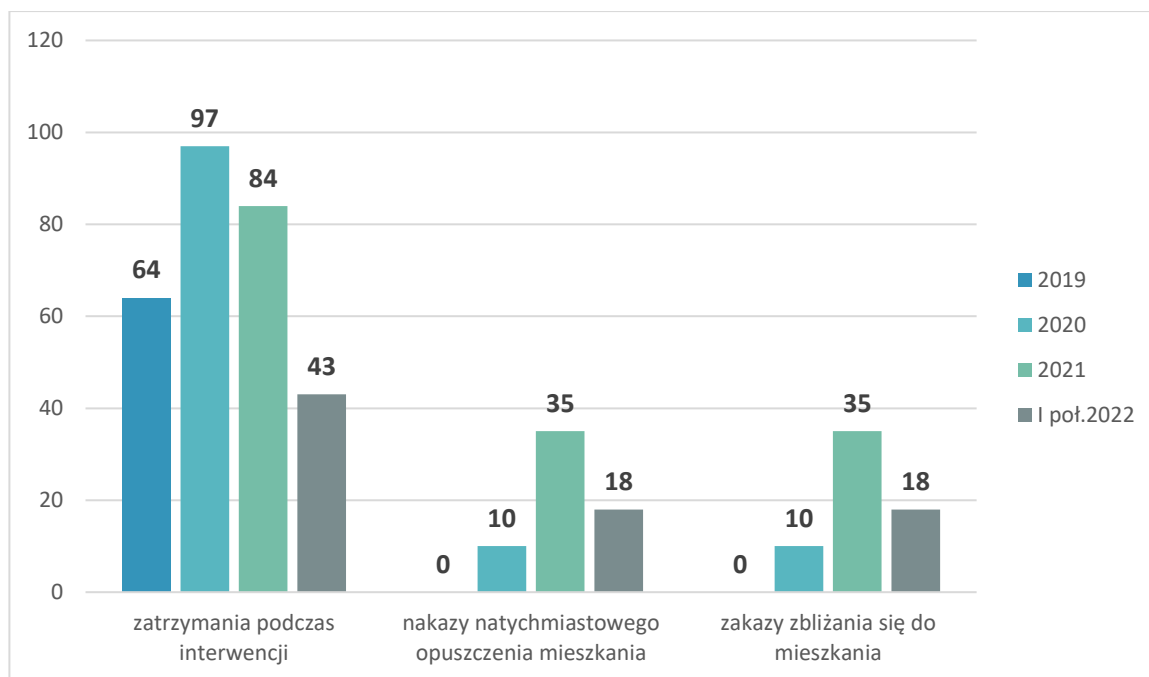
Dnia 30 listopada 2020 roku weszły w życie przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw powszechnie zwanej ustawą „antyprzemocową”. Zmiany te wprowadziły do porządku prawnego kompleksowe rozwiązania polegające na izolowaniu osoby stosującej przemoc wobec domowników, bez uprzedniego wszczęcia postępowania karnego w danej sprawie. Jednym z takich rozwiązań jest nakaz opuszczenia przez osobę stosującą przemoc wspólnie

zajmowanego lokalu i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się przez nią do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

W związku z powyższymi zmianami ww. ustawa określiła nowe kompetencje dla Policji, która w trybie natychmiastowym, podczas interwencji, może zastosować wspomniany nakaz i/lub zakaz (także w przypadku nieobecności osoby stosującej przemoc). Obligatoryjna jest również obecność funkcjonariuszy podczas wykonywania przez osobę stosującą przemoc czynności związanych z opuszczeniem lokalu. Przepis ten ma na celu uświadomienie osobom stosującym przemoc, że ich zachowania i działania wobec pokrzywdzonych są przestępstwem. Ponadto, nowy zapis w ustawie ma uchronić osoby doświadczające przemocy przed stosowaniem takich działań jak ucieczka od osoby stosującej przemoc, która może w konsekwencji wprowadzić lub pogłębić ich destabilizację sytuacji życiowej.

Informacje o liczbie wydanych nakazów i zakazów przez funkcjonariuszy Policji w powiecie puławskim zamieszczono na wykresie 5. Widoczny jest wzrost ww. działań w stosunku do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.

Wykres 36 Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Puławach – działania w stosunku do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie

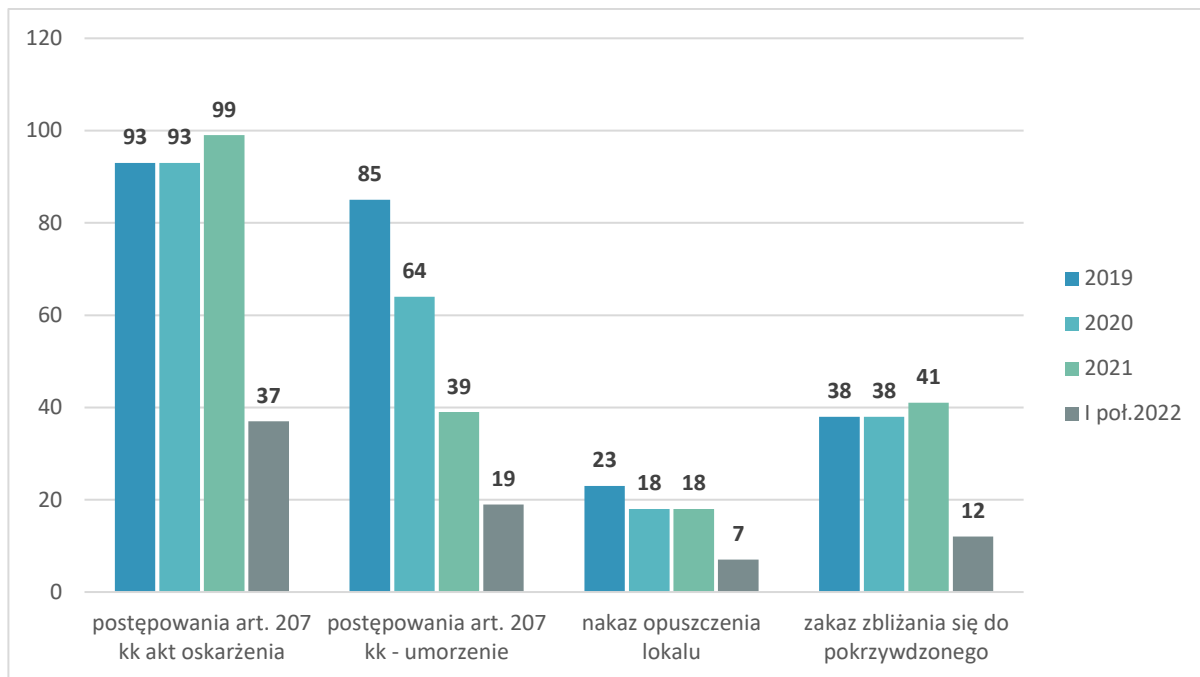

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Puławach

Z danych przekazanych przez Prokuraturę Rejonową w Puławach wynika, że w okresie od 2019 r. do 1. poł. 2022 r. liczba postępowań z art. 207 § 1 kk zakończonych aktem oskarżenia utrzymuje się na podobnym wysokim poziomie, natomiast maleje liczba postępowań zakończonych umorzeniem. Świadczyć może to o wzroście świadomości, że przemoc jest zjawiskiem nagannym, szkodliwym oraz wymagającym właściwej reakcji organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. W analizowanych latach prokuratorzy wydali więcej zakazów kontaktowania się lub zbliżania się do pokrzywdzonego, niż postanowień nakazujących opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

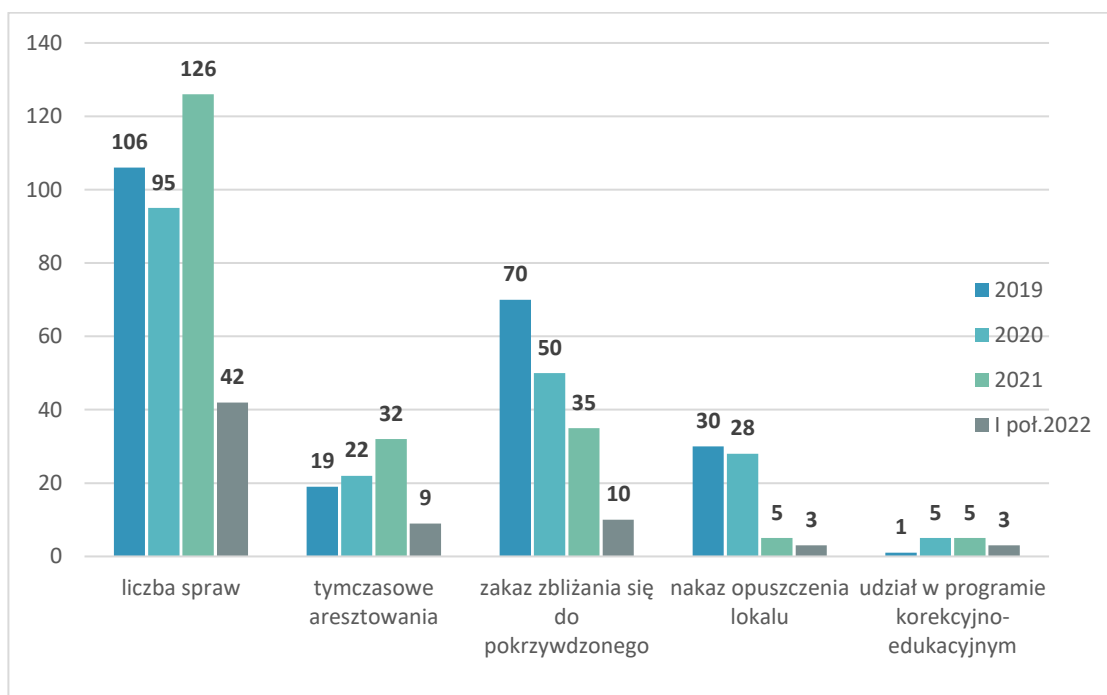
Wykres 37 Dane Prokuratury Rejonowej w Puławach za lata od 2019 do 1. połowy 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Prokuratury Rejonowej w Puławach

Kolejną instytucją, która zajmuje się zjawiskiem przemocy w rodzinie jest Sąd Rejonowy w Puławach. Z danych uzyskanych z Sądu Rejonowego w Puławach II Wydział Karny wynika, że w 2019 r. wpłynęło 106, w 2020 r. 95, a w okresie do 1. Połowy 2022 r. 42 sprawy o czyn z art. 207 § 1 k.k., tj. znęcanie się nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy. Największa liczba tego typu spraw wpłynęła w 2021 r. – 126.

Wykres 38 Dane Sądu Rejonowego w Puławach II Wydział Karny za lata od 2019 do 1. połowy 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Sądu Rejonowego w Puławach

Do uczestniczenia w programach korekcyjno-edukacyjnych w 2019 r. Sąd Rejonowy w Puławach II Wydział Karny wyrokiem zobowiązał tylko 1 osobę stosującą przemoc w rodzinie, w latach 2020–2021 po 5 osób, a w 1. połowie 2022 r. – 3 osoby skazane za popełnienie tego czynu. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach w 2022 r. zrealizowało program dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W programie wzięło udział 11 osób, a ukończyło 9. W związku z trudnościami związanymi z naborem uczestników do grupowego programu korekcyjno-edukacyjnego, zgłaszające się po pomoc osoby stosujące przemoc w analizowanych latach uczestniczyły także w indywidualnych oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych.

Liczbę osób stosujących przemoc, które skorzystały z oddziaływań oferowanych w Powiecie Puławskim obrazuje tabela 47.

Tabela 33 Liczba osób korzystających z oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie

	2019	2020	2021	1. poł.2022
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach – grupowy program korekcyjno-edukacyjny i oddziaływania indywidualne	9	17	14	20
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach - grupowe wsparcie psychologiczne	25	14	14	7
Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego – indywidualne oddziaływania korekcyjno-edukacyjne	16	16	16	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Puławach, MOPS w Puławach i PSOZP

W 2005 r. w wyniku realizacji ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach utworzono Punkt Interwencji Kryzysowej, który od 2007 r. został przekształcony w Ośrodek Interwencji Kryzysowej z hostelem dla 4 osób doświadczających przemocy składającym się z trzech pokoi z kuchnią i łazienką. Osoby umieszczone w hostelu nie ponoszą odpłatności za pobyt oraz są objęte pomocą psychologiczną i prawną przez pracowników PCPR. W roku 2019 w hostelu nie została zakwaterowana żadna osoba, natomiast w 2020 r. przebywały 2 osoby dorosłe i 3 dzieci, w 2021 r. – 2 kobiety i 1 dziecko, a w 2022 r. – 5 osób (w tym 3 dzieci), czyli w analizowanym okresie łącznie 13 osób, 6 kobiet i 7 dzieci.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w PCPR w Puławach realizuje zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r., jak również rozporządzenia w sprawie procedury Niebieskie Karty. W 2020 r. klientom OIK założono jedną Niebieską Kartę, natomiast w 2021 r. trzy, a w 1. połowie 2022 r. dwie.

Zestawienie liczby klientów OIK, ilości założonych Niebieskich Kart oraz osób, którym udzielono schronienia w hostelu w latach od 2019 do 1. połowy 2022 r. obrazuje tabela 48.

Tabela 34 Formy pomocy udzielonej przez PCPR w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej w latach 2019-I poł. 2022 r. (liczba osób)

Forma pomocy	2019	2020	2021	I poł.2022
Pomoc psychologiczna	128	104	111	54
Niebieskie Karty	0	1	3	2
Hostel	0	5	3	5

Źródło: dane Ośrodka Interwencji Kryzysowej

Mieszkańcom miasta Puławy również Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego udziela wsparcia w ramach Programu pomocy całodobowej dla osób doznających przemocy w rodzinie z możliwością udzielenia schronienia poprzez rozmowy telefoniczne z psychologiem oraz umieszczenie w hostelu. Natomiast dla sprawców przemocy w rodzinie oferowana jest indywidualna terapia.

Tabela 35 Formy pomocy udzielonej przez PSOZP w latach 2019–2022

	2019	2020	2021	1. poł. 2022
Liczba przeprowadzonych rozmów telefonicznych i bezpośrednich	258	306	234	118
Liczba osób przebywających w hostelu	16	6	3	1
Indywidualna terapia dla osób stosujących przemoc	16	16	16	8

Źródło: Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego

Kolejnym miejscem, gdzie oferowana jest pomoc osobom doświadczającym przemocy jest Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy i w Kryzysie w Puławach. Ośrodek działa od 1 lipca 2019 roku w ramach projektu Bezpieczna Przystań i funkcjonuje w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach.

Ośrodek udziela bezpłatnej pomocy psychologicznej, terapeutycznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej i interwencyjnej mieszkańcom miasta Puławy, którzy znaleźli się w nagłym lub przewlekłym kryzysie psychicznym. Zakres działalności Ośrodka obejmuje indywidualne formy terapii, grupowe formy wsparcia dla dorosłych i dla dzieci, mieszkania chronione oraz telefon zaufania.

Tabela 36 Rodzaje wsparcia udzielonego osobom dotkniętym przemocą w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia w Puławach

	2020	2021	1. poł. 2022
Wsparcie psychologiczne	48	55	35
Wsparcie psychoterapeutyczne	7	7	3
Wsparcie prawne	20	21	10
Wsparcie socjalne	55	58	36
Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne (dzieci)	27	30	30

Źródło: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Puławach

Prawdziwą skalę problemu przemocy w rodzinie w powiecie puławskim trudno jest określić. Zdecydowanie najważniejszą trudnością w zdiagnozowaniu zjawiska jest uzyskanie

precyzyjnych i odzwierciedlających rzeczywistość danych charakteryzujących rozmiar przemocy, przede wszystkim z uwagi na fakt, że niejednokrotnie jest ona zjawiskiem ukrytym, a ofiary przemocy nie mają odwagi szukać pomocy instytucjonalnej. Dodatkowo w analizowanym okresie został ogłoszony stan pandemii koronawirusa, z czym związane były ograniczenia w bezpośrednim kontakcie z klientami, spowodowane wprowadzonymi obostrzeniami. Sytuacja ta miała niewątpliwie wpływ na spadek występowania zdarzeń w przedstawionych powyżej statystykach w latach 2020–2021.

ANALIZA SWOT

SWOT to popularne i skuteczne narzędzie kompleksowej analizy strategicznej wywodzące się z nauk ekonomicznych i teorii zarządzania.

SWOT to akronim angielskich słów:

Strengths (mocne strony).

Weaknesses (słabe strony)

Opportunities (szanse w otoczeniu)

Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Mocne strony to posiadane zasoby instytucjonalne i organizacyjne (czynniki wewnętrzne) stanowiące atuty w toku realizacji powziętych zadań.

Słabe strony to wewnętrzne czynniki hamujące rozwój, blokujące zmiany niekorzystnych zjawisk zachodzących w badanej rzeczywistości.

Szanse i zagrożenia w analizie SWOT to zewnętrzne czynniki mogące mieć wpływ na realizację podjętych wyzwań, które – odpowiednio – mogą być katalizatorem pozytywnych zmian lub spowalniać procesy rozwojowe.

	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	<p>Dobra współpraca międzyinstytucjonalna i działania interdyscyplinarne na rzecz polityki społecznej i rozwiązywania problemów społecznych</p> <p>Profesjonalizm i otwartość na problemy społeczne kadry instytucji pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy oraz innych działających w obszarze polityki społecznej</p> <p>Znajomość różnorodnych źródeł pozyskiwania środków finansowych przez samorząd i trzeci sektor</p> <p>Bieżące opracowywanie opartych na rzetelnej diagnozie potrzeb</p>	<p>Niewystarczająca infrastruktura społeczna w powiecie</p> <p>Deficyty kadrowe w instytucjach realizujących zadania w obszarze polityki społecznej</p> <p>Konieczność korzystania mieszkańców powiatu z pomocy społecznej</p> <p>Dziedziczenie statusu klienta pomocy społecznej</p> <p>Utrwalone stereotypy klienta pomocy społecznej</p> <p>Opór klientów pomocy społecznej wobec zmian</p>

<p>programów i projektów odnoszących się do szczegółowych kwestii społecznych</p> <p>Sprawny system edukacji i wychowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi od urodzenia do 25. roku życia</p> <p>Realizacja programów rządowych i regionalnych wspierających rozwiązywanie problemów społecznych</p> <p>Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami</p> <p>Komplementarność pomocy udzielanej osobom bezrobotnym wynikająca ze współpracy Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach z ośrodkami pomocy społecznej i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach</p> <p>Stosowanie przez Powiatowy Urząd Pracy w Puławach instrumentów i usług rynku pracy</p> <p>Aktywność organizacji pozarządowych działających na rzecz lokalnych społeczności i ich współpraca z samorządem terytorialnym</p> <p>Dostępność instytucji publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami</p> <p>Realizacja usług społecznych przez podmioty ekonomii społecznej</p>	<p>Niska aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Niewystarczająca oferta zatrudnienia dla osób z niepełnosprawnościami na chronionym i otwartym rynku pracy</p> <p>Problemy z zabezpieczeniem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi po zakończonej hospitalizacji</p> <p>Ograniczone możliwości wsparcia opiekunów osób niepełnosprawnych, ich rodzin i otoczenia</p> <p>Niezadawalający poziom życia mieszkańców powiatu</p> <p>Występowanie różnorodnych zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny</p> <p>Obawa społeczności lokalnych przed podejmowaniem działań w reakcji na przemoc w rodzinie</p> <p>Niewystarczające zaspokojenie zapotrzebowania na usługi psychiatryczne, zwłaszcza dla dzieci</p> <p>Niski poziom jakości życia i niewystarczające wsparcie osób starszych</p> <p>Niesprzyjający „klimat prawny” dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej</p> <p>Niedostateczny udział organizacji pozarządowych w podejmowaniu inicjatyw i realizacji zadań publicznych</p> <p>Brak środków w organizacjach pozarządowych na pokrycie wkładu własnego niezbędnego do realizacji projektów</p>
--	--

	Szanse	Zagrożenia
Czynniki zewnętrzne	<p>Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych (w tym z nowej perspektywy finansowej UE) na realizację zadań</p> <p>Rozwój infrastruktury społecznej</p> <p>Podnoszenie kwalifikacji i stały rozwój zawodowy pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej</p> <p>Podejmowanie oddolnych inicjatyw obywatelskich służących rozwiązywaniu problemów społecznych</p> <p>Wdrażanie skutecznej prewencji i profilaktyki problemów społecznych we wszystkich grupach wiekowych</p> <p>Zwiększenie konkurencyjności na rynku pracy osób z zaburzeniami psychicznymi</p> <p>Edukacja społeczna osób z niepełnosprawnościami i ich najbliższego środowiska</p> <p>Inicjowanie i podejmowanie działań w partnerstwach</p> <p>Rozwój i wzmacnianie rodzinnych form pieczy zastępczej</p> <p>Zwiększanie szans edukacyjnych wszystkich osób uczących się poprzez zapewnianie im warunków do rozwijania indywidualnego potencjału zgodnie z koncepcją edukacji włączającej</p> <p>Wzrost świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, jej mechanizmów i skutków</p> <p>Rozwój inicjatyw, w tym oddolnych, aktywizujących i wspierających osoby starsze</p>	<p>Wykluczanie społeczne i ubożenie osób starszych i niepełnosprawnych</p> <p>Niewykonanie standardów usług społecznych wskutek ograniczenia środków finansowych na ten cel</p> <p>Obniżenie jakości usług społecznych jako skutek zmian w przepisach prawa i stawianych wymogach organizacyjnych</p> <p>Niekorzystny wpływ czynników społeczno-gospodarczych na poziom życia mieszkańców powiatu</p> <p>Narastające problemy ekonomiczne, funkcjonalne i opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach</p> <p>Wzrost liczby dzieci i młodzieży z poważnymi deficytami (różne rodzaje niepełnosprawności, zaburzenia psychiczne, niedostosowanie społeczne, problemy w funkcjonowaniu w społeczeństwie)</p> <p>Narastanie niekorzystnych zjawisk społecznych, w tym wśród młodzieży (uzależnienia, izolacja, hejt)</p> <p>Niedostateczna liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych</p> <p>Postępowanie izolacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w związku ze zmianami w zakresie organizacji kształcenia specjalnego</p> <p>Nasilanie się niekorzystnych zjawisk demograficznych (starzenie się</p>

	<p>Tworzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, m. in. z niepełnosprawnościami sprzężonymi i autyzmem</p> <p>Powstanie klarownego otoczenia prawnego sprzyjającego rozwojowi ekonomii społecznej</p> <p>Nawiązanie współpracy publiczno-społecznej na rzecz realizacji usług społecznych</p> <p>Stosowanie w zamówieniach publicznych klauzul społecznych</p>	<p>społeczeństwa, niski przyrost naturalny, migracje ludzi młodych)</p> <p>Hamujący wpływ skomplikowanych lub niejasnych przepisów i procedur na rozwój ekonomii społecznej</p>
--	---	---

Wyniki analizy SWOT stanowią podstawę do sformułowania wizji, misji, celów, kierunków niezbędnych działań i wskaźników monitoringowych Strategii.

WIZJA SRPS

Wizja to wyobrażenie przedstawiające obraz rzeczywistości w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej, sytuacja, w jakiej chcielibyśmy się znaleźć wskutek realizacji misji, celu głównego i celów strategicznych. Wizja Powiatu Puławskiego brzmi:

**Pomoc społeczna spójnym i efektywnym elementem polityki społecznej
Powiatu Puławskiego**

MISJA SRPS

Kompilując definicje wywodzące się z teorii zarządzania i przenosząc je na grunt samorządności można powiedzieć, że misja to ogólna filozofia lokalnego samorządu, rola, która jest zasadniczym powodem jego istnienia i podstawą działalności; pokazuje ogólny kierunek, w którym samorząd zmierza.

Opierając się na powyższym, określono misję strategiczną Powiatu Puławskiego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w następujący sposób:

**Kształtowanie i promowanie potencjału społeczności lokalnej w celu kreowania
i sprawnego realizowania inicjatyw służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów
społecznych**

CEL GŁÓWNY I CELE STRATEGICZNE SRPS

Cele odnoszą się do rezultatów, jakie mają być osiągnięte w wyniku realizacji określonych zadań i są ściśle związane z wizją i misją. Na poziomie powiatu definiują, jak samorząd ma przyczynić się do realizacji Strategii, zaś na poziomie realizatorów Strategii i partnerów określają ich wkład w poszczególne działania.

Zgodność z wizją i misją to jedno z kryteriów organizacyjnych poprawności celów, kolejne z nich to kryterium stymulujące, zgodnie z którym cele stanowią wyzwanie rozwojowe oraz kryterium osiągalności, uwzględniające możliwości, zasoby i środki.

Dobrze wyznaczone cele spełniają również kryteria technicznej poprawności sformułowania, co oznacza, że są sformułowane prosto i pozytywnie, konkretne (mieralne) oraz kontekstowo określone w miejscu i czasie.

CEL GŁÓWNY

Cel główny dostarcza odpowiedzi na pytanie, jaki jest oczekiwany efekt końcowy realizacji Strategii; ma charakter długoterminowy, jego osiągnięcie nie jest możliwe poprzez realizację pojedynczego działania. Cel główny powinien być odpowiedni do zidentyfikowanych potrzeb, tzn. dotyczyć modyfikacji lub zniwelowania niekorzystnego zjawiska, sytuacji niepożądanego, a

jednocześnie utrzymania albo dalszego ulepszania aktualnej sytuacji ocenianej jako pozytywna.

Stosując się do powyższych wymogów cel główny określono następująco:

**Podniesienie jakości i efektywności usług społecznych
w powiecie puławskim do 2030 roku**

CELE STRATEGICZNE

Wytyczenie celów strategicznych dotyczy modyfikacji lub zmiany wybranych aspektów rzeczywistości, co przyczyni się do osiągnięcia celu głównego. Cele strategiczne powinny wskazywać sposoby osiągnięcia celu głównego, odpowiadać na pytanie, jakie są ich zamierzone efekty bezpośrednie.

Cele strategiczne wytyczone dla Powiatu Puławskiego na lata 2023–2030 to:

1. Zapewnienie mieszkańcom powiatu puławskiego pełnego i stabilnego systemu pomocy społecznej w wymiarze infrastrukturalnym, instytucjonalnym i kadrowym.
2. Objęcie osób i rodzin wymagających wsparcia komplementarną, profesjonalną i efektywną pomocą.
3. Zwiększenie dostępności do aktywizacji społecznej i zawodowej, w tym osób z niepełnosprawnościami.
4. Wzmocnienie współpracy i koordynacja działań pomocowych samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych.

KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ

Cel strategiczny projektowanych zmian	Kierunki niezbędnych działań	Źródła finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1. cel strategiczny Zapewnienie mieszkańcom powiatu puławskiego pełnego i stabilnego systemu pomocy społecznej w wymiarze infrastrukturalnym, instytucjonalnym i kadrowym	Wzmacnianie rozwoju pieczy zastępczej z ukierunkowaniem na rodzinne jej formy. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych. Wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej w funkcjonowaniu. Zintensyfikowanie po pandemii SARS-CoV-2, działań pomocowych w rodzinach zastępczych.	Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne PFRON	– Liczba oraz rodzaje rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu – Liczba dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej – Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych – Liczba wizyt pracowników organizatora pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych – Liczba udzielonych porad
	Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.		– Liczba usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej
	Komplementarne wsparcie wychowanków pieczy zastępczej, którzy posiadają zatwierdzony indywidualny program usamodzielnienia.		– Liczba wychowanków posiadających zatwierdzony indywidualny program usamodzielnienia
	Rozwój specjalistycznego poradnictwa, w tym prawnego i psychologicznego.		– Rodzaje udzielonego poradnictwa specjalistycznego – Liczba udzielonych porad
	Poprawa warunków do rozwoju fizycznego i prowadzenia terapii dzieci i młodzieży przebywającej w		– Liczba i rodzaj pozyskanego sprzętu sportowego

	<p>instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez wyremontowanie i doposażenie sali gimnastycznej PCO-W w Puławach.</p>		<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zajęć sportowych – Liczba dzieci korzystających z infrastruktury sportowej
	<p>Zapewnienie warunków organizacyjnych zwiększających bezpieczeństwo wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w sytuacji chorób wirusowych, poprzez dostosowanie i doposażenie istniejących pomieszczeń celem przeznaczenia na izolatki.</p>		<ul style="list-style-type: none"> – Liczba dostosowanych pomieszczeń – Liczba dzieci wymagających odizolowania od rówieśników w związku z chorobą zakaźną.
	<p>Zapewnienie dla dzieci i młodzieży miejsca do rekreacji i zajęć relaksacyjnych na terenie zielonym poprzez rewitalizację terenów zielonych wokół budynku Powiatowego Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego w Puławach.</p>		<ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia terenów zielonych wokół PCO-W
	<p>Poprawa w PCO-W warunków komunikacyjnych i transportowych poprzez zakup busa przystosowanego do przewozu wychowanków z niepełnosprawnością.</p>		<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zakupionych pojazdów – Liczba wychowanków dowożonych do miejsc nauki, diagnozy, terapii i rehabilitacji

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

	Rozwój infrastruktury społecznej		<ul style="list-style-type: none"> – Liczba nowo powstałych placówek społecznych – Liczba rozbudowanych placówek społecznych
	Budowanie zintegrowanego systemu działań na rzecz przeciwdziałania przemocy i marginalizacji społecznej osób i rodzin		<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób korzystających ze schronienia w hostelu – Liczba udzielonych porad psychologicznych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie
	Rozwój bazy wsparcia instytucjonalnego i środowiskowego dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych	PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba utworzonych jednostek wsparcia – Liczba rozbudowanych jednostek wsparcia – Liczba osób objętych wsparciem
	Zapewnienie warunków do rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży niepełnosprawnej poprzez budowę sali gimnastycznej i siłowni pod chmurką oraz naprawę ubytków w nawierzchni boisk oraz placu zabaw w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Puławach	PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia infrastruktury sportowej – Wyniki w testach sprawnościowych – Liczba działających sekcji sportowych
	Zapewnienie dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej miejsca do rekreacji i zajęć relaksacyjnych na terenie zielonym poprzez budowę	PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba i rodzaj powstałych obiektów służących do rozwoju fizycznego i rekreacji

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

	ścieżki zmysłowej w SOS-W w Puławach		– Powierzchnia terenów zielonych wokół Ośrodka
	Poprawa warunków organizacyjnych kształcenia uczniów niepełnosprawnych poprzez przebudowę szatni w SOS-W w Puławach	PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	– Liczba uczniów uczęszczających do SOS-W w Puławach – Liczba wychowanków internatu w SOS-W w Puławach
	Zapewnienie warunków do rozwoju fizycznego osób z niepełnosprawnościami poprzez budowę boiska szkolnego w SOS-W w Kęble	Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych „Szansa” PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	– Liczba i rodzaj powstałych obiektów służących do rozwoju fizycznego i rekreacji – Liczba zorganizowanych imprez – Liczba zespołów uczestniczących w imprezach
	Zapewnienie warunków do aktywności społecznej i kulturalnej poprzez budowę miniamfiteatru w SOS-W w Kęble		– Liczba powstałych obiektów służących aktywności społecznej i kulturalnej – Liczba zorganizowanych imprez
	Likwidacja barier komunikacyjnych i transportowych poprzez budowę drogi dojazdowej do internatu i parkingu oraz zakup autobusu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych w SOS-W w Kęble		– Liczba miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych – Liczba zakupionych pojazdów – Liczba osób niepełnosprawnych dowożonych na zajęcia
	Zapewnienie młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie warunków do nauki		– Liczba utworzonych mieszkań treningowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

	samodzielnego funkcjonowania poprzez utworzenie mieszkań treningowych		– Liczba mieszkańców w mieszkaniach treningowych
	Zapewnienie warunków do rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami poprzez dostosowanie bazy lokalowej Warsztatu Terapii Zajęciowej w Nałęczowie	Nałęczowskie Stowarzyszenie Charytatywne PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Budżet Gminy Nałęczów	– Liczba osób z niepełnosprawnością uczęszczających do Warsztatu Terapii Zajęciowej w Nałęczowie – Liczba pracowni specjalistycznych w WTZ
	Likwidacja barier komunikacyjnych i transportowych poprzez zakup autobusu przystosowanego do przewozu osób z niepełnosprawnością na zajęcia do Warsztatu Terapii Zajęciowej w Nałęczowie	Nałęczowskie Stowarzyszenie Charytatywne PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Budżet Gminy Nałęczów Budżet Gminy Wąwolnica Budżet Gminy Kurów Budżet Gminy Wojciechów	– Liczba zakupionych pojazdów – Liczba osób niepełnosprawnych dowożonych na zajęcia do WTZ
	Utworzenie filii Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie gminy Kurów	Budżet Powiatu Puławskiego PFRON	– Liczba nowo powstałych miejsc wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami
2. cel strategiczny Objęcie osób i rodzin wymagających wsparcia komplementarną, profesjonalną i efektywną pomocą	Zwiększenie zakresu usług świadczonych klientom instytucji pomocy i integracji społecznej, w tym osobom z niepełnosprawnościami	Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne PFRON	– Liczba świadczeń udzielonych klientom, w tym osobom z niepełnosprawnościami

	Doskonalenie zawodowe i podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej		– Liczba szkoleń, konferencji, warsztatów i liczba osób w nich uczestniczących
	Rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób z niepełnosprawnościami		– Liczba porad udzielonych w ramach Punktu Informacyjnego dla Osób Niepełnosprawnych – Liczba wydanych informatorów, ulotek, publikacji na stronach internetowych itp.
	Objęcie wsparciem uchodźców przebywających na terenie powiatu puławskiego		– Liczba udzielonych świadczeń, porad itp.
3. cel strategiczny Zwiększanie dostępności do aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie/zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami	Realizacja zadań powiatu zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	– Liczba osób korzystających ze wsparcia – Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym udzielono dofinansowania – Kwota udzielonych dofinansowań
	Podniesienie poziomu wykształcenia i zwiększanie kwalifikacji zawodowych osób wykluczonych społecznie/zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami	PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	– Liczba osób wykluczonych społecznie/zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami które podniosły swój poziom wykształcenia i kwalifikacje
	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, między innymi osób z niepełnosprawnościami	PFRON Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	– Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia, w tym z usług społecznych, usług aktywnej integracji itp.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023–2030

	Stwarzanie warunków do rozwoju ekonomii społecznej i realizacji usług społecznych	Budżet Powiatu Puławskiego Środki zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba podmiotów ekonomii społecznej w powiecie – Liczba spotkań informacyjnych i szkoleń nt. ekonomii i przedsiębiorczości społecznej
4. cel strategiczny Umacnianie współpracy i koordynacja działań pomocowych samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej i wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Środki przekazane organizacjom pozarządowym zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na organizację sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba działających organizacji pozarządowych – Liczba spotkań samorządu z organizacjami pozarządowymi
	Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań	Środki przekazane organizacjom pozarządowym na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wniosków złożonych przez organizacje – Liczba zadań zleconych organizacjom pozarządowym – Liczba i kwota udzielonych dofinansowań –

SPOSÓB REALIZACJI ORAZ RAMY FINANSOWE STRATEGII

Realizacja Strategii będzie przebiegała zgodnie z określonym harmonogramem oraz w zależności od pojawiających się możliwości finansowania zadań, w tym pozyskiwania środków zewnętrznych.

Ramy czasowe niniejszej Strategii określono na osiem lat (2023-2030), natomiast planowanie budżetu oraz finansowanie zadań realizowanych przez samorząd powiatowy odbywa się w cyklu rocznym, w związku z czym nie jest możliwe określenie wysokości planowanych środków na ich realizację.

Na dzień uchwalenia Strategii ustalono, że środki finansowe na realizację działań pochodzić będą z:

- 1) budżetu Powiatu Puławskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych Powiatu),
- 2) dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania realizacji zadań własnych,
- 3) dotacji z budżetu państwa w ramach finansowania realizacji zadań zleconych,
- 4) Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 5) środków zewnętrznych (pochodzących m.in. z Unii Europejskiej, Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej) na realizację programów oraz projektów,
- 6) środków pozyskanych przez organizacje pozarządowe,
- 7) środków własnych gmin.

Jednak należy podkreślić, że Strategia z założenia jest dokumentem otwartym, z jednej strony wskazującym kierunki niezbędnych działań, ale jednocześnie uwzględniającym zmiany rzeczywistości społecznej oraz pojawiające się możliwości nowych sposobów rozwiązywania problemów społecznych. Analizie tych zjawisk i ewentualnemu wprowadzeniu zmian w zapisach Strategii służy jej monitoring i ewaluacja.

HARMONOGRAM WDRAŻANIA DZIAŁAŃ

Działania założone w Strategii będą wdrażane zgodnie z poniższym harmonogramem.

1. cel strategiczny								
Zapewnienie mieszkańcom powiatu puławskiego pełnego i stabilnego systemu pomocy społecznej w wymiarze infrastrukturalnym, instytucjonalnym i kadrowym								
Kierunki działań	Rok realizacji							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Wzmacnianie rozwoju pieczy zastępczej z ukierunkowaniem na rodzinne jej formy	X	X	X	X	X	X	X	x
Zwiększenie liczby rodzin zastępczych.	X	X	X	X	X	X	X	x
Wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej w funkcjonowaniu.	X	X	X	X	X	X	X	x
Zintensyfikowanie, w związku z pandemią SARS-CoV-2, działań pomocowych w rodzinach.	X	X						
Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	X	X	X	X	X	X	X	x
Komplementarne wsparcie wychowanków pieczy zastępczej, którzy posiadają zatwierdzony indywidualny program usamodzielnienia	X	X	X	X	X	X	X	x
Rozwój specjalistycznego poradnictwa, w tym prawnego i psychologicznego	X	X	X	X	X	X	X	x
Rozwój infrastruktury społecznej	X	X	X	X	X	X	X	x
Budowanie zintegrowanego systemu	X	X	X	X	X	X	X	x

działań na rzecz przeciwdziałania przemocy i marginalizacji społecznej osób i rodzin								
Rozwój bazy wsparcia instytucjonalnego i środowiskowego dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych	X	X	X	X	X	X	X	x
Zapewnienie warunków do rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży niepełnosprawnej poprzez budowę sali gimnastycznej i siłowni pod chmurką oraz naprawę ubytków w nawierzchni boisk oraz placu zabaw w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Puławach	X	X	X	X	X	X	X	X
Zapewnienie dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej miejsca do rekreacji i zajęć relaksacyjnych na terenie zielonym poprzez budowę ścieżki zmysłowej w SOS-W w Puławach	X	X	X	X	X	X	X	X
Poprawa warunków organizacyjnych kształcenia uczniów niepełnosprawnych poprzez przebudowę szatni w SOS-W w Puławach	X	X	X	X	X	X	X	X
Zapewnienie warunków do rozwoju fizycznego osób z niepełnosprawnościami poprzez budowę boiska szkolnego w SOS-W w Kęble	X	X	X	X	X	X	X	X

Zapewnienie warunków do aktywności społecznej i kulturalnej poprzez budowę miniamfiteatru w SOS-W w Kęble	X	X	X	X	X	X	X	X
Likwidacja barier komunikacyjnych i transportowych poprzez budowę drogi dojazdowej do internatu i parkingu oraz zakup autobusu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych w SOS-W w Kęble	X	X	X	X	X	X	X	X
Zapewnienie młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie warunków do nauki samodzielnego funkcjonowania poprzez utworzenie mieszkań treningowych	X	X	X	X	X	X	X	X
Zapewnienie warunków do rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami poprzez dostosowanie bazy lokalowej Warsztatu Terapii Zajęciowej w Nałęczowie	X	X	X	X	X	X	X	X
Likwidacja barier komunikacyjnych i transportowych poprzez zakup autobusu przystosowanego do przewozu osób z niepełnosprawnością na zajęcia do Warsztatu Terapii Zajęciowej w Nałęczowie	X	X	X	X	X	X	X	X
2. cel strategiczny Objęcie osób i rodzin wymagających wsparcia komplementarną, profesjonalną i efektywną pomocą								
Kierunki działań	Rok realizacji							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030

Zwiększenie zakresu usług świadczonych klientom instytucji pomocy i integracji społecznej, w tym osobom z niepełnosprawnościami	X	X	X	X	X	X	X	x
Doskonalenie zawodowe i podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej	X	X	X	X	X	X	X	x
Rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób z niepełnosprawnościami	X	X	X	X	X	X	X	x
Objęcie wsparciem uchodźców przebywających na terenie powiatu puławskiego	X	X						
3. cel strategiczny Zwiększanie dostępności do aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie/zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami								
Kierunki działań	Rok realizacji							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Realizacja zadań powiatu zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	X	X	X	X	X	X	X	X
Podniesienie poziomu wykształcenia i zwiększanie kwalifikacji zawodowych osób wykluczonych społecznie/zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami	X	X	X	X	X	X	X	x
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, między innymi osób z niepełnosprawnościami	X	X	X	X	X	X	X	x

Stwarzanie warunków do rozwoju ekonomii społecznej i realizacji usług społecznych	X	X	X	X	X	X	X	x
4. cel strategiczny								
Umacnianie współpracy i koordynacja działań pomocowych samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych								
Kierunki działań	Rok realizacji							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej i wsparcia osób z niepełnosprawnościami	X	X	X	X	X	X	X	X

WDRAŻANIE, MONITOROWANIE, EWALUACJA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim będzie wdrażana w latach 2023–2030. Realizatorami zadań strategicznych są wszelkie podmioty do tego uprawnione, których działania wpisują się w wyznaczone cele strategiczne.

Strategia to z założenia dokument „żywy”, elastyczny, a więc podlegający okresowej weryfikacji, a w wyniku tejże ewentualnej modyfikacji. Zmiany w zapisach Strategii dotyczą jej części operacyjnej, a konieczność ich wprowadzenia identyfikuje się na podstawie monitoringu.

Monitoring polega na systematycznym gromadzeniu i analizowaniu zebranych informacji na temat już zrealizowanych, a także będących w realizacji projektów, a jego celem jest zapewnienie zgodności wdrażanych działań z wcześniejszymi założeniami; pozwala też stwierdzić, czy podjęte działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą pożądane efekty.

Monitoring Strategii będzie przeprowadzany po każdym roku realizacji Strategii, a następnie przedkładany Zarządowi Powiatu Puławskiego w formie raportu z realizacji zadań i poziomu osiągnięcia wyznaczonych wskaźników. W raporcie znajdzie się również opis zmian zaistniałych w obszarach objętych programowaniem, najistotniejszych postępów w rozwiązywaniu problemów społecznych, oraz ewentualnych przeszkód w realizacji założeń i planów.

Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii.

Ewaluacja to ocena wartości interwencji z zastosowaniem określonych kryteriów tejże oceny podejmowana w celu określenia efektywności interwencji, oszacowania w odniesieniu do celów, a także analizy wpływu na specyficzne problemy strukturalne.¹⁰

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Strategii.

Etapy procesu ewaluacji to:

1. Określenie tematu ewaluacji – co będzie podlegało ewaluacji?
2. Postawienie pytań kluczowych – pytań, na które szukamy odpowiedzi.
3. Sformułowanie kryteriów wartościowania i obowiązujących standardów.

---

¹⁰ Rozporządzenie Rady Unii Europejskiej z dn. 21.06.1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych

4. Ustalenie, jakie zagadnienia należy przeanalizować w celu udzielenia odpowiedzi na pytania ewaluacyjne.
5. Zidentyfikowanie źródeł potrzebnych informacji – np. dobór próby przy badaniu ankietowym, gdzie znaleźć konieczne dokumenty itp.
6. Wybranie metod pracy – badanie ankietowe, wywiady, obserwacja, analiza dokumentów itp.
7. Opracowanie narzędzi – formularze ankiet, wytyczne do wywiadów itp.
8. Przygotowanie harmonogramu ewaluacji oraz narzędzia monitoringu.

Ewaluacja końcowa (ex post) będzie przeprowadzona po zakończeniu realizacji Strategii, to jest w roku 2031; podsumuje i oceni jej efekty oczekiwane i nieoczekiwane, a także efektywność. Określone w niej będą czynniki wpływające na sukces lub niepowodzenie podjętych działań, a także trwałość i oddziaływanie rezultatów, dając tym samym asumpt do projektowania przyszłych dokumentów strategicznych.

PROCEDURA ZMIANY STRATEGII

Koordynatorem procesu wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023-2030 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach jako jednostka organizacyjna pomocy społecznej.

Przewiduje się możliwość wprowadzania zmian w zapisach Strategii, jeśli zajdą ważne okoliczności je uzasadniające (na przykład zasadnicze zmiany obowiązującego prawa, nowe możliwości finansowe itp.), a modyfikacja przyczyni się do pełniejszej, skuteczniejszej realizacji zaplanowanych zadań.

Monitoring Strategii służący ocenie konieczności wprowadzenia zmian będzie się odbywał co roku, a ewentualnie skorygowane zapisy będą obowiązywały po zatwierdzeniu przez Radę Powiatu Puławskiego.

ZAKOŃCZENIE

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2023-2030 jest dokumentem wskazującym cele i kierunki polityki społecznej Powiatu Puławskiego w zakresie pomocy społecznej; jest jednocześnie dokumentem nadrzędnym w stosunku do zatwierdzanych przez Radę Powiatu Puławskiego programów obowiązujących w zakresie wąskich obszarów problemów społecznych. Są to:

1. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Puławskim na lata 2023-2030.
2. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Puławskim na lata 2021-2023.
3. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Puławskim na lata 2023-2030.

Założeniem Strategii jest wskazanie – na podstawie zdiagnozowanych potrzeb – obszarów do działań samorządu. Pożądanym i nie mniej ważnym efektem będzie pobudzenie oddolnych inicjatyw mieszkańców powiatu puławskiego na rzecz niwelowania ich problemów i włączenia społecznego.

Dokument został opracowany przez zespół przedstawicieli instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz – zgodnie z wymogiem ustawowym – poddany konsultacjom z właściwymi terytorialnie gminami. Do konsultacji społecznych zaproszono również przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych realizujących zbieżne ze strategicznymi celami statutowe oraz mieszkańców powiatu puławskiego (projekt dokumentu udostępniono w Biuletynie Informacji Publicznej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach i Starostwa Powiatowego w Puławach oraz na stronach internetowych jednostek zaangażowanych w prace na Strategią).

SPIS TABEL

Tabela 1 Powierzchnia poszczególnych jednostek terytorialnych, liczba sołectw i miejscowości w powiecie puławskim w 2021 roku.....	33
Tabela 2 Prognoza ludności wg płci i funkcjonalnych grup wieku	39
Tabela 3 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce, województwie lubelskim i w powiecie puławskim w latach 2016–2022	41
Tabela 4 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	41
Tabela 5 Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w relacji do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto	41
Tabela 6 Małżeństwa zawarte w powiecie puławskim w latach 2016–2021	42
Tabela 7 Małżeństwa na 1000 ludności w powiecie puławskim w latach 2016–2021	42
Tabela 8 Rozwody w powiecie puławskim w latach 2016–2021	42
Tabela 9 Rozwody na 10 tys. ludności w powiecie puławskim w latach 2016–2021	43
Tabela 10 Separacje w powiecie puławskim w latach 2016–2021	43
Tabela 11 Separacje na 10 tys. ludności w powiecie puławskim	43
Tabela 12 Statystyka dotycząca płynności wychowanków Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych nr 1, nr 2 i nr 3 w latach 2021-2022 (wg stanu na dzień 15 listopada 2022 r.).....	68
Tabela 13 Statystyka dotycząca wychowanków Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych nr 1, nr 2 i nr 3 w latach 2021–2022 (wg stanu na 15 listopada 2022 r.)	69
Tabela 14 Formy rodzinnej pieczy zastępczej i stan liczebny w latach 2019–2021.....	71
Tabela 15 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019–2021	72
Tabela 16 Świadczenia dla usamodzielnionych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019–2021.....	79
Tabela 17 Mieszkania chronione.....	80
Tabela 18 Liczba pacjentów zgłaszających się do placówki Monar w Puławach po raz pierwszy.....	108
Tabela 19 Liczba zarejestrowanych osób (nie wizyt) uzależnionych zgłaszających się do placówki w 2021 r.....	110
Tabela 20 Liczba zrealizowanych porad	110

Tabela 21 Liczba wydanych orzeczeń – osoby przed 16. rokiem życia (2018 r.)	115
Tabela 22 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2018 r.)	115
Tabela 23 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia (2018 r.)	116
Tabela 24 Liczba wydanych orzeczeń – osoby przed 16. rokiem życia (2019 r.)	117
Tabela 25 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2019 r.)	118
Tabela 26 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia (2019 r.)	118
Tabela 27 Liczba wydanych orzeczeń – osoby przed 16. rokiem życia (2020 r.)	118
Tabela 28 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2020 r.)	119
Tabela 29 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia (2020 r.)	119
Tabela 30 Liczba wydanych orzeczeń – osoby przed 16. rokiem życia (2021 r.)	120
Tabela 31 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2021 r.)	120
Tabela 32 Liczba wydanych orzeczeń – osoby powyżej 16. roku życia (2021 r.)	120
Tabela 33 Struktura bezrobotnych osób niepełnosprawnych w latach 2018–2022	123
Tabela 34 Liczba procedur „Niebieskie Karty”	125
Tabela 35 Liczba osób korzystających z oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie	130
Tabela 36 Formy pomocy udzielonej przez PCPR w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej w latach 2019-I poł. 2022 r. (liczba osób)	131
Tabela 37	131
Tabela 38 Rodzaje wsparcia udzielonego osobom dotkniętym przemocą w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia w Puławach.....	131

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Liczba mieszkańców powiatu puławskiego wg wieku (NSP 2021).....	36
Wykres 2 Liczba ludności w latach 2016–2021.....	36
Wykres 3 Porównanie z innymi powiatami. Wskaźnik: Ludność [osoba]	36
Wykres 4 Gęstość zaludnienia (ludność na 1 km ²).....	37
Wykres 5 Liczba mieszkańców powiatu puławskiego wg ekonomicznych grup wieku (NSP 2021).....	38
Wykres 6 Struktura ludności powiatu puławskiego wg wieku i płci	38
Wykres 7 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny w latach 2016–2021.....	39
Wykres 8 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w latach 2016–2021	40
Wykres 9 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	42
Wykres 10 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2016–2022.....	46
Wykres 11 Bezrobotni zarejestrowani w PUP w Puławach w latach 2016–2021 pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok ogółem	47
Wykres 12 Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok wg płci w latach 2016–2021	47
Wykres 13 Bezrobotni w wieku produkcyjnym zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok wg płci w latach 2016–2021.....	47
Wykres 14 Bezrobotni nowo zarejestrowani w 2020 roku	48
Wykres 15 Bezrobotni nowo zarejestrowani w 2021 roku	48
Wykres 16 Liczba osób bezrobotnych wyrejestrowanych	49
Wykres 17 Powody udzielenia pomocy społecznej w powiecie puławskim	98
Wykres 18 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – ubóstwo.....	99
Wykres 19 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – bezrobocie	100
Wykres 20 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	101
Wykres 21 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego - niepełnosprawność	103
Wykres 22 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – długotrwała i ciężka choroba oraz starzenie się społeczeństwa.....	104

Wykres 23 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – ochrona macierzyństwa i wielodzietności.....	105
Wykres 24 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – alkoholizm	106
Wykres 25 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – przemoc w rodzinie	107
Wykres 26 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	108
Wykres 27 Przyczyny udzielenia pomocy społecznej w gminach powiatu puławskiego – narkomania.....	110
Wykres 28 Orzeczenia wydane osobom pow. 16. roku życia wg wieku i symbolu niepełnosprawności (2018 r.).....	115
Wykres 29 Orzeczenia wydane osobom pow. 16. roku życia wg symbolu i stopnia niepełnosprawności (2018 r.).....	116
Wykres 30 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia wg płci i symbolu niepełnosprawności (2018 r.).....	116
Wykres 31 Wydane orzeczenia – osoby powyżej 16. roku życia wg symbolu niepełnosprawności i wykształcenia (2018 r.).....	117
Wykres 32 Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” przez Zespoły Interdyscyplinarne z terenu powiatu puławskiego w latach od 2019 do 1. połowy 2022 r.....	124
Wykres 33 Liczba skierowanych przez zespoły interdyscyplinarne wniosków do sądu oraz zawiadomień do prokuratury	125
Wykres 34 Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Puławach dotyczące przemocy w rodzinie w latach od 2019 do 1. połowy 2022 r.	126
Wykres 35 Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Puławach – liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą.....	127
Wykres 36 Statystyki Komendy Powiatowej Policji w Puławach – działania w stosunku do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.....	128
Wykres 37 Dane Prokuratury Rejonowej w Puławach za lata od 2019 do 1. połowy 2022	129
Wykres 38 Dane Sądu Rejonowego w Puławach II Wydział Karny za lata od 2019 do 1. połowy 2022 r.....	129

SPIS RYCIN

Rycina 1 Powiat puławski puławskiego	Rycina 2 Gminy powiatu puławskiego
31	
Rycina 3 Udział procentowy osób w wieku powyżej 65. roku życia w powiatach województwa lubelskiego	44
Rycina 4 Liczba osób niepełnosprawnych na 10 000 ludności w podziale na województwa	113